B-381/99.

Marcel Loubens
Barlangkutató Egyesület

Évkönyv
1998.

http://www.c3.hu/~mlbe/
http://www.sodexho-pass.hu/mlbe/

Szerkesztette: Kovács Attila

Írták: Apró Zoltán, Bátori Károly, Botos Zsolt, Böszörményi Péter, Galán Mihály, dr. Hakl József (ATOMKI), Kertész Gábor, Kiss János, Kovács Attila, Kovács Gergely, Kovács Mátyás, Kovács Zsolt, Schreithofer Nóra, Suga Norbert, Veres Imre

A fényképeket készítették: Ducsai Gergely, Geller Tibor, Galán Mihály, Kertész Gábor, Kovács Attila, dr. Riskó Ágnes, Schreithofer Nóra, Técsy Péter (CSA-KABK)

A térképeket rajzolták: Botos Zsolt, Kiss János, Kovács Attila, Veres Imre

Karikatúrák: Oláh Sándor

Kapják: Bükki Nemzeti Park
Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Környezetvédelmi Minisztérium Természetvédelmi Hivatal - Barlangtani és Földtani Osztály
Kobold Tamás - Miskolc város polgármestere
Borsodi Sörgyár
Szerkesztő

Miskolc - 1999. július

Kedves Olvasó!

A barlangkutatás hobbi. Kedvtelésből végzett szabadidős tevékenység, azonban nem magányos kutatók hóbortja. A kalandvágyból barlangba merészkedő fiatal ember hamar felismeri, hogy ehhez a hobbihoz társak kellenek. Megbízható társak, akik pótolni tudják azt a biztonságot, amelyet az ember a felszínen hagy, amikor a mélybe száll. A jó közösség tehát fontos, annyira, hogy sokak számára a közösséghez való kötődés idővel erősebb lehet a barlangok iránti vonzódásnál is.

E "baráti társaság" azonban tudományos eredményeket is "termel". A barlangász saját szórakozása mellett (esetleg éppen azért) megfigyel, mér és következtet - gazdagítva ezzel a geológia, a földrajz, a biológia, ... (és még sorolhatnánk) tudományát - úgy, hogy mindehhez nem igényel drága pénzen fenntartható tudományos kutatóintézetet, nem igényel magas fizetést, sőt: mindezt többnyire saját költségén cselekszi ...

Erről szól ez az Évkönyv. Részben tudományos igénnyel, részben szórakoztatóan - összefoglalja egész évi munkánkat, sikereinket, kudarcainkat, kalandjainkat.

A kor technikájának, valamint a Soros Alapítvány és a SodexhoPASS Hungária Kft. támogatásának köszönhetően pedig mindenki számára olvashatóan a világhálón is, az egyesület

http://www.c3.hu/~mlbe/

vagy

http://www.sodexho-pass.hu/mlbe/

című honlapjának oldalain.

Az évkönyvben szereplő adatok, ábrák, képek és térképek
hozzájárulásunk nélkül máshol nem használhatók fel!

1. Összefoglalás - beszámoló 1998-ról 1
2. Feltáró és barlangvédelmi tevékenység 5
2.1. Feltárások 5
2.1.1. Új barlang a Kis-fennsíkon 5
2.1.2. Csókás-réti-víznyelő 6
2.1.3. A Speizi-barlang aktív nyelője 6
2.1.4. Búvárakció a Szepesiben 6
2.2. Barlangvédelem 7
2.2.1. Barlangok lezárási munkái 7
2.2.2. Láner Olivér-barlang járatbiztosítás 9
2.2.3. A Balekina-barlang lezárása illetve bejárat-biztosítása 9
3. Tudományos munkák 10
3.1. A Katowice-zsomboly csontjai 10
3.2. Radondetektoraink sorsa 12
3.3. A "Szinva-barlang" - elmélkedés egy bükki lehetőségről 14
4. Dokumentációs munkák 16
4.1. A Kecske-lyuk térképezése 16
4.2. A Létrási-Vizes-barlang térképezési munkálatai 1998-ban 17
4.3. Fotózás a lillafüredi idegenforgalmi barlangokban 22
4.4. Az egyesület az Interneten 24
4.5. Abisso Paolo Roversi (OK3) - bejárási útmutató és beszerelési vázlat 27
5. Csoportélet 30
5.1. Rendezvények 30
5.1.1. Night Fever - Éjszakai futóverseny 30
5.1.2. Barlangnap '98 - Aggtelek 30
5.1.3. Maxi 31
5.2. Tanfolyamok 35
5.2.1. Barlangjáró I. 35
5.3. Versenyek 36
5.3.1. V. Lakatos Kupa '98 36
5.4. Mentés 36
5.4.1. Sárlavina Olaszországban 36
5.5. Túrák 37
5.5.1. Szlovén vendégek Lillafüreden 37
5.5.2. Hajnóczy-barlang 37
5.5.3. Alsó-hegy 38
5.5.4. Szelek-tábor - Napló 38
5.5.5. Szlovákia 40
5.5.6. Téli túra a Tátrában 42
5.5.7. Alpok 43
5.5.8. Gortani '98 44
5.5.9. Norvégiai túra, ezúttal barlanggal 45
5.6. Egyebek 48
5.6.1. Szemetes Létrás-tetőn 48
6. Terveink a jövő évre 49
7. Melléklet jegyzék 50

1. Összefoglalás - beszámoló 1998-ról

(Kovács Attila, Veres Imre)

Feltárások

A feltáró kutatások a megfelelően aktív, fiatal tagok megfogyatkozása miatt az idén erősen visszaestek. Az egyesület közelébe került fiatalok nagy részét a múlt évben "feltámadt" és sport-egyesületből barlangkutató egyesületté vált Herman Ottó-csoport vonzása "elszippantotta". Legnagyobb lendületű feltáró tevékenységünk éppen ez, a HOBE-végezte/szervezte Jávorkút/Bolhás-akcióban való részvételünk volt. (Ennek eredményeiről évközben az MKBT Tájékoztató írt.) "Saját" fiataljaink egy nagyobb esőzés után megpróbáltak (az egyébként beomlott bejáratú) Speizi-barlangba a befolyó víz nyomán bejutni. Néhány próbálkozás után kiderült, hogy ez sem lesz könnyebb, mint újranyitni a már ismert bejáratot. Galán Mihály egy ígéretesnek látszó kis-fennsíki objektumból "készített" egy (egyelőre) 10 méternyi barlangot. Négyen vettünk részt az egyre szebb eredményeket hozó, Börcsök Péter nevével fémjelzett Gortani-expedíciók sorozatának egyik '98-as feltáró kutatásán. A feladatunk a kutatás, a feltáró tevékenység, az új részek videó-dokumentációja volt.

Barlangvédelem

A 1998-as évben az egyesületünk több tagja magán-vállalkozásban végezte el néhány barlang lezárását és járatbiztosítását, többnyire a BNP megbízásából. Ezek a Lilla-barlang, a Bolhási-víznyelő, a Balekina-barlang, a Fecske-lyuk, a Láner Olivér-barlang, a Mexikó-völgyi-víznyelőbarlang, a Szamentu-barlang, a Vénusz-barlang, a Viktória-barlang és a Békás-zsomboly voltak.

Dokumentációs tevékenység

Az év elején készült el Veres Imre vezetésével, 200 órás munkaráfordítással a Kecske-lyuk térképe. Az elkészült térkép bekerült az egyesületi és az országos térképtárba, valamint megtalálható az Interneten is. A térkép elkészítésével hasznos tapasztalatokat szereztünk, amiket a későbbiekben más barlangokban akarunk kamatoztatni. Ezek egyike a Vizes, aminek a mérését a nyári-táborban elkezdtük, a téli-táboron folytattuk. A munkakedvünk egyenlőre még töretlen, de a teljes térkép elkészítéséig még így is évek telhetnek el.

A Karsztvízgazda Bt. megbízásából felmérés készült a Miskolc vízellátásába kapcsolt foglalt források védőidom kijelölése kapcsán azokról a barlangokról, amelyek a forrásokat szennyezhetik. Nyitott zsombolyok, aktív illetve időszakos víznyelők szerepeltek a kb. 50 barlangot tartalmazó listán, amelyek potenciális vagy tényleges szennyezettségéről készítettünk jelentést. Javaslatot tettünk az ellenőrzés gyakoriságára is. A munkában dr. Lénárt László vezetésével Ferenczy Gergely, Kiss János, Kovács Attila és Veres Imre vett részt.

Az év elején készült el az a két diasorozat, amit az idegenforgalmi hasznosítású István- és Anna-barlangról Kovács Attila csinált a BNP felkérésére. A képek egy részét csoportgyűlésen már láthattuk, néhány képet az Évkönyben is bemutatunk.

Barlangolások a Bükkben (Túraajánlatok a barlangokat is kedvelő természetjáróknak) címmel elkészült a barlangjárást ismertető és népszerűsítő kis könyvünk, mely általános karsztos, barlangos, biológiai tudnivalók mellett olyan gyakorlati ismereteket is nyújt a barlangok iránt

érdeklődőknek, amelyek reményeink szerint elősegítik mind a barlangok, mind a túrázók épségének megőrzését. Emellett utazásra, szállásra vonatkozó információkat is ad.

Az Internet térhódításával megnövekedtek a publikálás lehetőségei. Ezt kihasználva, a SOROS Alapítványnál elnyert ingyenes telefonos-elérés segítségével elkészítettük az egyesület Honlapját, amely az elmúlt egy évben országosan ismert és (a kapott dicsérő levelek alapján) elismert helye lett az egyesülettel kapcsolatos híreknek, címeknek, cikkeknek, évkönyveknek, ... információknak. Az Internet gyorsan (napról-napra!) változó világában a lap fenntartása, feltöltése és frissítése jelentős terhet ró a két szerkesztőjére: Botos Zsoltra és Kovács Attilára.

Az eddigi évekhez hasonlóan vezetjük a nyilvántartást a egyesületi tagok (és lehetőleg a Létrásról induló vendégek) barlangi tevékenységéről. A '94 óta változatlan feldolgozási módszer alapján készült statisztika szerint '98-ban 239 túrán vettünk részt, ahol a résztvevők száma 1423 fő, a barlangban töltött órák száma 1707 volt. Ezeken a túrákon összesen 64 barlangot kerestünk fel, ebből 10-et külföldön. Az egyesület teljes létszáma a tagjelöltekkel és szimpatizánsokkal együtt 94 volt, ebből 67 főnek volt regisztrált barlangi leszállása. Az egyesületi tagok általános aktivitásának csökkenése a "csak bejáró" (azaz nem "munka") túrák arányának növekedésében is nyomon követhető. Ugyanez a tendencia eredményezte, hogy a "legnépszerűbb" barlang, a Vizes, '98-ban minden (túraszám, lent töltött idő, túralétszám) szempontból is első. Ezt követte a Szepesi/Láner-barlangrendszer Szepesi-ága, majd a Bolhási-víznyelő a feltárások miatt. A Láner-ben a járatbiztosítás miatt volt több túra, majd az István-lápai és a Fekete azonos túraszáma cáfolja azt az előzetes sejtést, hogy a könnyebben "járható" (kevesebb adminisztrációval elérhető), nyitott bejáratú Fekete-barlang túraszáma jelentősen meg fog növekedni a lezárt, engedély-köteles István-lápai-barlanghoz képest. (Ez utóbbi két barlangban elsősorban vendégtúrák voltak.)

Csoportélet

A hazaiak közül legjelentősebb az Alsó-hegyre szervezett Almási, Széki, Baglyok tervekkel indult túra volt, amelyen nagy létszámmal vettünk részt, és bár a Baglyok-ban nem jártunk, a terven felül kisebb, ritkán látogatott zsombolyokat is felkerestünk, illetve a felszínen is túráztunk. A kellemes hétvége hangulatát csak a szokatlanul hideg időjárás próbálta meg elrontani - sikertelenül. Az alapfokú barlangjáró tanfolyam Hajnóczy-túrája kapcsán jártunk a Déli-Bükkben, ahová - az Ilona-kúti-ház és -víznyelő okán - az év folyamán még egyszer visszatértünk. Véletlen kapcsolat hozott össze a ljubljanai Igor Perpar csapatával - a Bükk barlangjaiban együtt túrázva elevenítettük fel korábbi Roversi-s terveinket és segítségüket is felhasználtuk a nyári szlovén/olasz útnál. Ezen a nagyobb lélegzetű, expedíció jellegű túrán az olaszországi 1200 m mélységű Paolo Roversi-zsomboly 310 m mély egytagú aknájának -750 méteren levő talppontján jártunk, valamint "útbaejtettük" Szlovéniában a Rakov Skocjan barlangjait és a 200 m mélységű, látványos Gradišnica zsombolyt is. Egyéb külföldi túráinkon viszontlátogattuk Szepsiben Kamil Bukovskyt, minek kapcsán a Somodi-(Pitykó-) és a Buzgó-(Krasznahorkai-)barlangban jártunk. Az év elején öt napot töltöttünk a kolozsváriakal a Szelek-barlangjában, a rendes évi táborukon. Feltárni, térképezni mentünk, de mérőeszközök híján "csak" túráztunk.

Itthon minden szokásos táborunkat megtartottuk, bár a korábban a legnagyobbnak számító nyári kutatótábor az idén meglehetősen kis létszámú és ennek megfelelően eredménytelen volt. A Láner Kupát azért kiadtuk: a rendkívüli alkalomra tekintettel rendhagyó módon, sok évtizedes

barlangkutató tevékenységének elismeréséül a váratlanul elhunyt Vincze Ferencnek szavazta meg a tábortűz közönsége. A téli tábor, bár a Jáspis-barlang méréseit "objektív okokból" nem tudtuk elkezdeni, a nagy lendülettel beindult Vizes-térképezéssel, a következő évbe átnyúlóan, igen eredményesen zárult.

A Létrási kutatóház állagát igyekeztünk fenntartani, ezügyben festés, meszelés, takarítás, zárak cseréje, ablaküvegek pótlása és "rókabiztos" szemetes építése is szerepelt éves tevékenységünkben, azonban a megürült "gondnoki állást" nem sikerült betölteni.

Az idei minden eddigi csúcsot megdöntő létszámú barlangnap szokásos (egyesületünk által alapított!) Marcel Loubens-kupáján NEM indítottunk csapatot. Az V. Lakatos-kupán viszont egy harmadik és egy negyedik helyezésünk is volt, sőt a Szerencselovag-ok is közülünk kerültek ki.

A Borsodi Sörgyár Night Fever rendezvényén, amely most a gyár jubileumi 25. évének megünneplése is volt, nem csak a sörgyár, hanem mi - az akadályverseny rendezői - is nagy létszámban képviseltettük magunkat. Az év legnagyobb hatású eseménye Vincze Ferenc (alias Maxi) hirtelen halála volt. Népszerű, közkedvelt kutatótársunk temetésén, majd az emlékére Létráson emelt kopjafa avatásán, több száz régi és jelenlegi barlangász jelent meg, valamint vendégek jöttek Szlovákiából és Lengyelországból is. Maxi halála csak megerősítette a már évekkel ezelőtt megfogalmazott gondolatot, miszerint egyre sürgetőbben szeretnénk, ha végre egy bükki barlangkutató-emlékhely létesülne. A Miskolci Egyetemen megtartott Barlangkutatók Szakmai Találkozóján Kovács Zsolt tartott összefoglaló beszámolót az egyesület utóbbi néhány évének dokumentációs tevékenységéből. A bemutatott anyagok különböző kiadványokban, jelentésekben már többnyire szerepeltek, itt most mellékelünk egy még nem publikált, 1995-ben készített vázlatos térképet a Jáspis-barlang bejárati szakaszáról. A Szakmai Találkozón vehettük át a Cholnoky-pályázatra beadott Évkönyvünkért a "A VILÁGÖRÖKSÉG" című, a már az Aggteleki-karszt barlangjait is tartalmazó jutalomkönyvet.

Az egyesületi tagság feltétele az alapfokú barlangjáró vizsga. Az 1998-as tanfolyamunkon 10-en tettek sikeres vizsgát: Azari Szabolcs, Bereczky Attila, Böszörményi Péter, Ducsai Gergely, Geller Tibor, Hegedűs Norbert, Kiss László, Örkény Levente, Szepesi Zsuzsanna, Tomesz László.

A Környezetvédelmi Minisztérium Barlangtani Osztálya szervezte térképező tanfolyamon 1 fővel vettünk részt Budapesten.

Az egyesületi tagok internet-elérése érdekében beszereztünk egy modemet a Laptophoz, de az installálás nem volt igazán sikeres: használható gépet memória-bővítéssel csinálhattunk volna, de a beszerzési nehézségek miatt ez a kísérletünk is meghiúsult.

A megváltozott jogszabályok szükségessé tették az egyesület közhasznúvá nyilvánítását - bárminemű támogatás elnyerésére a jövőben csak így lehet esélyünk. Ennek bonyolítását Vadász István végezte, az új ALAPSZABÁLYt a mellékletben közöljük.

Bár mostanában nem vezetünk nyilvántartást a csoportgyűléseken résztvevőkről, a tapasztalat szerint '98-ban a szokásos csütörtöki találkozókon általában 15-20 fő jelenik meg. A hétvégi túrák és más, a tagságot érintő dolgok megbeszélésén túl többször voltak dia- és videó-vetítések. Érdekes helyzetet jelent az, hogy az egyesületből "átigazolt" tagok, illetve még be sem lépett

egykori szimpatizánsok, valamint régi "Hermanos", ismét aktív kutatók ugyanott, ugyanakkor, a Technika Házában tartják gyűlésüket Herman Ottó-csoportként. Ez egy kis egészséges rivalizálást is jelent, ami elősegítheti a miskolci kutatók aktivitásának általános növekedését.

Az egyesület vezetősége megtartotta az évi 4 ülését melynek eredményeiről a rákövetkező gyűlésen tájékoztatta a megjelent tagságot.

A február 26-i rendes évi közgyűlésen Kovács Zsolt - addigi tevékenységének ismertetése után - lemondott titkári pozíciójáról és vezetőségi tagságáról, helyette Vadász Istvánt választották meg a jelenlevők. A vezetőség létszámát Burdiga Zsolttal egészítette ki a közgyűlés. A tagfelvételre jelentkezők közül Azari Szabolcs feltételesen (egy éven belül elvégzendő alapfokú barlangjáró tanfolyam esetén) ifjúsági, Geller Tibor teljes jogú tag lett. Dr. Gyurkó Péter javasolta Gonda Gyula tiszteletbeli taggá választását, amelyet a közgyűlés egyhangúlag elfogadott. A tagság döntött 22 nyilvántartott, már nem aktív, több éves tagdíjhátralékkal rendelkező tag névsorból való törléséről.

"Kutatási- és túrajelentés" 1998.

Kivonat a kitöltött "Jelentés ..." rovatú lapokról

Dátum	Barlang	Kutatásvezető	Jelentés a kutatásról ...
01.??	Bolhási-víznyelő	Kertész Gábor	Soós nem fért át a szűkületen Nándival, így csak én és Fúró tudtuk megnézni a víz állását a szifonban.
01.??	Bolhási-víznyelő	Soós János	Nándit majdnem agyonütötte egy létra a Nagy-aknában. Hatalmas lélekjelenlétének köszönhetően félre tudott ugrani, így csak a lábáról tépte le a műnyulat és az overált. (Kertész Gábor)
01.02	Tuskós	Ferenczy Gergely	Az akna alatt a főte aláhajlik. Közel vízszintesen folytatódik kb. 3 m-t, kürtő fel, kb. 4 m, majd a továbbvezető járat közel vízszintes, kb. 2 m-t belátni. Járattalp (itt) korhadt faaprítékkal fedett apró gallyak. A főte végig kormos, ameddig a szem ellát a járatban, kb. 6-8 m járathosszon. Az átbújásnál mélyítve a talpat cseppkőkéreg átvésése, alatta csak agyag, kövek nagyok. Ez a szakasz már új, bolygatatlan réteg, számos talajlakó gyűrűsférget, ezerlábút találtunk, emellett fakorhadékot a rétegben. A legalsó réteg már patakhordalék, szerves anyag elenyésző (sárga agyag).
01.03	Tuskós	Galán Mihály	A Tuskós-barlang bontását folytattuk a hegyoldal felé eső bontásban a vízszintes szakasz előtt és a vízszintes szakaszon. A szűkössége miatt a vízszintes szakasz nehezen bontható. A továbbiakban e részen vékonyka barlangászok felhasználásával ajánlatos az élvezeti tevékenység.
01.10	Tuskós	File Ferenc	A vízszintes ágat átbontottuk a végén. Függőlegesen 1,5 métert megy le, majd eltömődik. A bontást nem arra folytatjuk, hanem tovább lefelé!
01.17	Tuskós	File Ferenc	Dolgoztunk: nagy mennyiségű törmeléket kitermeltünk az út túloldalára.
01.24	Szepesi	Hegedűs András	A Ny-i ágból visszafelé jövet Micheller Szilvi jobb válla rándult meg, ezért kibővített társmentésben (Vida István, Molnár István, Kulcsár Ferenc, Hegedűs András) kísértük a felszínre. A felszínen az OMSZ kollégái a Vasgyári Kórház RTG-re szállították, majd Egerland Zoltán segítségével jutottunk vissza. Köszönet a BMSZ-nek, az OMSZ-nek és a Barlangi Mentők Észak-Mo-i szervezetének, akik segítségével gond nélkül OK volt ...
01.31	Szepesi	Kertész Gábor	Kafa volt! Víz nincs!
02.15	Lengyel	Kovács Attila	Nem sikerült kinyitni a lakatot, de legalább találtunk a környéken még két kisebb barlangot.

02.28	Szepesi	Varga Gábor	A furfangos csapóajtó sikeres kinyitása után két óra alatt jutottunk el a Tavi-ág végéig, ahol az eddigi ismereteim szerint egyetlen helyen (Baradla) található vakrákot véltem látni. Amit társaim is azonosítottak. Fényképezni sajnos nem nagyon tudtuk, mert a vízszintes ághoz jutva, a gép felmondta a szolgálatot.
02.28	Jáspis	Veres Imre	Nem is omlik! Karesz WC-jén legyen ilyen zár, biztos hordana magával bilit. Láttunk kis patkós orrú denevért és közönséges denevért (myotis myotis).
02.??	Michele Gortani	Veres Imre	A magyarok 1500 m-nyi új járatrészt tártak fel, célunk ezen új rész és az általuk kimászott 200 méteres kürtő lefilmezése. (Kertész Gábor)
03.14	Vizes	Román Péter	A Hágcsós-teremben kb. 22 denevért láttunk. Kihoztunk 4 létrát, 3 fadorongot, 1 sínt és 1 sínt visszavittünk + 1-2 vasdarabot.
03.27	Vizes	Kovács Mátyás	Láncfűrész, kötél
03.29	Egyenes	Galán Mihály	Bontott anyag: 120 vödör
04.11	Vizes	Kovács Mátyás	Kötél
04.11	Tuskós	Veres Imre	A mérést kukkantós Suunto-val csináltuk (Maci + Én). A rajzolást: - metszet: Norbi - alaprajz: Én Vertikális kiterjedés 17 (+2, -15) m.
04.11	Bolhási-víznyelő	Csapó Zsolt	Új veterán barlangászunk van: Jobbágy Miklós.
04.12	Almási-zsomboly	Horn István	1 db köteles bag (Karesznak visszaadva!)
04.18	Szepesi	(Varga Gábor?)	'98 febr. 28-i túránk megismétlése során sikerült minden, ami akkor nem. (Mindent a szemnek, semmit a kéznek!)
04.18	Bolhási-víznyelő	Csapó Zsolt	A Mamut-temetőig mentünk el.
04.19	Egyenes	Galán Mihály	Bontott anyag: 100 vödör
04.19	Vizes	Csapó Zsolt	A 4-es ajtótól a Mesebeli-kürtőig és vissza. A hölgy aki velünk volt, enyhén bepánikolt. (Póta Veronika)
04.25	Kecske-lyuk	Csapó Zsolt	A végponti szifont leszivattyúztuk, a végponton omlasztást végeztünk, veszélyessége miatt abbahagytuk.
05.01	Vizes	Mihranian Dikran	A Tó előtt találtunk egy varangyos békát. Sikeresen felszínre hoztuk a 4. kijáraton.
05.01	Speizi-nyelő	Kovács Mátyás	Vödör, kötél, lapát, csákány Jó vót, haladtunk 3 m³-t. 1 m kő, és belátni 8-10 m-t egy lapos surrantóba.

05.02	Láner	Kovács Mátyás	Jó vót! A téli tábor alatt bontott szifon tele van vízzel!
05.02	Vizes	Suga Norbert	Micimackó: társbiztosítás a felső ágba való felmászáshoz.
05.09	Cubákos	Csapó Zsolt	Ezen kívül megkerestük a Mészáros Károly-barlangot*, amit beomolva találtunk.
05.09	Balekina	Csapó Zsolt	Hát igen, a kövérség: Jobbágy Miklós beszorult, visszafordultunk.
05.10	Jávorkúti-víznyelő	Csapó Zsolt	A túlfolyóban bontottunk. Hazamenetkor láthatóan zavaros volt a Garadna-patak.
05.12	Bolhási-víznyelő	Csapó Zsolt	A Baradla-terem után a beszakadásnál bontottunk. Kitermeltünk 52 vödör földes kavicsot, 2 méteres mélységet értünk el.
05.20	Király Lajos-zsomboly	Csapó Zsolt	A létrák jó állapotban vannak.
05.24	Egyenes	Galán Mihály	Bontás: 60 vödör Kimászás (kürtő)
05.30	István-lápai	Hegedűs András	A 3-as szifont zárva találtuk.
05.30	Borókás 1-es	Csapó Zsolt	Kihoztuk a szemetet, ellenőriztük az ácsolat épségét: jól bírja.
05.31	István-lápai	Nagy András	A 3-as szifon már nyitva van. Kb. 20 cm légrés.
05.31	Kurta-bérci-zsomboly**	Csapó Zsolt	A végpontot döglött tyúk(!?) jelzi.
06.13	Baradla-Alsó	Csapó Zsolt	A barlang szokásához híven vizes volt.
06.20	Fekete	Suga Norbert	Jó vót! (Kovács Mátyás)
06.20	Bolhási-víznyelő	Csapó Zsolt	Az Egyes-szifon félig nyitva (légréses) a Kettes-szifon teljesen zárt volt.
06.20	Bolhási-víznyelő	Csapó Zsolt	Bejárás a Mamut-temetőig.
06.21	Vizes	Csapó Zsolt	Csapó Zsolt erős fejfájása miatt visszafordult a túra.
06.27	Baradla	Kovács Zsolt	Barlangász vándorgyűlés túra gyerekekkel. Aggtelek-Jósvafő hosszútúra.
06.27	2-es barlang	Csapó Zsolt	A barlang szemetes. 1 drb biztonsági övet találtunk.
06.28	Fekete	Csapó Zsolt	Tóth Zoltán első aknabarlang bejárása. Túlélte.
07.04	Vizes	(Román Péter)	Gyerektábor: két csoport volt.
07.04	Vizes	Veres Imre	Vizsga megvolt!
07.04	Csókási	Csapó Zsolt	Jó volt.
07.04	Vénusz	Csapó Zsolt	A szűkület nem, de a kalapács feje eltört.
07.25	Jáspis	Veres Imre	A II. akna feletti omlásos ferde folyosó tovább "formálódik". A szakaszon áthaladás nagy figyelmet igényel. Lerúgtunk 2 nagyobb kövecskét.

* Sziklafal-alatti-barlang (a szerk. megj.)

** (Erdész-)Emlékmű-mögötti-barlang (a szerk. megj.)

11.28	István-lápai	Csepreghy Ferenc	A túra folyamán ellenőriztük és felmértük a barlang szennyezettségét. A tábor-(bivak-)teremben még elég sok szemét maradt, annak ellenére, hogy 2 zsák szemetet ki is hoztunk! Sok polifoam valamint pille-palack, ruhanemű és papír. Ami még maradt, az kábeldarabok, ruhanemű és nejlon. A WC-teremben az emberi ürülék lebomlott, illetve teljesen elporladt - nemúgy az el nem ásott karbidmész! Igaz, működő ásó nincs sehol, a rosszakat pedig kihoztuk! A saját karbidunkat úgyszintén. Denevérrel a túra során csak kettővel találkoztunk, egy myotisszal és egy patkósorrúval. Az I. és II-szifon zárva volt, a III-ast átúsztuk. (Oláh Sándor)
12.28	Jáspis	Botos Zsolt	Nem tudtam átjutni a "Szűköleten". Úgy látszik, az elmúlt 3 évben összement a barlang. Visszamegyünk feszítőékkel járhatóvá tenni.

Az MLBE tagjainak és tagjelöltjeinek barlangi aktivitása 1998-ban

Ssz.	Név	Tag	Alkalom	Óra	Pont	Bejáró alk.	Bej. óra
1	Albert László	p	3	15	30		
2	Apró Zoltán	p	4	20	42	2	9
3	Azari Szabolcs	ifj	14	51	97	6	22
4	dr. Lénárt Lászlóné	p	1	4	4	1	4
5	Balogh Anikó	ifj	3	13	25	2	9
6	Balogh Tamás	tb					
7	Bátori Károly	tj	22	173	355	15	141
8	Bereczki Attila	j	3	11	21	1	5
9	Borka Attila	p					
10	Böszörményi Péter	?	11	41	75	6	22
11	Bóta Nándor	tj	3	17	48	1	4
12	Botos Zsolt	tj	8	35	78	3	12
13	Burdiga Zsolt	tj	6	23	60	2	9
14	Csorba János	p					
15	Dajka Zoltán	tj					
16	Deák Tibor	p					
17	Debreczeni Gábor	ifj	1	2	4	1	2
18	Ducsai Gergely	?	12	152	252	8	138
19	F. Nagy Zsuzsanna	tj					
20	Faller István	p					
21	Ferencsák Attila	tj					
22	Ferenczy Gergely	tj	3	16	35		
23	File Ferenc	tj	5	20	44		
24	File Gergely	ifj	4	76	151	4	76
25	Fodor Attila	j	5	24	41	3	14
26	Furdi Péter	ifj	7	124	475	2	5
27	Galán Mihály	tj	25	443	1173	13	236
28	Geller Tibor	tj	17	170	291	12	153
29	Gonda Gyula	tb					
30	Gyurkó Péter dr.	tj	1	3	5	1	3
31	Hacsa Gyula	p	1	25	49		
32	Hegedűs Norbert	j	11	163	326	6	82
33	Hojdák Péter	tj					
34	Horn István	tj	6	29	102	4	11
35	Hornné Kun Éva Erika	p					
36	Horváth Zsuzsa	tj	1	100	400		
37	Jáborcsik László	tj	2	14	27		
38	Juhász Béla	tj	17	138	278	13	113
39	Kertész Gábor	tj	9	134	529	1	4
40	Kiss János	tj					
41	Kiss László	j	11	102	204	10	100
42	Kovács Attila	tj	22	279	566	14	244
43	Kovács Attiláné	p					
44	Kovács Gergely	ifj	2	105	209	1	101
45	Kovács Mátyás	ifj	30	216	481	15	155
46	Kovács Zsolt	tj	7	38	84	1	5
47	Kovácsné Révész Rita	tj	1	5	5	1	5
48	Kozma György	p					
49	Kuchta Gyula	tb					
50	Kutas Tamás	tj	1	2	4	1	2
51	Láner Olivér †	ötbe					
52	László Róbert	tj					
53	Lénárt László dr.	tj	1	4	4	1	4
54	Lenkey Péter	ifj	1	3	6		
55	Lipták Roland	tj	1	8	16		
56	Lukács Balázs	ifj					
57	Lukács György †	ifj					
58	Majoros Zsuzsanna	tj					
59	Mihalov Csaba	p					
60	Montvai Zsolt	?	1	1	1	1	1
61	Négyesi Anikó	tj					
62	Négyesi Tímea	p					
63	Nyikes Krisztián	?	1	7	9	1	7
64	Oláh Sándor	tj	9	95	194	8	86
65	Ónodi László	tj	10	93	230	4	60
66	Ónodiné Mocsári Ildikó	p	1	5	5	1	5

Összes leszállás	:	578
Összes óra	:	4656
Összes pontszám	:	10816
Barlangban járt	:	67
MLBE összlétszám	:	94
Bejáró leszállás	:	341
		59%
Bejáró óra	:	2836
		61%

Tagi viszony:
örökös tiszt. beli elnök: ötbe
rehes jogú: tj
ifiusag: ifj
pártoló: p
oszt.elnöbel: tb
jelölt: j

67	Ozsvári Fruzsina	?	12	101	217	9	91				
68	Pándi Ágnes	p									
69	Papp Gergely	tj	4	21	38	1	4				
70	Reusz Gábor	tj									
71	Reusz Géza	tj									
72	Riskó Ágnes dr.	tj	3	14	24	1	5				
73	Román Péter	ifj	26	203	427	12	151				
74	Schreithofer Nóra	p	2	11	21						
75	Suga Norbert	tj	20	287	578	15	264				
76	Szabó Tamás	p									
77	Szalai Ferenc	tj									
78	Szepesi Zsuzsa	j	8	25	75	1	1				
79	Szeremley Szabolcs	tb									
80	Szilágyi István	tj	1	4	16						
81	Tapasztó György dr.	tb									
82	Tari Edit	tj	1	6	12	1	6				
83	Timkó Attila	tj	2	8	10	2	8				
84	Tóth Róbert	ifj	13	54	97	5	22				
85	Urbán Szilárd	j	2	10	20						
86	Vadász István	tj	12	38	92	7	9				
87	Veit István	tb									
88	Veit Sándor	tb									
89	Veres Imre	tj	28	402	1085	12	151				
90	Vincze Ferenc †	tj									
91	Vincze Ferencné	p									
92	Vincze Klára	tj									
93	Virág Ágnes	p									
94	Zana Zsuzsa	p									

Barlangok, amelyekben az MLBE tagjai és vendégei 1998-ban előfordultak

Ssz.	A barlang neve	Alkalom	Óra	Létszám			
1	2-es barlang	1	2	4		64	barlangban
2	Alabástrom	1	1	13		236	alkalommal
3	Almási-zsomboly	3	12	24		1423	fő
4	Anna	2	14	10		1701	órát töltött.
5	Anonymus-bontás	1	7	4			
6	Balekina	2	137	4			
7	Baradla	1	5	18			
8	Baradla-alsó	1	1	4			
9	Béke	1	4	12			
10	Bolhási-víznyelő	14	76	61			
11	Borókás 1-es	1	2	2			
12	Buzgó (Krasznahorkai) (Svk)	1	2	20			
13	Csengő-lyuk (Svk)	1	9	7			
14	Csókási	2	1	23			
15	Csókási-víznyelő (Sajt)	1	1	4			
16	Csókásréti-víznyelő	1	0	4			
17	Cubákos	1	1	3			
18	Egyenes?	6	46	23			
19	Fekete	12	72	76			
20	Gradisnica (Slo)	1	7	13			
21	Hajnóczy	1	4	7			
22	Harica-oldali	1	1	2			
23	Háromfejű-emberdenevér	1	5	2			
24	Honvéd	1	0	4			
25	Húsvét-zsomboly	1	0	4			
26	István-lápai	12	205	110			
27	Jáspis	3	10	10			
28	Jávorkúti-víznyelő	2	9	11			
29	Kalapács-kői	1	1	2			
30	Katowice-zsomboly	2	6	6			
31	Kecske-lyuk	9	207	31			
32	Király Lajos-zsomboly	1	1	2			
33	Kis-Kőháti-zsomboly	2	7	7			
34	Komjáti Jég-zsomboly	1	1	3			
35	Kossuth	1	1	6			
36	Kurta-bérci-zsomboly	1	1	2			
37	Láner	14	56	60			
38	Lengyel	2	3	4			
39	Lófüle-zsomboly	1	1	3			
40	Mátyás-hegyi	1	6	1			
41	Michele Gortani (Ita)	1	100	4			
42	Nagy-Mogyorós	1	3	2			
43	Nyelesgambi	1	9	5			
44	Odorvári	1	1	2			
45	Paolo Roversi (Ita)	1	64	13			
46	Sánta-tehén	1	0	4			
47	Somodi (Pitykó) (Svk)	1	5	18			
48	Soros-tebri	1	1	4			
49	Speizi-nyelő	2	11	7			
50	Stota jama (Slo)	1	2	7			
51	Szabó-pallagi-zsomboly	1	14	11			
52	Szamentu	1	3	2			
53	Széki-zsomboly	1	1	5			
54	Szelek-barlangja (Rom)	1	101	5			
55	Szent István-cseppkőbarlang	6	17	45			
56	Szepesi	25	146	158			
57	Szivárvány	1	4	12			
58	Tkalca jama (Slo)	1	1	13			
59	Tuskós	5	22	29			
60	Vadmacskás-nyelő	1	0	4			
61	Vénusz	1	8	14			
62	Veszős-alji-zsomboly	1	1	2			
63	Vizes	67	258	438			
64	Zelske jama (Slo)	1	4	13			

OLC ÉS BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN FÜGGETLEN NAPILAPJA

1998. JANUÁR 19.
HÉTFŐ
54. évfolyam, 15. szám

arország

ELŐFIZETŐKNEK: 23,10 Ft

Tortába
a gc
görbe

A revizor b
a miskolci s

8. o

Távlatok a föld alatt

Az ország egyik legjelentősebb barlangja – csak szakembereknek

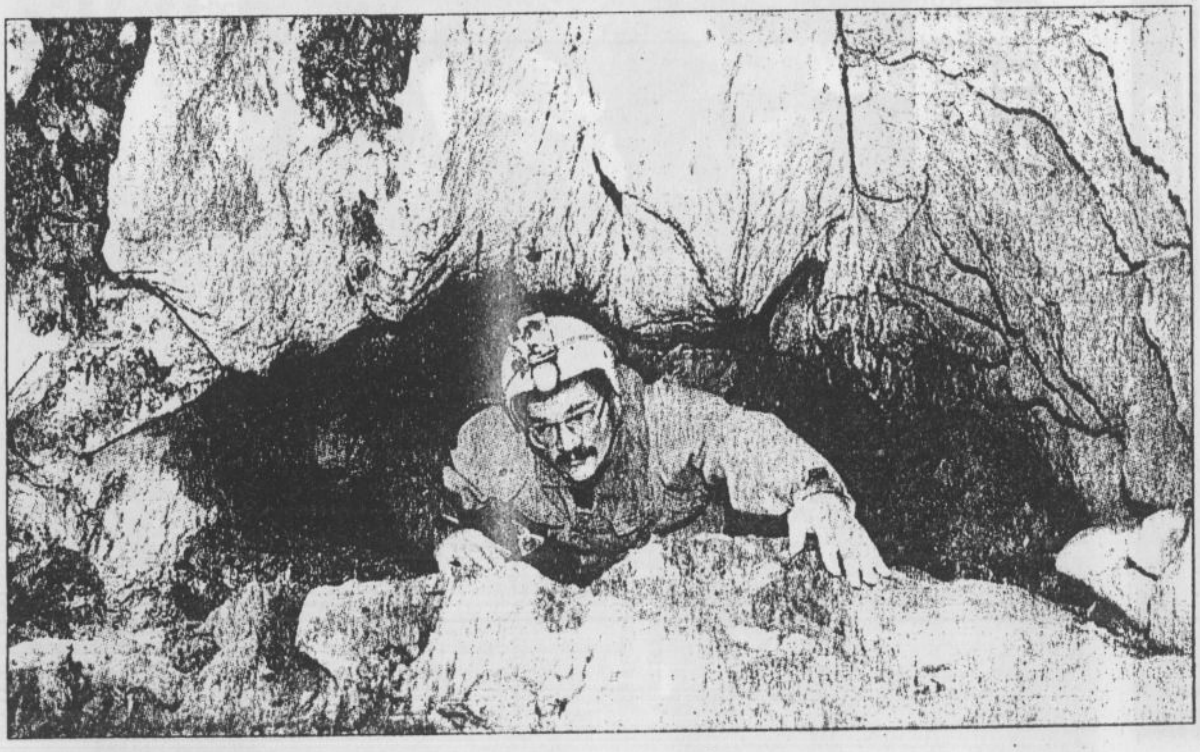

A szakemberek eddig is sejtették, hogy van kapcsolat a Bükk-fennsík két barlangja, a Jávorkúti- és a Bolhási-barlang között. Most azonban bebizonyosodott. A barlangászoknak sikerült megtalálniuk az átjárót. Így a két barlang mintegy 4500 méteres együttes hosszával az ország legjelentősebbjei közé sorolható. *(Részletek a 3. oldalon.)*

Fotó: Végh Csaba

A lapátnyél után az ember is átjutott

Bebizonyosodott: összekapcsolódik a Jávorkúti- és a Bolhási-barlang

HALMOS ILDIKÓ

Létrástető (ÉM) – Eddig is sejtették, hogy van kapcsolat a Bükk-fennsík két barlangja, a Jávorkúti- és a Bolhási-barlang között. Most azonban bebizonyosodott. A barlangászoknak a járatokban lévő víz leszívásával és az úgynevezett kavicsszifonok átbontásával sikerült megtalálniuk az átjárót. Így a két barlang mintegy 4500 méteres együttes hosszával az ország legjelentősebbjei közé sorolható. A januári tábor alatt a kutatók első ízben járják be a két barlangot összekötő szakaszt, de fő céljuk: átjutni a percenként 300 liter hozamú föld alatti patak járatán. Mögötte ugyanis ismeretlen barlangrendszer húzódhat.

Mind a Jávorkúti-, mind a Bolhás-barlangot már évtizedek óta kutatják. Mivel azonban a mészköves, dolomitos kőzetben futó járatokban több helyen úgynevezett szifonok, vagyis vízzel, hordalékkal teli szakaszok alakultak ki, a kutatás lassan haladt. A Herman Ottó Barlangász Csoport alapítói tavaly elhatározták, újjászervezik évek óta szünetelő egyesületi életüket, és több más csoporttal összefogva a két barlang közti feltételezett kapcsolat feltárásába fognak.

Indul az expedíció. Horn István barlangász. Fotó: Végh Csaba

– A tavalyi év elején új létrákat szereltünk fel a Bolhási-barlangban, mert a régiek már elkoptak, életveszélyessé váltak. Megkezdtük a barlang oldalági szifonjának leszívását – kezd bele a történetbe Soós János barlangász, a tábor egyik szervezője. – Az előzetes vízfestések alapján tudtuk, hogy a két barlang között van valamiféle kapcsolat. A Jávorkútiból a Bolhásiba átfolyó vízzel együtt jött már át lapátnyél és egyéb nagyobb tárgy is, de a hipotézis akkor nyert teljes bizonyosságot, amikor decemberben a szifonokban levő víz leszívásával és a sóderfal elbontásával sikerült átjutni a két barlangot összekötő járaton.

– Most már biztosan állítható, hogy egy összefüggő barlangrendszer húzódik több mint 100 méterrel a föld alatt, együttes hossza mintegy 4500 méter. Így az ország legjelentősebb barlangjai között említhető. A turisták számára azonban nem tudjuk látogathatóvá tenni, mivel aktív víznyelőrendszerként funkcionál, a kiszivattyúzott víz rövid idő múlva újra megjelenik a járatokban. A felfedezés jelentőségét azonban a nemzetközi barlangásztársadalom nagyra értékeli – veszi át a szót Pócsi Lajos, a rangidős barlangász.

A mostani, január 14-én kezdődött és 23-ig tartó létrástetői táborban mintegy 80, az ország különböző részéről érkezett barlangász vesz részt. Többek között Pócsi Lajosnak köszönhetően sikerült olyan technikai felszerelésre szert tenniük, amely segítségével teljesülhet fő céljuk: a Jávorkúti-barlang víz alatti szakaszán való átjutás.

– A Jávorkúti-barlang egyik szakaszán patak folyik át. Az lenne a legnagyobb szenzáció, ha át tudnánk jutni azon a részen, ahol bejön a víz. Ehhez nagy teljesítményű szivattyúkkal megpróbáljuk a patakot egy oldalágba szorítani – magyarázza Soós János. – Ez valószínűleg nem sikerül tökéletesen, mivel percenként legalább 300 liter a hozama. A búvároknak tehát a szűk szifonban árral szemben kell haladniuk. Feltételezéseink szerint a szifon mögött nagy, összefüggő barlangrendszer húzódik.

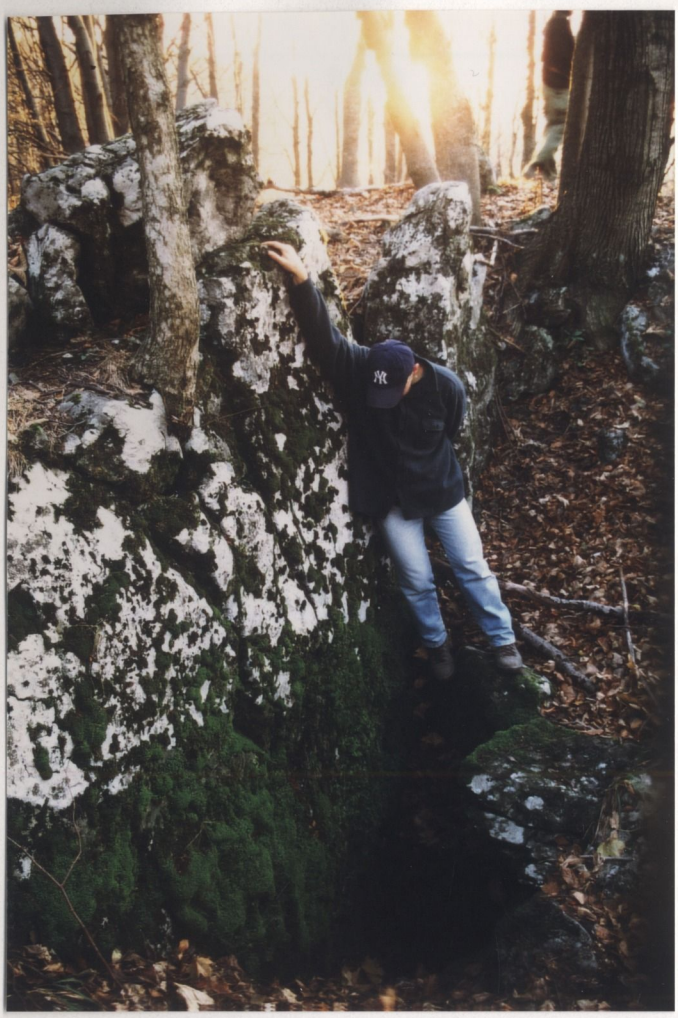

Nyárúj-hegyi-zsomboly
(Kovács Attila)

Szivárvány-barlang - Barlangi-mentő gyakorlat
(dr. Riskó Ágnes)

Speizi-barlang - Új bejárat?
(Kovács Attila)

A MIVÍZ RT ÁLTAL IGÉNYBE VETT FORRÁSOKRA VONATKOZÓ ELSŐDLEGES, SZABADFELSZÍNŰ VÉDŐIDOMON TALÁLHATÓ,

A VÍZBÁZIST VESZÉLYEZTETŐ BARLANGOK SZENNYEZETTSÉGI ÁLLAPOTÁNAK FELMÉRÉSE

(ADATLAP)

A barlang neve: .....

A barlang kataszteri száma: *xxxx / xx*

A barlang bejáratának helyét megadó M = 1 : 10 000-es térképlap száma: *xxxxxx*

Koordináták: Y(EOV) = X(EOV) = Z = [mBf]

A bg. max. mélysége: ..... **(m). A karsztvízszinttől feltételezett távolsága:** ..... **(m)**

A barlang bejáratának jellege:

kibontott: akna – aktív víznyelő – időszakos víznyelő – forrás

természetes: zsomboly – aktív víznyelő – időszakos víznyelő – forrás

A bg. bejáratának megközelíthetősége: műút mellet (..... m), földút mellett(..... m), meredek – lankás hegyoldalban, sűrű – ritka aljnövényzet alatt, az útról jól – rosszul látható

A barlang településhez: közel van (..... m) – távol van

A barlang bejárata: nyitott – feltört zárú – ma is működőképesen lezárt

A barlang látogatottsága:

ritka – gyakori - rendszeres; kis létszámmal – nagy létszámmal; alvással egybekötötten

A függőleges jellegű barlang, vagy a barlang legalsó „szintes" ágának végpontja:

agyaggal eltömődött – szálkőben beszűkül – tó – szifon

A barlang legalsó „szintes" ága: száraz, csepegő vizes, időszakosan - állandóan patakos

A barlangban említésre méltó mennyiségű-minőségű szennyezőanyag: *VAN – NINCS*

Ha van szennyezőanyag, akkor az:

látható – nem látható; újratermelődik – részben újratermelődik - nem termelődik újra

A látható szennyezőanyag összetétele, mennyisége: barlangász felszerelés maradvány (.....
.....)

elem (.....) karbidmész (.....)

állati tetem fóliazsákba csomagolva – csomagolás nélkül (.....)

felszínről bemosott antropogén szennyezés (.....)

felszínről bekerült természetes eredetű szennyezés (.....)

A nem látható szennyezőanyag összetétele, mennyisége: elem (.....)

karbidmész (.....), emberi ürülék (.....)

barlangász felszerelés maradvány (.....)

A javasolt intézkedés:

NEM SZÜKSÉGES – HELYI FERTŐTLENÍTÉS – A SZENNYEZŐANYAG FELSZÍNRE SZÁLLÍTÁSA – HELYI MŰSZAKI VÉDELEM (.....)

A kitakarítás és felszínre szállítás időigénye : ..... **(munkaóra)**

A felszínre szállításhoz szükséges speciális eszközök és mennyiségük: .....
.....

A fertőtlenítendő terület - barlangi üledék nagysága: (..... m^2 ..... m^3)

A beavatkozás sürgőssége: *SÜRGŐS – NEM SÜRGŐS*

A rendszeres ellenőrzés javasolt gyakorisága: évente – 2-3 évente – 4-5 évente

Egyéb közlendő .....

Az adatlap eredeti példányát kitöltötte: ..... **Miskolc, 1998.** .....

Egységesítette: dr. Lénárt László

Miskolc, 1998. november

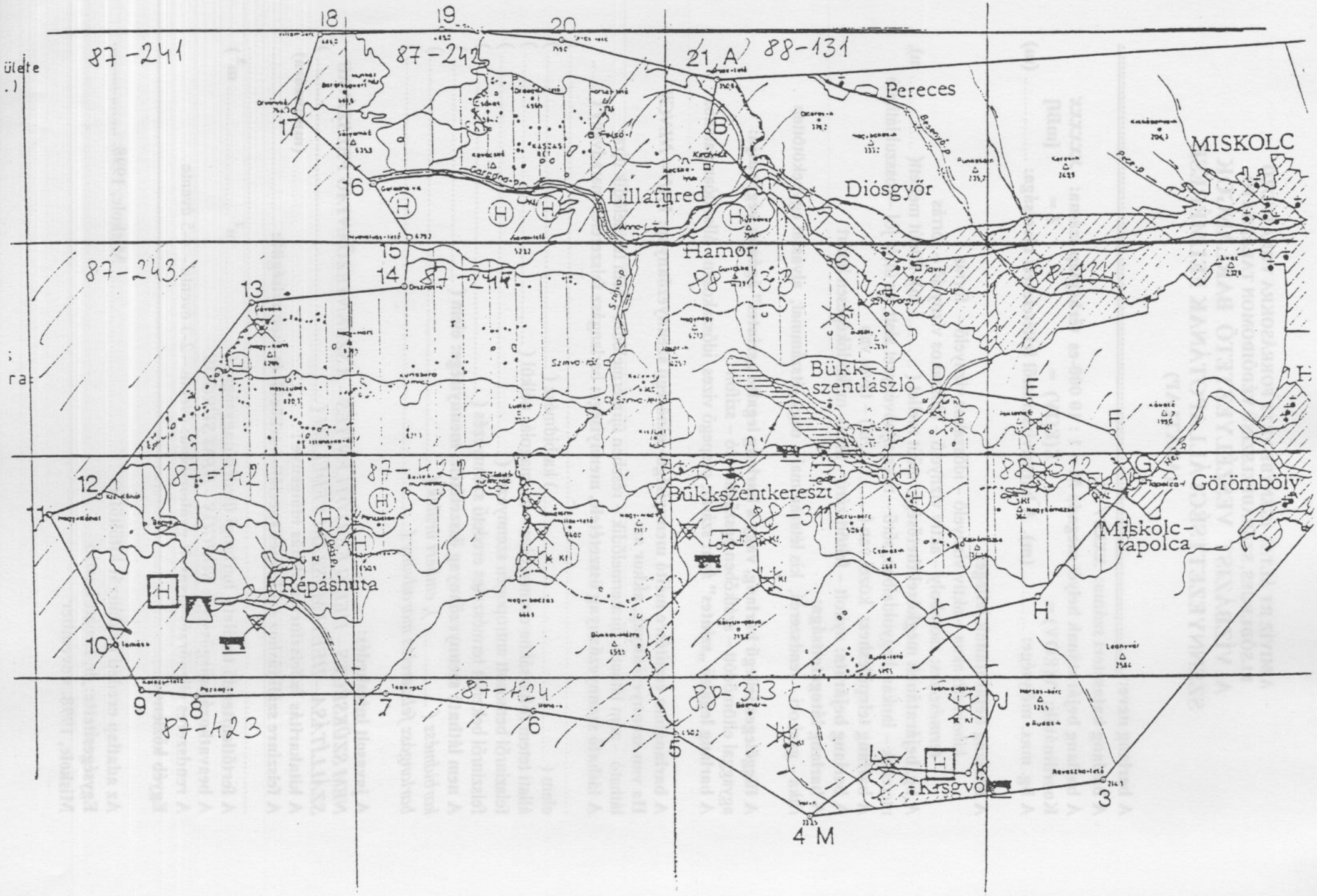
87-241
87-242
88-131
87-243
87-244
88-133
87-421
87-422
88-312
88-311
87-424
88-313
87-423
Pereces
MISKOLC
Diósgyőr
Lillafüred
Hámor
Bükk-szentlászló
Bükkszentkereszt
Görömböly
Miskolc-tapolca
Répáshuta
Kisgyőr
A
B
D
E
F
G
H
J
K
L
M
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21

Jáspis-barlang

Vázlat.
Bejárati aknarendszer a Fő-ágig,
az első felmérés poligonjával.

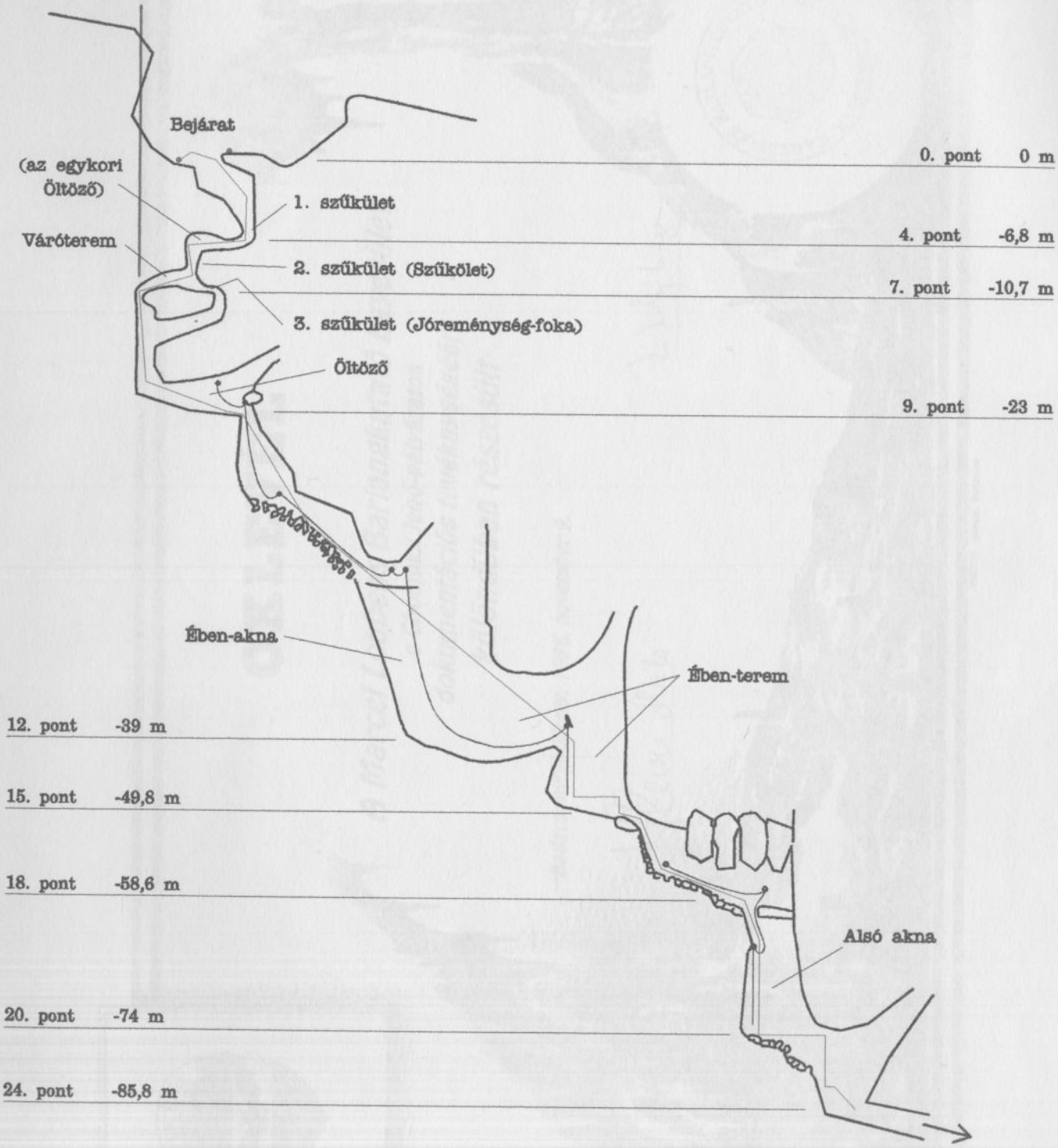

Kovács Attila
1995. dec. 11.

M.K.B.T.

OKLEVÉL

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület
a Cholnoky Jenő-pályázaton
dokumentációs tevékenységéért
különdíjban részesült

Badacsonylábdihegy, 1996. november 9.

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

VIZDOK nyomda, Budapest

Az emberiség legféltettebb kulturális és természeti értékei

A VILÁGÖRÖKSÉG

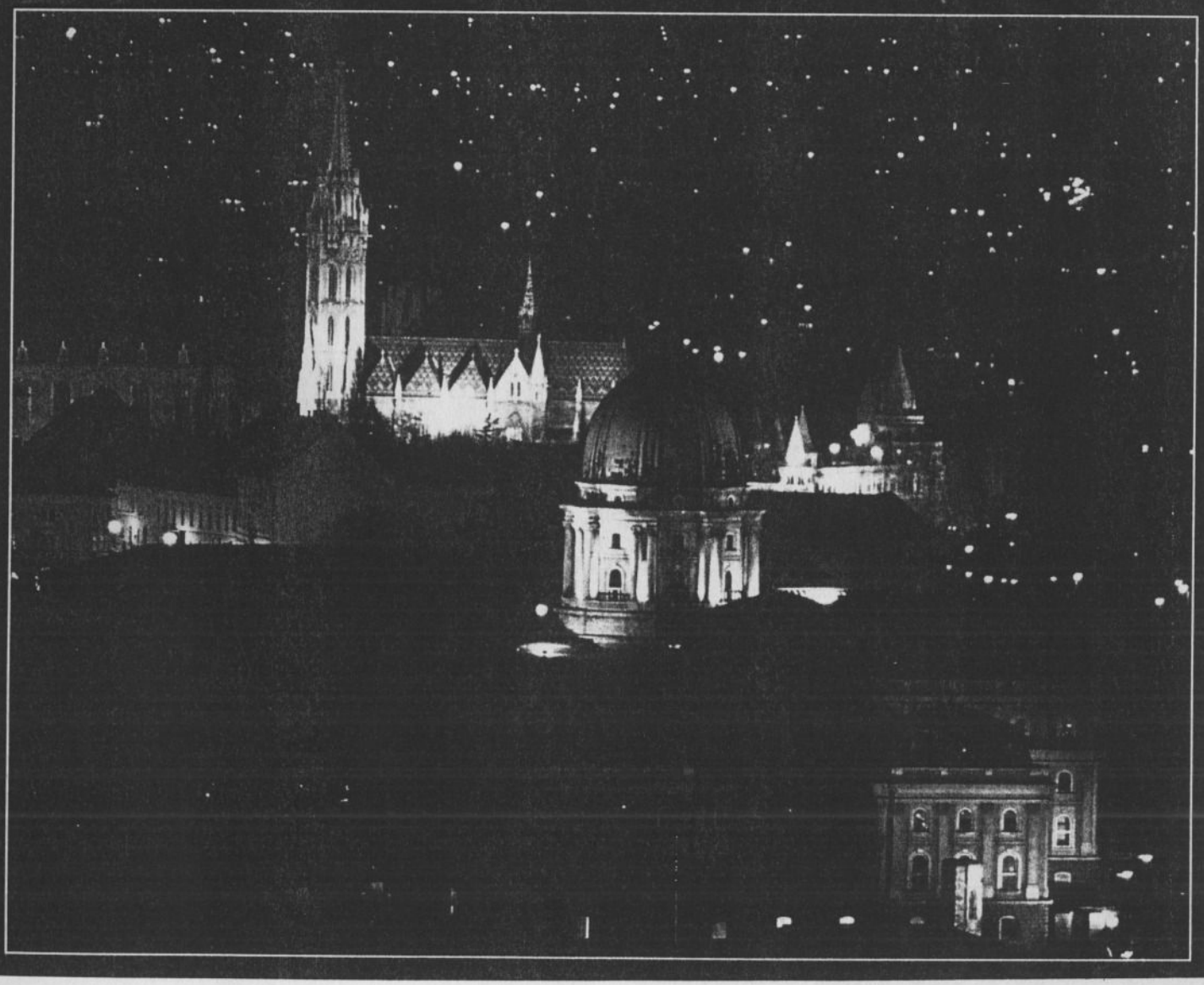

A VILÁGÖRÖKSÉG

Az emberiség legféltettebb kulturális és természeti értékei

Ma a világon 506 olyan kulturális és természeti értéket tartanak számon, amely az emberiség közvagyona, egyetemes értéke. Ha e kincsek közül elpusztul akárcsak egy is, helyén örökre foghíj marad.
Kötetünk röviden bemutatja a világörökség jegyzékére felvett összes helyszínt, közülük százat részletesen ismertet.

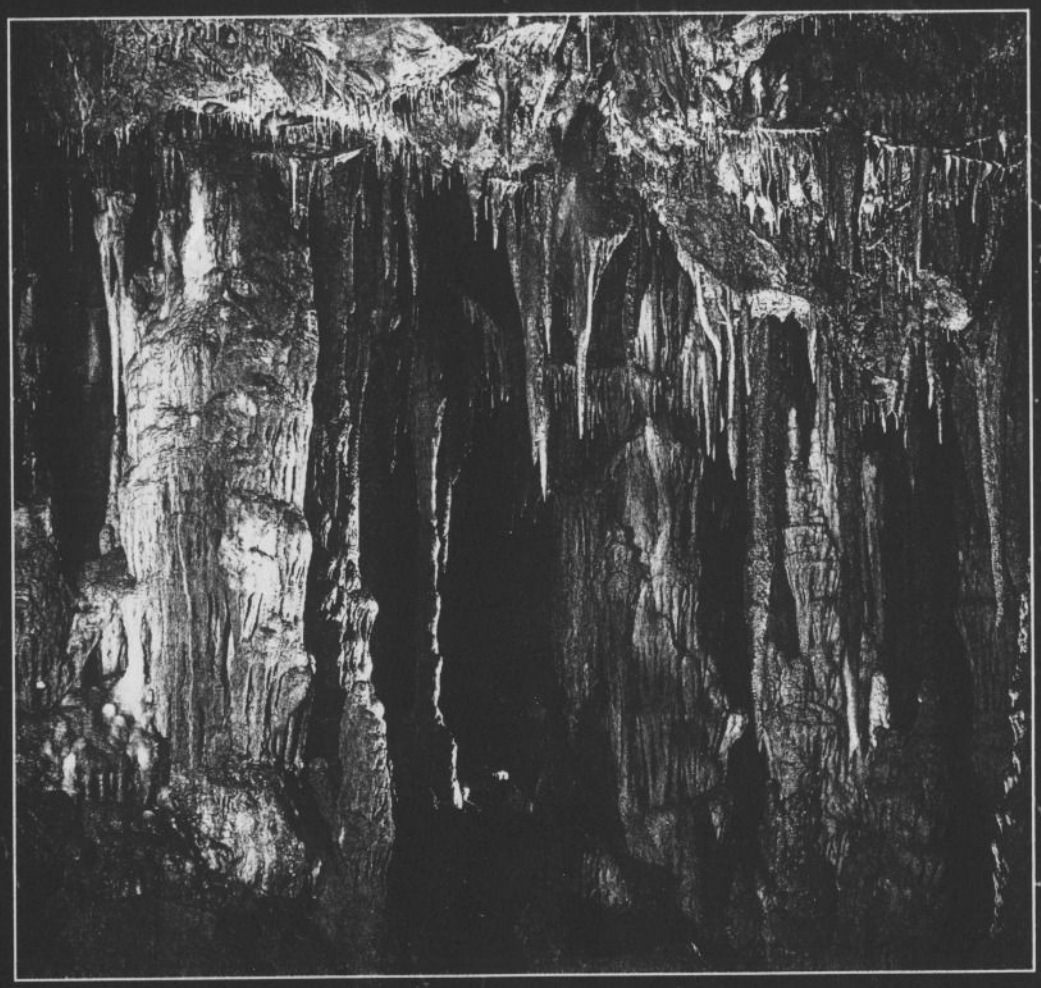

2. Feltáró és barlangvédelmi tevékenység

2.1. Feltárások

2.1.1. Új barlang a Kis-fennsíkon

(Galán Mihály)

1998 kora tavaszán a Lengyel-barlang keresése közben találtam rá a barlang eltömődött bejáratára. A helye pontosan: Kis-Fennsík, Nagy-Som, a Lengyel-barlangtól NyÉNy-ra 500 méterre, a Harica-források feletti meredek hegyoldal sziklakibúvása alatt. Megközelíthető a fennsík peremén, felette elhaladó szekérúton. Egy útkanyarnál a sziklabordát áttörő út alatt, a borda út alatti részén, a sziklafal lábánál található.

Feltárás

A barlang bejárati része szinte teljesen el volt tömődve avarral, avarból kialakult humusszal és gyökérrel sűrűn átszőtt földdel, melybe közepes méretű kövek ágyazódtak be. Enyhe átbúvás (inkább bebúvás) után egy nagy gambi zárta el a barlang további részét. A laza, majdnem a boltozatig felérő száraz levelek halmának eltávolításával a barlang kb. 3-4 méterig járható volt. A reményteljes helyzet hatására tettrekész gyerekekkel (4 fő) 4 alkalommal, 6 órás műszakokkal sikerült a horizontális barlangot feltárni, alkalmankénti 120 vödör anyag kitermelésével. A bíztató kezdeti kilátások csökkentek az 5. alkalommal, a Juhász Bélával és a gyerekekkel történő végponti feltárás után. De még nincs vége.

A barlang leírása

Vízszintes kialakulású, jól járható, kb. 1 m² keresztmetszetű a végéig. Befelé menet jobboldalt, kb. 5-6 méterre a főággal párhuzamosan egy oldalág van, ami szintén feltárt és járható. A főág vége a bejárattól 8 m (becsült) távolságra van. Ennek végén van egy feltörés a felszín felé, de elszűkül, 2-3 méter után egy kereszt irányú függőleges törés (mely a felszínen is érzékelhető) mentén.

A végponttól kb. fél méterrel lejjebb lévő említett mellékjárat szintén elérhető. A végpont állva megtekinthető. (Ez egy olyan kis termecske, melynek minden oldalát el lehet érni úgy, hogy nem kell közel hajolni, elég egyhelyben maradni.) Az oldalág végpontja a főág mögé kerül, jelenleg eddig jutott a feltárás. Az egyre szűkülő járat kétségessé teszi a továbbjutást. 1999-ben ennek végére járunk, feltérképezzük a barlangot és dokumentáljuk.

Megjegyzés: a barlang térségében sok barlangi kezdemény található, melyek egy része hasonló ehhez.

(*A szerkesztő megjegyzése: a leírt objektum egyelőre a Kis-fennsíki Egyenes-barlang nevet kapta a feltáróktól.*)

2.1.2. Csókás-réti-víznyelő

(Kiss János)

Augusztus végén a víznyelőteber alján szerteszét heverő kisebb-nagyobb mészkövekből biztonságosan és szakszerűen kiépítettük a barlang bejáratát. Gondosan ügyeltünk arra, hogy az időszakos víznyelő a természetes formáját megőrizze. A barlangban a Patakos-ág végén sikerült előre jutnunk mintegy négy métert, egy kis kürtőig. Innen tovább folytatódik a patakhordalék miatt leszűkült 10-15 cm magas járat. A barlang meglevő térképvázlatát kiegészítettük, pontosítottuk. A barlangban denevér-megfigyelést is végeztünk. Október végéig egy kis patkós orrú denevért és egy közönséges denevért figyelhettünk meg. Decemberben már a Rom-teremtől a Bordás-teremig elszórtan hat darab telelő kis patkós orrú denevér volt található.

2.1.3. A Speizi-barlang aktív nyelője

(Kovács Mátyás)

Egy nyári napon páran elmentünk megnézni a Speizi-barlang beomlott bejárati ácsolatát. Amikor odaértünk, vízcsobogást hallottunk kb. 20 méterrel feljebb a patakmederből. Megnéztük - és megdöbbenve láttuk, hogy egy elég bíztató nyelő nyílt meg a korábbi nagy esőzések hatására, ami szinte 100 %-ig biztos, hogy a Speizi-barlangba nyel. Ekkor nem volt nálunk semmilyen szerszám és felszerelés, délután azonban már felfegyverkezve érkeztünk vissza a nyelőhöz. Kiszedtünk egy 100 kiló körüli követ, miáltal még biztatóbbá vált az újdonsült bontásunk, azonban ekkorra beesteledett.

Egy későbbi alkalommal visszatértünk, és pár kisebb kő kiszedése után úgy döntöttünk, hogy elgátoljuk a patakot, majd a felgyülemlett víz segítségével kimosatjuk a bejáratot. Reményeink nem váltak be: a víz útja még jobban eltömődött.

A víz kavicsos/homokos hordalék között folyik el, de látni lehet a szálkövet is. Érdemes lenne folytatni ezt a munkát, mert nem kizárt, hogy ismét megnyílna a barlangászok számára a Speizi-barlang. Ha sor kerül a rá, először biztosítani kell a bejáratot, mert a főtén sok a lógó kő és a föld is igen pereg.

2.1.4. Búvárakció a Szepesiben

(Kovács Attila)

Bár nem feledjük a térképezések során a Keleti-ág emeleti részein talált szifon-kerülő járatok feltárási lehetőségeit, azonban Tomesz László kezdeményezésére ismét "támadjuk" - a barlang felfedezése óta - az ág végpontját jelentő szifont. Mivel az évtizedekkel korábbi merülések eredményei csak szóban, illetve pár mondatos összefoglaló jellegű beszámolóban érhetők el, tervezzük a szifon geodéziai felmérését is. Az év végén merülésre még nem került sor, mindössze a kutatási terv összeállítása és az engedély megkérése történt csak meg. Ezeket a dokumentumokat mellékeljük, a merülésekről a következő évkönyvünkben számolunk majd be.

A Kis-fennsíki Egyenes-barlang feltárásán
(Kovács Attila)

A Kis-fennsíki Egyenes-barlang
(Kovács Attila)

Csókás-réti-viznyelőbarlang
Alaprajz térképvázlata

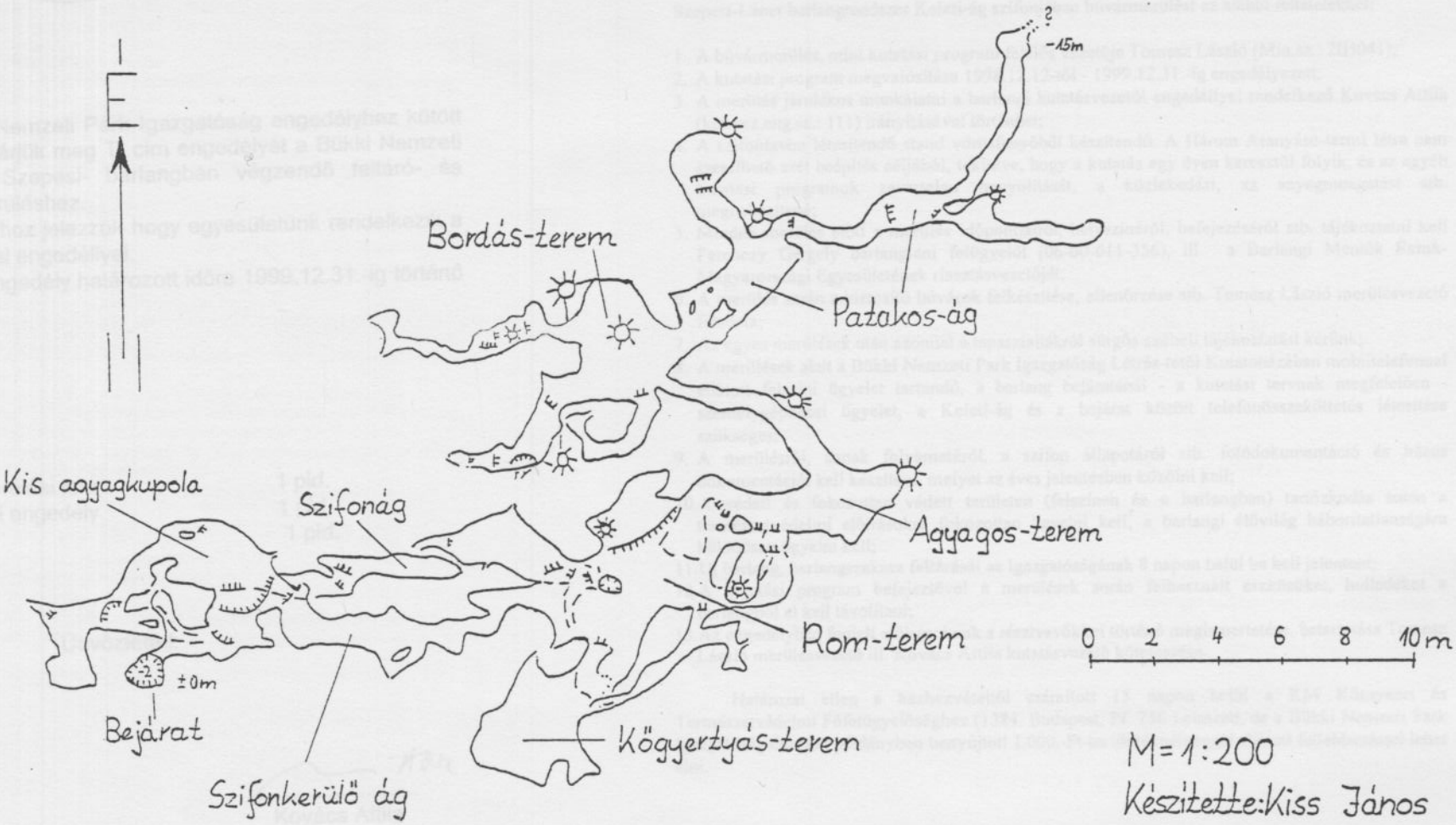

M=1:200

Készítette: Kiss János

1998. december 23.

Bükki Nemzeti Park
Igazgatóság
3304 Eger, Sánc u. 6

Marcel Loubens
Barlangkutató Egyesület
H-3530 Miskolc, Örs u. 2/A

Tárgy: Kérelem

Hivatkozva a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság engedélyhez kötött tevékenységeire, ezúton kérjük meg T. cím engedélyét a Bükki Nemzeti Park területén található Szepesi- barlangban végzendő feltáró- és felmérő barlangi búvár merüléshez.

A kérelem elbírálásához jelezzük hogy egyesületünk rendelkezik a barlangra érvényes kutatási engedéllyel.

Kérjük továbbá az engedély határozott időre 1999.12.31.-ig történő kiadását.

Melléklet : Kutatási- és merülési terv 1 pld.
Barlang kutatási engedély 1 pld.
Nyilatkozat 1 pld.

Miskolc 1998.11.20. Üdvözlettel:

Kovács Attila
MLBE kutatás vezető

Marcel Loubens Barlangkutató Egyesült

Miskolc
Örs u.2/a. 3/14.
3532

Tárgy: Barlangi búvármerülési engedély.
Üisz.: 22-33/98.
Üint.: Ferenczy Gergely/Mné

HATÁROZAT

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület kérelmére engedélyezem a fokozottan védett Szepesi-Láner barlangrendszer Keleti-ág szifonjában búvármerülést az alábbi feltételekkel:

1. A búvármerülés, mint kutatási program felelős vezetője Tomesz László (Min.sz.: 2IH041);
2. A kutatási program megvalósítása 1998.12.12-től - 1999.12.31.-ig engedélyezett;
3. A merülés járulékos munkálatai a barlangi kutatásvezetői engedéllyel rendelkező Kovács Attila (kut.vez.eng.sz.: 111) irányításával történhet;
4. A szifontavon létesítendő stand vörösfenyőből készítendő. A Három Aranyásó-termi létra nem szerelhető szét beépítés céljából, tekintve, hogy a kutatás egy éven keresztül folyik, és az egyéb kutatási programok zavartalan bonyolítását, a közlekedést, az anyagmozgatást stb. megnehezítené;
5. Minden merülés előtt a merülés időpontjairól, helyszínéről, befejezéséről stb. tájékoztatni kell Ferenczy Gergely barlangtani felügyelőt (06-60-611-356), ill. a Barlangi Mentők Észak-Magyarországi Egyesületének riasztásvezetőjét;
6. A merülés során a biztosító búvárok felkészítése, ellenőrzése stb. Tomesz László merülésvezető feladata;
7. Az egyes merülések után azonnal a tapasztaltakról sürgős szóbeli tájékoztatást kérünk;
8. A merülések alatt a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság Létrás-tetői Kutatóházában mobiltelefonnal ellátott felszíni ügyelet tartandó, a barlang bejáratánál - a kutatási tervnek megfelelően - személygépkocsi ügyelet, a Keleti-ág és a bejárat között telefonösszeköttetés létesítése szükséges;
9. A merülésről, annak folyamatáról, a szifon állapotáról stb. fotódokumentáció és írásos dokumentációt kell készíteni, melyet az éves jelentésben közölni kell;
10. A védett és fokozottan védett területen (felszínen és a barlangban) tartózkodás során a természetvédelmi előírásokra fokozottan ügyelni kell; a barlangi élővilág háborítatlanságára különösen ügyelni kell;
11. Új barlang, barlangszakasz feltárását az Igazgatóságának 8 napon belül be kell jelenteni;
12. A kutatási program befejeztével a merülések során felhasznált eszközöket, hulladékot a barlangból el kell távolítani;
13. Az engedélyben foglalt előírásoknak a résztvevőkkel történő megismertetése, betartatása Tomesz László merülésvezető ill. Kovács Attila kutatásvezető kötelessége.

Határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül a KM Környezet és Természetvédelmi Főfelügyelőséghez (1384. Budapest, Pf. 756.) címzett, de a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságához két példányban benyújtott 1.000.-Ft-os illetékbélyeggel ellátott fellebbezéssel lehet élni.

Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület

MISKOLC
Örs u. 2/a. 3/14.
3532

Tárgy: Határozatmódosítás
Üisz.: 22-33/2/98.
Üint.: Ferenczy Gergely/KK

VÁLASZÁNAK
SZÍVESKEDJEN
A FENTI SZÁMUNKRA
HIVATKOZNI!

HATÁROZATMÓDOSÍTÁS

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület kérelmére 1998. decemberben kiadott, 22-33/98. számú, a Szepesi-Láner-barlangrendszer Keleti-ági szifonban tervezett búvármerülésre vonatkozó határozatom módosítom.

A határozat rendelkező részét kiegészítem az alábbi előírásokkal:

1. A búvármerülés a kérelem mellékleteként beadott "Kutatási terv" ill. "Merülési terv" alapján bonyolítható le.
2. A szifonban az első beúszást, a bejárható szakaszok megismerését, feltárását kizárólag a merülésvezető végezheti, Kovács Attila kutatásvezető jelenlétében.
3. A merülési tervben megjelölt biztosítóbúvárok a szifon fotó- és egyéb dokumentálásában, és egyéb járulékos munkálatokban vehetnek részt.
4. A merülő stand és a hasadék között fixen kiépített, min. Ø6 mm nagy szakítószilárdságú vezetőkötél beépítése szükséges.
5. A határozatom egyéb részeit továbbra is fenntartom.

A határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül a KÖM Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőséghez (1384 Budapest, Pf.: 756.) címzett, de a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságához két példányban benyújtott 1.000,- Ft-os illetékbélyeggel ellátott fellebbezéssel lehet élni.

INDOKOLÁS

A kutatási terv balesetmentes, eredményes lebonyolításának elősegítése indokolta a rendelkező részben foglalt kiegészítések megtételét.

Határozatomat az 1996. évi LIII. törvény 51.§ (3.) c., bekezdés alapján hoztam a rendelkező rész szerint.

A fellebbezést az 1957. évi IV. tv. 61.§ alapján biztosítottam. A fellebbezési illetéket az 1990. évi XCIII. tv. XIV. fejezet 2., pontja alapján állapítottam meg.

Eger, 1999. január 12.

Duska József
igazgató

Erről értesül: Címzett,
Tomesz László merülésvezető (3530 Miskolc, Vásártéri u. 1.)
Kovács Attila kutatásvezető (3517 Miskolc, Erzsébet sétány 39.)
KM TvH Barlangtani és Földtani Osztály (1121 Budapest, Költő u. 21.
Irattár

INDOKOLÁS

Kérelmező megfelelő ismeretekkel rendelkezik a merülés irányítására.

A továbbvezető járatok esetleges feltárása jelentős előrelépés lehet a Létrás-tető-István-kaszterületének, aktív vízrendszerének jobb megismerése érdekében.

A barlangrendszer további feltárása, illetve az ismeretlen szakaszok dokumentálása előfeltétele az aktív barlangvédelemnek.

Határozatomat az 1996. évi LIII.törvény 51.§. (3) c.) bekezdés alapján hoztam a rendelkező rész szerint.

A fellebbezést az 1957. évi IV.tv. 62. §. alapján biztosítottam. A fellebbezési illetéket az 1990. évi XCIII.tv. XIV. fejezet 2.) pontja alapján állapítottam meg.

Eger, 1998. december 01.

Duska József
igazgató

Erről értesül: Címzett
Tomesz László merülésvezető (3530 Miskolc, Vásártéri u.1.)
Kovács Attila kutatásvezető (3517 Miskolc, Erzsébet sétány 39.)
KöM TvH Barlangtani és Földtani Osztály 1121 Budapest, Költő u.21.
Irattár

Kutatási terv

Kutatási feladat:

Szepesi-barlang keleti ágának végén található tó víz alatti járatainak, valamint esetleges légzésre alkalmas tereinek feltárása, továbbá a megismert részek fixpontos térképezése, dokumentálása.

Előzmények:

Az 1960-as és '70-es években már végrehajtottak légzőkészülékes merülést a barlangi tóban, de a szifonon nem sikerült keresztül hatolni. A merülések eredménye egy hozzávetőlegesen 10 m mély ferde vetővel rendelkező leszűkülő meder megtalálása, több elágazó ismeretlen járattal. A merülésről nem maradt fenn hivatalos jelentés, ezen információk elmondásból származnak a merülés kísérőitől.

A barlangi tó vízhozamtól többé-kevésbé független állandó vízszintje arra enged következtetni, hogy a járat kapcsolatban áll nagyobb levegővel kitöltött terekkel, valamint a tájolása olyan, hogy összeköttetést teremthet az István-lápa/Hámori-tó rendszerrel.

A feltáráshoz a BNP Igazgatóság engedélyének beszerzése szükséges.

A kutatás részletezése:

A barlangi merülés végrehajtásához szükséges az eszközök szakszerű lejuttatása a merülési helyre ill. a merülési hely megfelelően biztonságos kialakítása merülő stand létrehozásával. A barlang levegővel kitöltött részeiben való mozgás mindenkori helyszíni megszervezéséért felelős személy: *Veres Imre*.

A merülő stand kialakítását nittelési technikával, mobil, a környezetre ártalmatlan anyagok felhasználásával kell végrehajtani (rozsdamentes nittek és nittfülek, műanyag kötelek, vörösfenyő deszkák). A merülés-sorozat befejeztével a stand teljes egészében felszámolásra és kiszerelésre kerül a barlangból.

A barlang víz alatti járatait, lehetőség szerint fixpontos technikával fel kell mérni a jellegzetes ill. különleges képződmények szerepeltetésével.

A felmérés távolság, mélység és iránymérését első közelítésben a legegyszerűbb módon kötéllel, mérőszalaggal, búvár-mélységmérővel és búvártájolóval kell végrehajtani.

A járatok megismerésével párhuzamosan az előzőekben elkészített vázlatok tovább-pontosítását el kell végezni.

A kutatás mélységi alsó határa (geodetikus magasság): 40 m.

A kutatás távolsági felső határa (poligon hossz): 100 m vagy szifonvég.

A merülés végrehajtásához szükséges 2 fő búvár felszerelésének lejuttatásához kb. 8 fő kiszállító személyzet szükséges minimálisan, ami egyben és célszerűen a csoport maximális létszámát is (10 fő) adja.

A barlang bejáratának tengerszint feletti magassága: 550 mBf
A bejárat és a vízszintes ág szintkülönbsége: 130 m.
A bejárat és a vízszintes ág poligonhossza: 150 m.
A keleti ág szintkülönbsége: 30 m.
A keleti ág poligonhossza: 170 m.

Fenti adatok alapján az alkalmankénti lemálházást két csoportban célszerű végrehajtani.

Egy feltárási alkalom időterve:

Leszállítás:	1 ó
Merülés előkészítés:	0.5 ó
Merülés, felmérés:	0.5-3.0 ó
Merülés utáni teendők:	1.5 ó
Kiszállítás:	1.5 ó
Túra idő:	kb. 5-7 ó

A világító eszközök minimális üzemidejét, a lenttartózkodás élelem szükségletét ill. a szükséges ruházatot és egészségügyi felszerelések mennyiségét az előzőek határozzák meg.

A túrához szükséges feltételek meglétét a túravezető ellenőrzi és dönt a részvétel feltételéről (a túrához szükséges felszerelési tárgyak megegyeznek a Barlangjáró I. tanfolyam alapfelszerelésével, a túrában való részvétel feltétele továbbá a fenti tanfolyam sikeres elvégzése).

Barlangi biztosítás:

A barlangban való mozgás során be kell tartani az ön- és társmentésre vonatkozó irányelveket.

Speciális veszélyforrást jelent a magasnyomású (300 bar) sűrített-levegős palackok mozgatása. A palackokat szállító személyeket a csoport tapasztaltabb, a barlangot leginkább ismerő tagjai közül kell kijelölni. A palackot szállító személyek lehetőség szerint elől haladjanak, veszélyesebbnek ítélt szakasznál a társak tartsanak nagyobb távolságot (max. hangtávolságot).

A barlangi túra teljes időtartama alatt a létrás-tetői MLBE-kutatóházban ügyeletet kell tartani. A túravezetőnek az indulást és a visszaérkezést írásban be kell vezetnie az erre szolgáló kutatási naplóba.

A normálistól magasabb szintű veszélyforrások és baleseti lehetőségek miatt a túravezető megítélése alapján vezetékes összeköttetést kell kiépíteni a felszínnel, ahol rádiótelefonos ügyeletnek kell várakoznia.

A bejáratnál gépkocsit kell tartani.

Kollektív túrafelszerelés- és anyag-szükséglet:

- bag	8-10 db
- d11-es hegymászókötél	60 m
- nitt + nittfül	4 db
- 1"-os deszka	8x2 m
- nittelő készlet	1 gam.

A Szepesi-barlang általános jellemzői:

- Normál barlangász ruházat (9 °C léghőmérséklet, max. 30 cm víz) elégséges. (overál, műnyúl, gumicsizma, kesztyű, sisak)

- A barlang függőleges ága létrán vagy mászótechnikával könnyen járható.

- A vízszintes ág kisebb függőleges mászásokkal tagolt (biztosítás nem szükséges).

- Barlangászonként a nagy létszám miatt elég a min. 2 független fényforrás.

A barlang helyi specialitásai:

- A túra alatt szakképzett elsősegélynyújtó személyzet biztosított (orvos jelenléte közvetlenül nem szükséges).

- Normál esetben a kutatási helytől a bejárat 45 perc alatt elérhető.

- A vízszintes és a függőleges ág találkozását ill. a keleti ág irányát meg kell jelölni.

- A keleti ágban átlagosan 2 l/sec a vízhozam, hirtelen vízbetörésre nem kell számítani.

- A szifont 10 m-nél jobban megközelíteni nem szabad a víz felkavarodásának veszélye miatt.

Merülési terv

A merülés helyszíne: Bükk-hegység, Szepesi-barlang, Keleti-ág.

A kezdőmerülés tervezett időpontja: 1998.12.12. ill. folytatólagosan.

A merülés célja: Szepesi-barlang keleti ágában lévő szifon feltárása.

A merülés jellege: Feltáró- és felmérő zárttéri (barlangi) merülés.

A merülés résztvevői: Tomesz László merülésvezető
MBSZ Min.sz.: 2IH041 (10 barlangi merülés, ill. számos zártéri)
Mezősi Tamás, I. biztosító búvár
MBSZ Min.sz.: 3DH . . (Számos zártéri merülés)
Demján Ferenc, II. biztosító búvár
MBSZ Min.sz.: 3DH . . (10 barlangi merülés, ill. számos zárttéri)

Személyi előírások:

A merülésben legalább CMAS 3*-os vagy olyan CMAS 2*-os minősítésű búvár vehet részt akinek Barlangjáró 1-es v. 2-es fokozatú szakbúvár minősítése van, ill. ezzel egyenértékű más minősítési rendszerű végzettsége van (Pl. legalább Master Scuba Diver vagy Advanced + Cave Diver).

Egészségügyi előírások:

A merüléshez 1 évnél nem régebbi orvosi igazolás szükséges, amit a merülés vezető a felszínen ellenőriz.

A merülés felszerelés-igénye:

Az alkalmazott felszerelési tárgyak ki kell elégítsék az MBSZ Merülési Szabályzatának (továbbiakban: MSZ) alapvető szabályokat felsoroló részének 2. §-át, továbbá a vízalatti természetjárás zárttéri és hidegvízi merülésre vonatkozó előírásait.

A merülés társbiztosítása:

A merülésre rendelkezésre álló kis hely miatt egyéni merülés végrehajtása lehetséges csak, ezért testre kötött kötél-biztosítást kell alkalmazni folyamatos kötél kontroll mellett.
A biztosítást úgy kell meg szervezni, hogy az MBSZ MSZ 3. § és 4. § -át kielégítse.

A merülés idő- és levegő-szükségletének meghatározása:

A merülés során az "1/2"-es szabályt kell alkalmazni.
Szűkületen történő áthaladás esetén tartalék palackot kell elhelyezni a szűkület mindkét oldaláról lehetőleg elérhető helyre.

A merülés során használt légzőkészülék:

2 x 6 liter/ 300 bar - 3600 liter,

900 liter / 10 m / 20 liter/perc = 22.5 percnyi levegő a beúszásra,

ugyanennyi a kiúszásra ill. 45 perc tartalék.

A merülés során a DEKO "92"-es kizsilipelési táblázatot kell a búvárnak magánál tartania!

A merülés tervezett idő- és mélység-adatai alapján dekompressziós kötelező megállás nem indokolt (biztonsági dekót azonban végre kell hajtani a merülést követő fizikai igénybevétel miatt: 5 m-en 1 perc).

A merüléshez fagymentes kivitelű reduktor használata kötelező!

A kutatási és merülési tervet a feladatban résztvevő minden személlyel ismertetni kell!

2.2. Barlangvédelem

2.2.1. Barlangok lezárási munkái

(Bátori Károly)

A Bükki Nemzeti Park 1998-ban 8 barlang lezárásával és járatbiztosítási munkáinak elvégzésével bízott meg. Ezek részben a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület kutatási területén helyezkednek el, és a munkákban résztvevők is az egyesület tagjai közül kerültek ki.

1. A Bolhási-víznyelő bejárat lezárása

A bejárat lezárását a műút közelsége, a képződmények sérülékenysége, és az életvédelem indokolta. A beépített vízszintes tengelyű ajtó kialakítása lehetővé teszi a denevérek szabad közlekedését, a zárszerkezetbe épített megfelelő minőségű biztonsági záras tömblakat pedig gondoskodik az üzembiztonságról, valamint a jó kezelhetőségről. Az ajtót magában foglaló műtárgyon kialakított nyíláson vezettem el a befolyó patak teljes vízhozamát.

2. A Mexikó-völgyi-víznyelőbarlang lezárása

A fokozottan védett barlang a Mexikó-völgyben, a műútról jól látható helyen nyílik, a valamikori kisvasút nyomvonalának bevágásában. A barlang képződményekben helyenként igen gazdag. Pozíciójából adódóan illegális túrázók által veszélyeztetett. A lezárás a felszínen, a robbantott kőzetfelszínhez illesztett nagyvastagságú terméskő falazatba épített ajtóval történt. A beépített ajtó szendvicsszerkezetű, függőleges tengelyű, tömblakat biztosítású. Az ajtó körüli betonozott felületet terméskő falazattal takartam el.

3. A Szamentu-barlang lezárása

A fokozottan védett barlang egyedülálló méretű barlangterme, sérülékeny képződményei tették indokolttá a barlang lezárását. Az illegális túrák elszaporodása veszélyeztető tényező volt a barlang természeti állapotát tekintve. Az ajtó zártszelvényből hegesztett rácsozatból készült, cserélhető, biztonsági záras tömblakattal ellátott zárszerkezettel. Elhelyezése a bejárati akna alján, a kuszoda bejáratánál került megvalósításra. Az akna aljáról kitermeltünk több köbméter törmeléket és jelentős mennyiségű bedobált fatörzset és ágakat.

4. Vénusz-barlang bejárat biztosítás, lezárás

A barlang bejárati szakasza a becsúszott törmelék miatt alig volt járható. A barlangról elkészítendő alapdokumentáció elkészítése érdekében a bejárat járhatóvá tétele, biztosítása szükséges volt. A lezárást a képződmények védelme, az illegális túrák kizárása indokolta. A barlang bejáratába több nagyméretű kőtömb, és a környéken végzett fakitermelés során fatuskó került, amelyek a barlangba történő bejutást jelentősen megnehezítették. Ezek, és mintegy két köbméter agyag eltávolítása után, betonba rakott terméskő falazat került kialakításra, mely a becsúszó földet és törmeléket megfogja. A beépített ajtó zártszelvényből készült, tömblakat biztosítású. Az ajtó kerete a szálkőzethez dübelekkel fixen rögzített, a hézagokat pedig betonnal töltöttem ki.

5. Viktória-barlang bejárat biztosítás, lezárás

A barlang bejárata be volt omolva. A betervezett bejáratbiztosítási munkával együtt célszerű volt annak lezárása, a barlang képződményeinek védelme, illetve életvédelmi okok miatt. A fokozottan védett barlang vízgyűjtő területén magasfeszültségű légvezeték halad keresztül. A folyamatos feszültségmentesítés - a növényzet dózerral, esésirányba történő letúrása - miatt a barlangba történő földbemosódás fokozott mértékű volt. Elsősorban ennek okán a barlangbejárat eltömődött. A víznyelőtöbör alján nyíló bejárat környékéről a néhány köbméter föld eltávolítása után terméskőből falazott védőfal készült, a víz számára szükséges nyílással. A műtárgyba került beépítésre az ajtó. A kiemelt föld a suvadáson kívül lett deponálva. A vízmosás medrébe a bejárattól 15 m-re egy földlépcső megtámasztására szolgáló kőlépcső került, a bemosódás csökkentése érdekében. A bejárat feletti 5 m magas 60 fok meredekségű földrézsű partvédelme érdekében padkázása (4 szintben) és a természetes vegetációban megtalálható fásszárúval való telepítése volt szükséges. Ugyanis növényzet nem volt található rajta, folyamatos eróziója a bejárat járhatóságát veszélyeztette. A beépítendő vízszintes tengelyű ajtó kialakítása lehetővé teszi a denevérek szabad közlekedését, a zárszerkezetbe épített biztonsági záras cserélhető tömblakat biztosítja a hosszú élettartamot, illetve a lezárás hatékonyságát. A víz elvezetése az ajtó két oldalán található nagy keresztmetszetű nyíláson át biztosított.

6. A Fecske-lyuk lezárása

A lezárás a bejárati szádától kb. 8 m-re a folyosó és terem találkozásánál került elhelyezésre. Ezen a ponton a járattalp mintegy 0,8 m-es mélyítése volt szükséges. Ide egy vasbetonfal épült, melynek a teteje az ajtó küszöbszintjét képezi. A járattalpat a fal elkészülte után az eredeti kitöltés anyagával, az eredeti szintre visszatöltöttem. Következésképpen ez a betonfal nem látható, megakadályozza azonban az ajtó aláásásával történő illegális behatolást. A bejáratot határoló sziklához az ajtó kerete Ø 10 mm-es Fischer alapcsavarokkal kötődik. A keret és a szikla közötti réseket betonnal töltöttem ki. Az ajtó rácsszerkezetű, zártszelvényből készült, tömblakat biztosítású.

7. A Békás-zsomboly[1] lezárása

Első lépcsőben a zsomboly bejáratának járhatóvá tétele volt szükséges. A bejáratot lezáró nagy sziklatömböket eltávolítottam. Ezek kerékvető szerepet töltenek be a műtárgy és az útpadka találkozásánál, megakadályozva az úton közlekedő nagy munkagépek által esetlegesen előforduló rongálást. Talapzatuk a felszín alatt, nem látható módon betonba ágyazódik. A lezárás a bejáratot határoló kőzettömbökbe 100 mm-re benyúló Ø 16 mm-es betonacél nyúlványokkal kapcsolódik. Az ajtó kialakítására oly módon került sor, hogy az szabad ki- és bejárást biztosít a denevérek számára, de megakadályozza a barlangba történő szemét és egyéb nemkívánatos hulladék bejutását. A zárszerkezet rozsdamentes anyagból készült, tömblakat biztosítással.

[1] *Balla-völgyi-víznyelő (a szerk. megj.)*

2.2.2. Láner Olivér-barlang járatbiztosítás
(Galán Mihály)

A feladat a Fofó-ág feletti súlytámfallal szemközti fal biztosítása volt. Ezt a munkát a súlytámfal kivitelezését követően kezdtük el a mellékelt műszaki leírás szerint, mely tartalmazza többek között ennek feltétlen szükségességét. Így a Fofó-ágig a barlang szinte "örökre" biztosított, vagyis nem fordulhat elő omlásveszély. A munka már szinte rutinszerűen, dinamikusan, jó hangulatban folyt le. Az egyedüli kellemetlenséget az ebédidőben vérszagot kapó szúnyogok okozták. Ezért aztán a kaja elfogyasztását is jórészt barlangi körülmények között tettük meg, ki-ki vérmérséklete szerint.

2.2.3. A Balekina-barlang lezárása illetve bejárat-biztosítása
(Galán Mihály)

Az általam készített terv kivitelezése október 1-én kezdődött. Figyelembe kellett venni a BNP előírását, hogy a barlang alsóbb részeibe kőzet, beton, ... stb. nem kerülhet. Ezért a munkaszint kialakítása eszerint történt, biztosítva a denevérek közlekedését. Tekintettel a felszín közelségére, a munkát nehézzé és elhúzódóvá tette a rendkívüli esős időszak. Két nap kivételével minden alkalommal esett az eső, így a munkanapok kezdete és vége minden alkalommal a Létrási-ház és a munkahely közötti gombázás volt.

A barlang lezárását illetve bejáratának biztosítását kezdeményező és jóváhagyó hatóságok nem tartották szükségesnek a terv szerinti méretekkel való elkészítését, de a kivitelezés során a tervezett méretek szükségszerűen megvalósultak, tekintettel a feltárást követő helyzetre. A tervtől eltérően acélszerkezet - az ajtót kivéve - nem került elhelyezésre. A munka nehezét az anyagok helyszíni deponálása és a betonnak és a kőnek a "töbör" túlsó oldalára történő kézi szállítása jelentette. A munkát jellemezni e körülmények figyelembe-vételével egy szóban lehetne: mazochista. Az emberek rájöttek, hogy még mindig jobb az átázott ruhában dideregve a sarat taposva dolgozni, mint állva evés-ivás közben megfagyni.

1998. október 31-én (17 munkanap után) az önsanyargatás csúcspontját a bejárat feletti föld (agyag!) visszatöltése jelentette, melynek tapadása a Hajnóczy-barlang csicsogó agyagjától szörnyűbb. A legtermelékenyebb technológia a kézzel gyúrt agyaggolyócskák vizes gumi-kesztyűvel való fel- illetve eldobása volt.

Műszaki leírás

Készült a Bükki Nemzeti Park részére a Láner Olivér barlang Fofó-ág előtti járatszakasz biztosításáról.

I. Előzmények:

Ferenczy Gergely a BNP megbizottjának megkeresése alapján a fent nevezett helyen helyszini bejárást tartottunk 1998.04.18-án, mely alapján az elvégzendő feladatokat pontositottuk.

II. Kiviteli munka részletezett feladata:

Az 1997.év május 28-án adott müszaki leirás és tervben szereplő sulytámfallal szembeni fal (tervben: függőleges metszet baloldala) a létra felső 1/3 feletti szakasza omlásveszélyes. A létra fölött lévő meglévő ducolat kiváltásra szorul.Igy e szakasz biztonságossá tétele feltétlen szükséges. Erről emlitést tettem a tavalyi leirás IV. fejezetének utolsó szakaszában.

III. Állapotrögzités:

A létra teteje fölött baloldalt lévő ducolat elöregedett, azonnali kiváltásra szorul, tekintettel az 1997.évi ducolat bontás tapasztalataira (korhadt ducpántok, előjel nélküli heveder törések). A gondot tetézi az, hogy a bejárás csak ezen az omladékveszélyes részen történhet. Ráadásul a törmelék, mely egy kb. 2,5 méteres repedésben van, alulról nem támasztott. Vagyis alultól teljes metszetben csak két-három nagyobb beszorult kődarab tartja. Ezek kisebb mozgás, a törmelék köztük lévő megfolyása esetén bármikor leomolhatnak. Ezt követően a fölöttük lévő törmelék is megindulhat. Ennek következménye az 1997-ben megépitett sulytámfal törmelék depóniára épitett szakaszának (létra fölötti befordités) a labilitását is eredményezheti.

IV. A kivitelezés irányelvei:

Megegyeznek az 1997.évben adott müszaki leirásban foglaltakkal, vagyis röviden:

1. Megfelelő óvintézkedések mellett végezhető:
   - a ducolat ideiglenes kiváltásával
   - a törmelék depóniát tartó „ gambik" kövek alatti szakasz vasbeton szerkezettel való (min. 30 cm.) kitámasztása teljes keresztmetszetben
   - a kitámasztás és a gambik közötti légrések kitömitése betonnal és terméskővel.
2. A munkaterülethez biztonságos ideiglenes melléklétesitmény, állványzat szükséges a létra középmagasságában.
3. A barlangi mentés miatt a közlekedési utvonalon a légtér keresztmetszete nem csökkenhet.
4. Költségkimélés és egyben „ környezetbarát „ felület kialakitás miatt a helyszinen lévő kövek felhasználásával kell az omlásveszélyes törmelék depót stabilizálni.

Műszaki leírás

Készült a Bükki Nemzeti Park részére a Balekina barlang lezárási terv részeként.

I. Előzmények:

Bükki Nemzeti Park Ferenczy Gergely megbizottjának megkeresése alapján a Balekina barlang bejáratát közösen megtekintettük egy előzetes bejárás keretén belül. A helyszini tapasztalatok alapján megbizást kaptam e müszaki kiviteli terv elkészitésére a BNP képviselőjének irány mutatásai alapján.

II. Állapotrögzités:

A helyszini szemle során a barlang bejárati környezete egy elvadult, gazos terület, ahol lágyszárú növények (csalán) az uralkodók, minden ezek takarásában van. Még a barlang bejárata is. E területen fiatal cserje és fás szárú növényzet is ritkán előfordul. A barlang egy völgykatlan felső peremén, másképpen fogalmazva egy meredek 75-85 fokos rézsü talpánál van. A barlang fölött és a bal oldalán több sok tonnás gambik találhatók instabil állapotban. Ezek a barlang felszinét alkotó jórészt dolomitos törmeléket tartalmazó márgás sovány agyag talajban helyezkednek el. A barlang kb. 3 m-es bejárati szakaszát, nyugati oldalát erősen korrodált gambik alkotják. A déli oldalon egy nagy kő alatt kb. 1,6 m hosszan betonbiztositás van a bejárati szinttől lefelé. A keleti oldalon a bejárat alatt 40 cm-rel kezdődően 0,6 m hosszban lefelé beton fal található, mely alól (mint a másik beton fal esetén) a talaj kimállott, sőt mögüle is. Mondhatnánk kis túlzással, hogy a levegőben lóg. A barlang északi oldalán kb. -3 m-en folytatódik a járat irány. Kb. -2,50 m-ig agyon repedezett kőzet (nevezhetjük törmeléknek) van fölötte, mely 0,1-3,0 cm-es darabokban mállik széjjel, valószinűleg a barlangból kijövő páralecsapódás és fagy hatására. Ez a korrózió, illetve kőzetmállás igen intenzív, ismerve a barlang bejáratát 20 éve. Vagyis valamikori alig járható szűk bejárat a mállás hatására kiszélesedett. Meglepő módon a finom homok hiányos szemszerkezetű betonon a fagy hatását nem lehetett észlelni, még felületi korróziót is alig.

III. Kiviteli terv és munka irány elvei:

A fenti leirás alapján alapvető cél a barlang bejáratának biztositása beomlás ellen. Kiegészitve a megrendelő azon észrevételével, hogy a fagyhatárt figyelembe véve történjen a biztositás kiépitése.

-E mellett BNP képviselője felhivta a figyelmet arra, hogy a barlang bejáratára csúszhat, göröghetnek nagy gambik a rézsűről, melyeknek feltárása a kiviteli munka előtt feltétlenül szükséges.

-A nagy számú denevér kolónia miatt külön denevér bejáratot kell kialakitani az ajtón kivül.

-A bejárat biztositás mellett a barlang lezárásáról is gondoskodni kell, a tervben a már gyakorlatban bevált Al-földi Karr-resz-reteszes ajtó kerüljön beépitésre.

-A fagyveszély miatt megfelelő beton minőségben ép kövek (nem repedezettek) felhasználásával lehet csak kiviteli munkát végezni.

V. Müszaki terv ismertetése:

Mint a mult évi müszaki leirásban foglaltaknak megfelelően legyen a kialakitás, mely megvalósulásával igazolta annak helyességét. Tehát a terveknek megfelelően a támfal rész 50-30 cm vastag H-90-es betonba rakott terméskő burkolat 3 %-os Calcidur adagolással. A vasbeton alátámasztás 20 cm-enkénti kiosztásu 16 mm-es átmérőjü betonacélból készült 2-3 cm mélyen szálkőbe fürt rögzitéssel, 20 cm vastag térhálóval C 12-16 /FN betonból, 2,5 %-os Calcidur adagolással. Ezt követően 7 napos várakozási idő szükséges a beton szilárdulásának érdekében (50 %). Beton utókezelés + 10 °C fok felett szükséges. A vasbeton alátámasztás kizsaluzása, alátámasztás elbontása csak 14 nap elteltével lehet a betonozást követően. A meglévő létra eléréséhez a jó falak felső részén célszerű egy-két darab lépcsőfok kialakitása és egy szükség szerint megfelelő létra beépitése. A támfal építése előtt a szálkövet az elvált részen H-90-es habarccsal meg kell erősiteni.

VI. Műtárgy üzemeltetési feladatai:

A támfalon (felületén) elváltozást tapasztalunk, azt tervezővel, kivitelezővel ismertetni kell. Pl:
- felületi hámlások a fagy, pára miatt
- repedések a támfal mögötti depónia „tömörülése miatt"
– repedések a depónia megnövekedett pontszerű nyomása miatt
– elmozdulás a szálkő és a támfal között (dőlés)

VII. Balesetvédelmi szabályok:

betartandók az épitőipari óvórendszabályok idevonatkozó pontjai, valamint a barlangjárás szabályai. Különösen a dúcolás építés és bontásra vonatkozó előirások.

Mucsony, 1998. április 21.

Galán Mihály
kisiparos

- A tervezés során figyelembe kell venni költségkímélés miatt a helyszín környezetében levő anyagok (kő) beépithetőségét.
- Kiviteli munka esetén a leomolható gambik aládúcolásáról előzetesen gondoskodni kell. A meglévő, bontandó talajt, kőzetet csak dúcolás mellett lehet eltávolitani.
- A bejárat belső mérete olyan legyen, hogy barlangi mentés esetén a sérült hordágyon szállitható legyen.

IV. Müszaki terv ismertetése:

A tervezett bejárati műtárgy falvastagsága 40 cm betonba rakott terméskő burkolat, mivel a teherhordó szerkezetei túl nyomó részt nyomásnak vannak kitéve. A szálkőnek a szerkezettel érintkező felületeinek a falak keresztmetszeti sikját tekintve vízszintesnek kell lennie. Mivel az alapozási sikok változó magasságúak, azok közötti átmenetnek lépcsősnek kell lennie. A bejárat déli oldalánál meglévő beton beépitésre kerül, ez a műtárgy oldalfalának sikját is adja. Ez alá kell a kifagyott részt pótolni. A fölötte lévő stabil állapotú gambi az épitménybe beépithető. A keleti oldalon lévő betonfal elbontásra kell, hogy kerüljön mivel az alá és mögé betonozást nehezíti, s a bejárat alatt belső tér is ez által kitágul. A barlang folytatása fölötti fal (északi) kezdő síkja az áthidalóként elhelyezett 3 db 120-as I vagy L profil vagy sin alsó síkja alatt kezdődik a betontokozással. A beton anyagának szilárdsága minimum C-16-os legyen a fagyveszély miatt. A jó kőágyazat miatt 03-as homokot kell felhasználni, C-24-es betonhoz tartozó cementtényező mellett. A kiviteli munka csak védő dúcolás mellett képzelhető el. A kivitelezés a legmélyebb ponton kell, hogy kezdődjön. A kezdés betonkoszorú beépitésével kezdődjön, tartva attól, hogy a barlang bejárati része alatti 10-20 m-en belüli omlás esetén a szálkő stabilitása is gyengül. Kivitelezés során ügyelni kell arra, hogy a munkát vízszintes, teljes épülő keresztmetszettel kell végezni. Munka hézag is csak igy hagyható. Amikor az oldal falak építése során azok összeérnek a betonkoszorút 40 cm-rel be kell kötni a másik oldal fal síkjába. A boltív beton acél megerősitésű az esetlegesen legördülő kövek miatt. A boltívre ajánlatos minél magasabb föld feltöltés készitése.

V. A kiviteli terv organizációja:

A barlang eldugott helyen található, igen nehezen közelithető meg. Az anyagok a földúttól csak kézzel vagy furikkal (megfelelő tereprendezés után) szállitható. A kő a 300 m-re lévő kőbányából beszerezhető. Cement: ajánlott a bélapátfalvai (nagyobb szilárdságú), homok: mosott folyami 0.3-as (nyéki). A barlangtól kb 1 km távolságig lehet közuti gépjárművel anyagokat szállitani. Innen átrakodással terepen jól közlekedő gépjárművel lehet a tovább deponálást megoldani, igen meredek, rossz állapotú dózer utakon. Tehát a barlang bejáratánál lévő anyag depónián túl még két depónia kialakitásához szükséges a BNP-nek területet biztositani. Megállapitható, hogy fenti munka igen idő és munkaigényes. Ajánlatos az útvonalat kijelölés után járhatóbbá tenni kevés földmunkával, és az út vízlevezetéséről gondoskodni. E mellett szükséges a rézsű feltárása a barlang fölött a lágyszárú növényzet eltávolitása után, s tereprendezés a bejárat előtti tóbor jellegű területen.

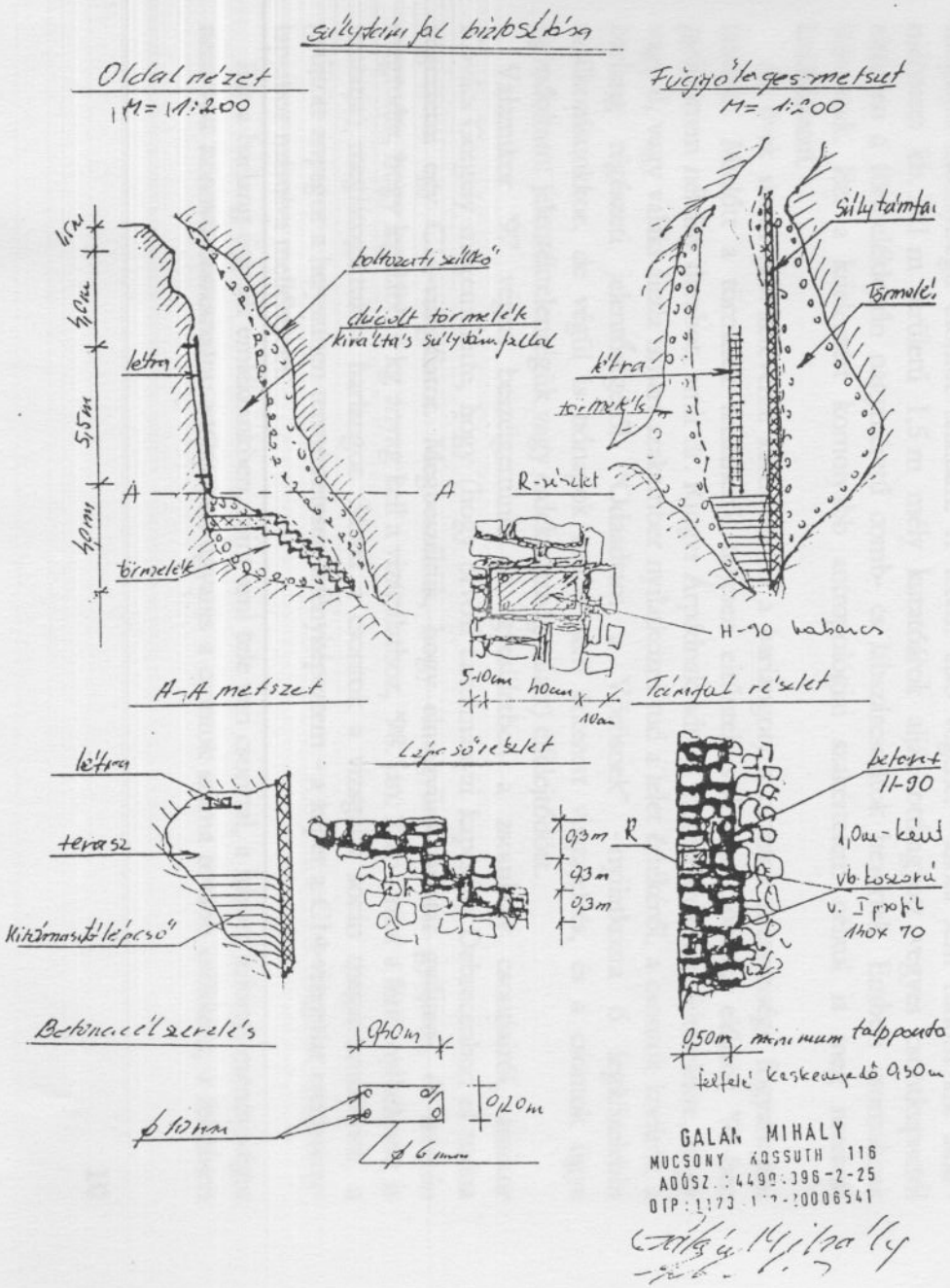

VI. Műtárgy üzemeltetési feladatai:

A legfontosabb az állapot vizsgálat rendszeresen évente 2 alkalommal (tavasszal, ősszel), a fagyveszélyt figyelembe véve. Figyelembe kell venni a barlang fölötti rézsűs felületen lévő kőzetmozdulásokat, ezek mozgása előtt helyzetüket stabilizálni kell. Hibák észlelése esetén tervezővel, kivitelezővel helyszini bejárást kell tartani, mely alapján dönteni kell az esetleges korrekciókról.

VII. Balesetvédelmi szabályok:

betartandók az idevonatkozó építő ipari óvórendszabályok. Különösen a ducolás építés és bontásra vonatkozó előírások. A kiviteli munka ideje alatt a barlangi munka terület alatti részét le kell zárni a denevérek mozgásának akadályoztatása nélkül.

Mucsony, 1998. augusztus 06.

Galán Mihály

GALÁN MIHÁLY
MUCSONY KOSSUTH 116
ADÓSZ.: 44994396-2-25
OTP: 11734132-20006541

Szelektív bontóanyag-kezelő tároló

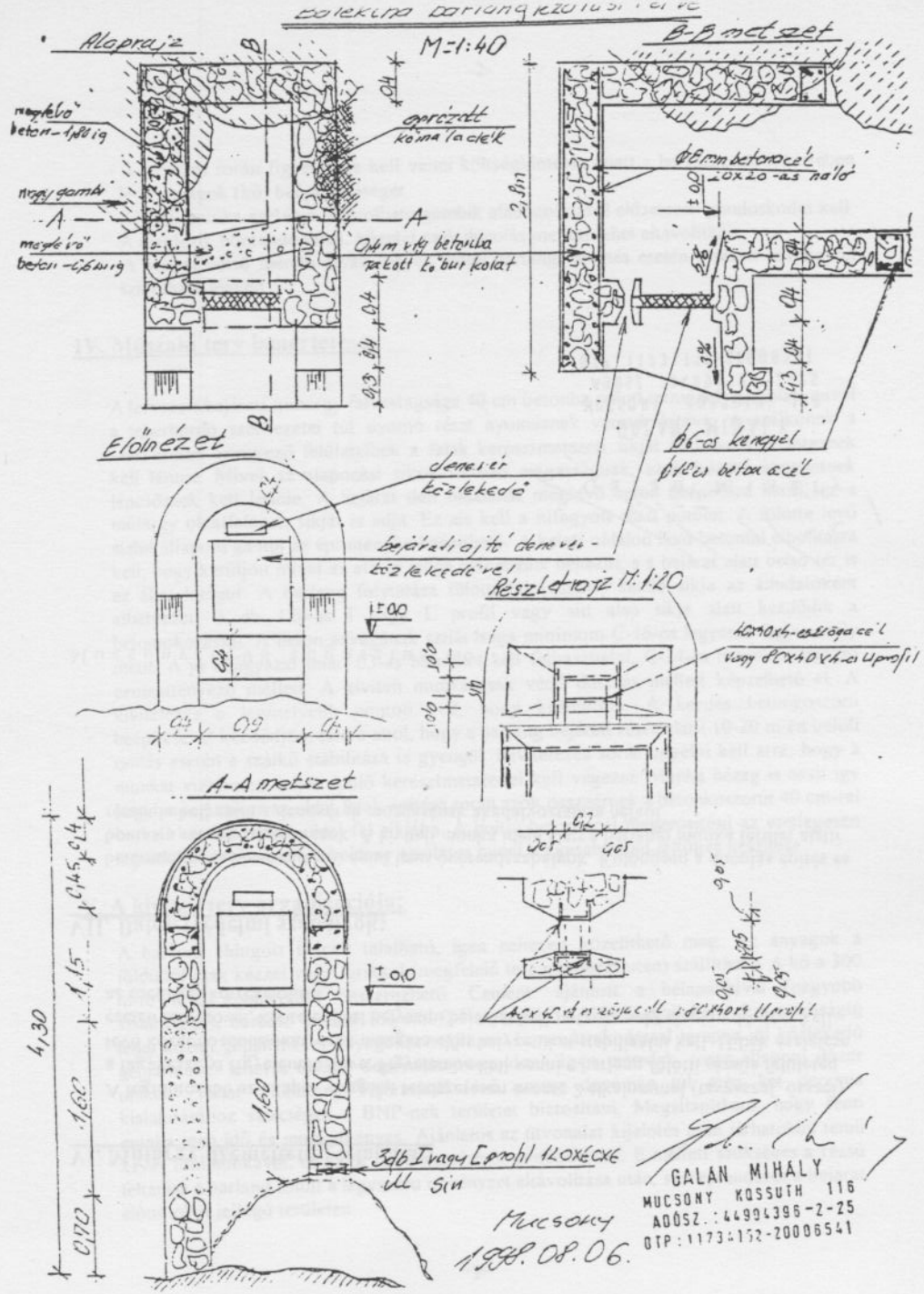

3. Tudományos munkák

3.1. A Katowice-zsomboly csontjai

(Kovács Attila, Kovács Gergely)

Nyilatkozat

Alulírottak igazoljuk, hogy a küldött (jelentős részben emberi) csontok a Bükk-hegység Katowice-zsomboly nevű barlangjából, kb. 25 m mélységből, a barlang alsó termébe befolyó kőtörmelékből származnak. A vizsgálat céljára felhozott kb. 3 kg mintát Kovács Attila és Kovács Gergely Máté gyűjtötte 1998. jan. 2-án. A barlang helyét, vázlatos térképét és a lelőhely hozzávetőleges helyzetét a barlangon belül a mellékelt rajz mutatja.

A vizsgálat eredményétől a közeli Kőlyuk-barlangcsoportból ismert kultúrával való kapcsolatra illetve a két barlang összefüggésére vonatkozó sejtésünk megerősítését vagy elvetését várjuk. A korábbi ásatás(okk)al kapcsolatos irodalmat (ha van) nem ismerjük, ilyen irányú publikáció nincs birtokunkban.

Kovács Attila

Veres Imre elnök
Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület

Miskolc, 1998. január 12.

Első Katowice-(Ördögkút-)zsomboly túrámon - kb. '90-ben lehetett - a barlang alsó termében meglepő mennyiségű csontot találtam. A terem alsó végénél - azóta sem tudom kik által - mélyített kb. 2x1 m területű 1,5 m mély kutatóárok alján otthagyott vegyes csontkupactól eltérően a törmeléklejtőn nagyméretű comb- és lábszárcsontok hevertek. Emberi csontoknak látszottak. Ezt a kijelentést komolyabb antropológiai szakértelem nélkül is meg mertem kockáztatni.

Az évek során (kb. kétévente kerestem fel a barlangot) a csontok mennyisége fogyatkozni látszott. Mielőtt a törmelék felszínéről teljesen eltűntek volna a csontok, először '95-ben gyűjtöttem néhány darabot, amit dr. Ringer Árpádnak adtam meghatározásra, feltételezve, hogy vagy ő, vagy valaki általa ismert szakember nyilatkozni tud a lelet értékéről, a csontok koráról, a barlang régészeti jelentőségéről. "Odaadtam a Vörösnek" - nyilatkozta ő legközelebbi találkozásunkkor, de végül is hónapok múlva sem érkezett visszajelzés, és a csontok ügye (gondoltam: jelentéktelenségük vagy érdektelenség miatt) elfelejtődött.

Valamikor '97 végén beszélgettünk az egyesületben a zsomboly csontjairól, amikor Kovács Gergely megemlítette, hogy (hogy orvosi tanulmányai kapcsán) Debrecenben el tudna végeztetni egy C14-vizsgálatot. Megbeszéltük, hogy elmegyünk mintát gyűjteni, és miután megtudta, hogy legalább 3 kg anyag kell a vizsgálathoz, '98. jan. 2-án (mint a fenti nyilatkozat is mutatja) meglátogattuk a barlangot. Mivel a csontok a vizsgálat során megsemmisülnek, a gyűjtött anyagot a helyszínen természetesen lefényképeztem - a képet a C14-vizsgálat eredmény-lapjához másolva mellékelem.

Bár a barlang úgy élt emlékeinkben, mint ami tele van csonttal, a három kilónyi mennyiséget nem volt könnyű összeszedni: időközben ugyanis a csontok száma tovább csökkent, a felszínen

gyakorlatilag semmit nem találtunk, a szükséges mennyiséghez elég sokat kellett ásnunk a fotón is látható kis kézicsákánnyal.

A csontok (most már az orvostanhallgató szakértelmével is megerősítve) jelentős része (legalább 90 %-a) emberi eredetű. Egy majdnem teljes jobb láb a medence csatlakozó darabjával és hozzátartozó bal láb-részletek a fekvésük alapján azonos egyedhez tartozhattak. A tetem a terembe "befolyó" törmeléklejtő síkjával párhuzamosan, vízszintesen feküdt. Sajnos több részletet nem találtunk "belőle". Kovács Gergely a 3 kg-on felüli mennyiségből néhány érdekesebbnek látszó darabot félretett későbbi elemzés, meghatározás céljára.

A vizsgálattal arra a kérdésre szerettem volna választ kapni, hogy van-e valami köze a Katowice-zsomboly embereinek a Kőlyuk II. (Hillebrand Jenő-barlang) emberéhez - az ott talált férficsontváz kora kb. 6000 év. Az is kérdéses, hogy hogyan kerültek a csontok tömegesen a zsomboly alsó termébe, mivel a barlang jellege nem olyan, hogy akárcsak az egy-két száz évvel ezelőtti emberek is "szívesen" felkeresték volna, hát még a néhány ezer, esetleg több tízezer éves ősemberek. Különösen, ha azt a körülményt is figyelembe vesszük, hogy a leletek fölött(!) kb. 8 m vastagságú, átlagosan ökölnyi-fejnyi nagyságú kövekből és anyagból álló törmelék-dugó suvad be lassan a barlangba. (A törmelék között 4-6 mm nagyságú, nagyon rossz megtartású, faszénnek sejthető anyag, és valamivel nagyobb, alig felismerhető cseréptöredékek is találhatók!)

Találgatással esetlegesen mégiscsak lent lakó és valamilyen természeti katasztrófa okán lent szorult és elpusztult népességre lehet gondolni, vagy valamilyen járványos betegség tömeges áldozatait is bedobálhatták a zsomboly aknájába, de egy ellenséges törzs is megoldhatta itt a közeli "jó tanyahely", az 1 km-re levő Kőlyuk átengedésének problémáját is. Bármelyik feltevést alátámaszthatják a vegyesen talált férfi és női csontok is.

Mindezen felül a kor ismerete felkeltheti az illető időszak régész szakembereinek érdeklődését, illetve nem kell a más korral foglalkozó kutatónak "fölöslegesen" ásnia. Az ásatás a helyszín megközelítése miatt nehézkes, szóbeli tájékozódásom eredményeképpen kevés régész számára vonzó munkahely. Ez utóbbi szempontok voltak azok, amiért a Bükki Nemzeti Park minden előzetes értesítése nélkül "merészeltünk" (a természetesen engedélyköteles) csontgyűjtési akciónkba fogni. Remélem jelen beszámolónkkal és mellékletével, a Hertelendi-labor jelentésével a C14-kormeghatásrozásról, megkapjuk "felmentésünket".

A vizsgálatról (részletek Kovács Gergellyel folytatott elektronikus-levelezésünkből):

'98. febr. 16. "Nos, egyelőre annyit tudok mondani, hogy megkezdték a kollagén kivonását, és attól függően, hogy mennyit tudnak kivonni, tudják megadni a mérés pontosságát. Tehát kb. egy hét, és megmondják, milyen pontosságú lesz az eredmény. Mihelyst kész, írásban elküldik nekem ... Azok alapján, amit az eljárásról mondtak, egy hónapon belül lesz meg.

A kollagén szerves óriásmolekula (fehérje), mely a csont szervetlen összetevői (kalciumsók) mellett a csont szerves összetevője. Ez adja a csont rugalmasságát, ...

Ha netán érdekelne a pontos eljárás: megírom."

98. febr. 18. "Tehát: a csont 35%-a szerves vegyület. Ennek igen nagy hányada a KOLLAGÉN nevű fehérje egyik típusa (I-es), mely nagyon stabil. Nagyon jól bírja a fizikai terhelést, szakítószilárdsága a fémekkel vetekszik. Az ínban, az izmokban és még nagyon sok helyen megtalálható, és jelenleg tizennyolc fajtáját ismerik. A kormeghatározást a kollagénből kinyert szénnel végzik, ugyanis a csont szervetlen-szén tartalma erre teljesen alkalmatlan.

A Katowice-zsomboly

(Ördög-kút)
egyszerűsített metszete

Kovács Attila
1995.

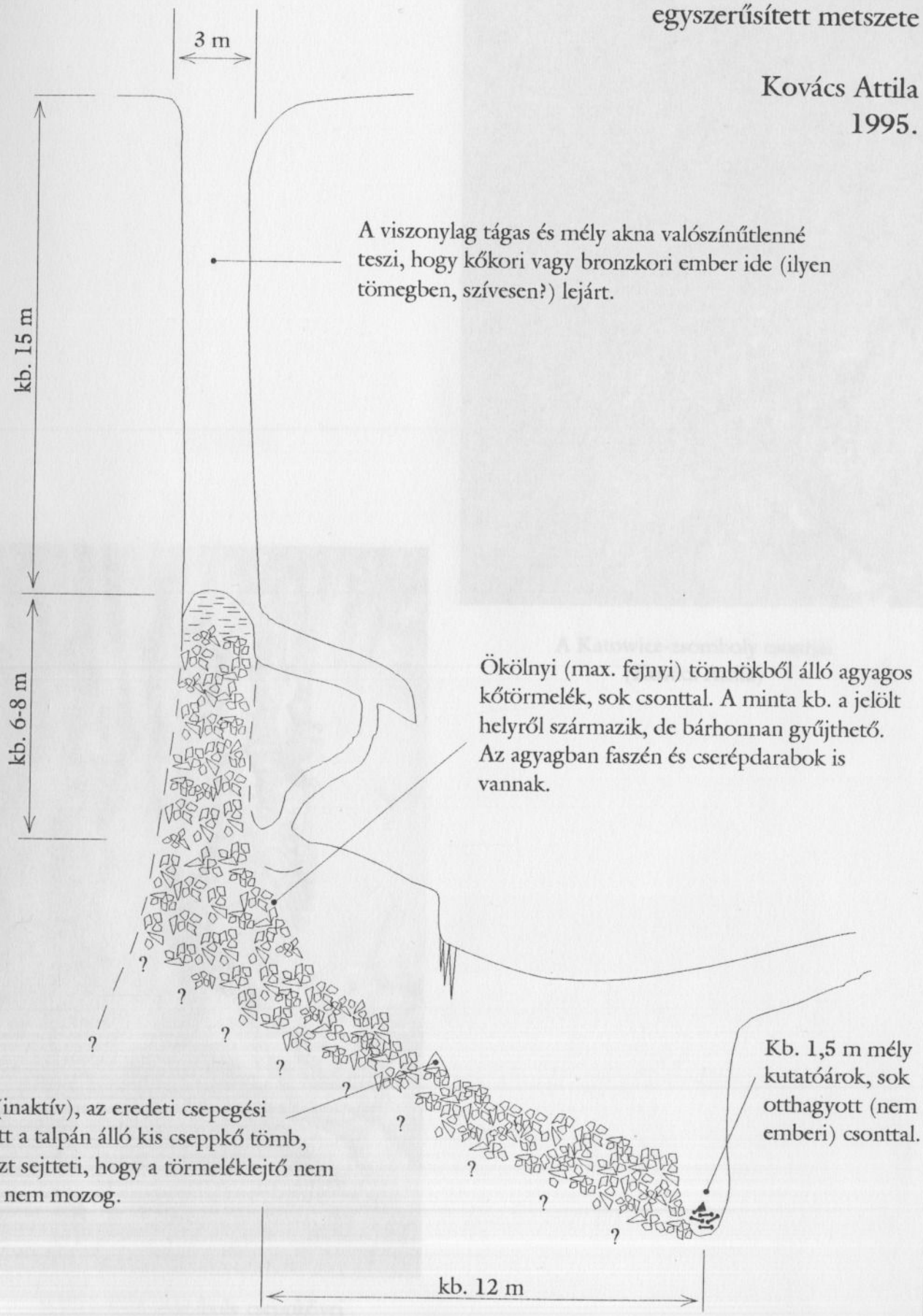

A Katowice-zsomboly csontjai
(Kovács Attila)

A Katowice-zsomboly cseppkövei
(Kovács Attila)

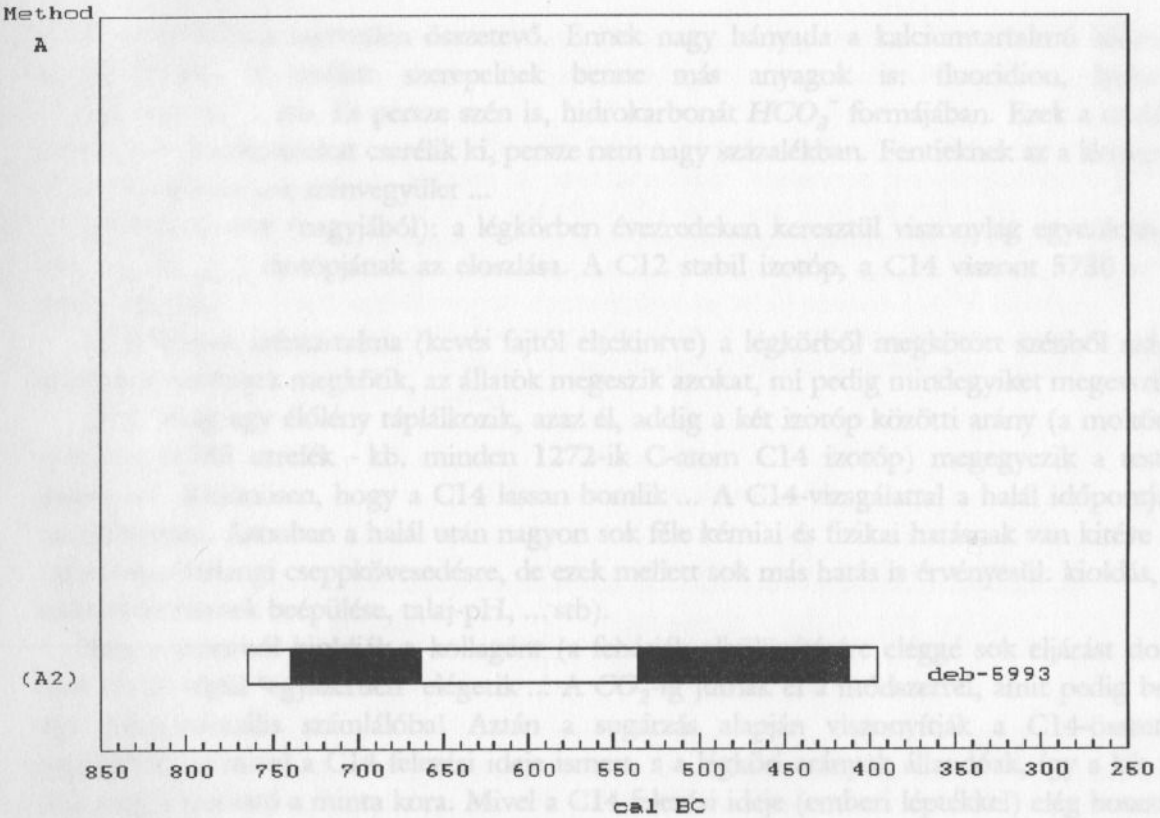

deb-5993 " Katowice zsomboly csontjai "

Radiocarbon Age BP 2440 ± 40
Calibrated age(s) cal BC 496, 475, 426

Reference(s)
(Stuiver and Becker, 1993)
40 year moving average

cal AD/BC age ranges obtained from intercepts (Method A):
one Sigma** cal BC 739 - 664 536 - 413
two Sigma** cal BC 764 - 396

Summary of above:
minimum of cal age ranges (cal ages) maximum of cal age ranges:
1σ cal BC 739 (496, 475, 426) 413
2σ cal BC 764 (496, 475, 426) 396

kód	minta neve	$\delta^{13}C$(PDB) [‰]	konvencionális radiokarbon kor (BP)	naptári kor (cal AD)
deb-5993	"Katowice zsomboly csontjai"	- 17.36	2440 ± 40	739 -664 536 - 413

Debrecen, 1998. augusztus 4.

A csont 65%-a szervetlen összetevő. Ennek nagy hányada a kalciumtartalmú hidroxiapatit $Ca_5(PO_4)OH$. E mellett szerepelnek benne más anyagok is: fluoridion, hidroxidion, magnéziumion, ... stb. És persze szén is, hidrokarbonát HCO_3^- formájában. Ezek a csontosodás folyamán a foszfátionokat cserélik ki, persze nem nagy százalékban. Fentieknek az a lényege, hogy nincs a csontban sok szénvegyület ...

A vizsgálat elve (nagyjából): a légkörben évezredeken keresztül viszonylag egyenletes a szén két ($_{12}C$ és $_{14}C$) izotópjának az eloszlása. A C12 stabil izotóp, a C14 viszont 5730 év felezési idővel bomlik.

Az élőlények széntartalma (kevés fajtól eltekintve) a légkörből megkötött szénből származik, ugyanis a növények megkötik, az állatok megeszik azokat, mi pedig mindegyiket megesszük...

Tehát amíg egy élőlény táplálkozik, azaz él, addig a két izotóp közötti arány (a moltömegből számítva 0,785 ezrelék - kb. minden 1272-ik C-atom C14 izotóp) megegyezik a testében a légkörivel. Különösen, hogy a C14 lassan bomlik ... A C14-vizsgálattal a halál időpontját lehet megállapítani. Azonban a halál után nagyon sok féle kémiai és fizikai hatásnak van kitéve a csont (gondolj a barlangi cseppkövesedésre, de ezek mellett sok más hatás is érvényesül: kioldás, esetleg radioaktív elemek beépülése, talaj-pH, ... stb).

Nos, a csontból kioldják a kollagént (a fehérjék elkülönítésére eléggé sok eljárást dolgoztak már ki) és végül "egyszerűen" elégetik ... A CO_2-ig jutnak el a módszerrel, amit pedig beraknak egy proporcionális számlálóba! Aztán a sugárzás alapján viszonyítják a C14-összetételt a légkörihez, és mivel a C14 felezési ideje ismert, s a légköri arányok állandóak, így a két adatból már megállapítható a minta kora. Mivel a C14 felezési ideje (emberi léptékkel) elég hosszú, ezért nagyon régi minták meghatározására is alkalmas.

Hogy a kollagénnel végzik a meghatározást, és hogy mit csinálnak vele, azt Hertelendi Ede munkatársa mondta, hogy érzékeltesse, milyen macerás, meg hosszú az eljárás ..."

'98. ápr. 9. "Most kaptam a hírt, hogy még minimum 1, max. 2 hónapot kell várni az eredményre, ugyanis még áznak a csontok (a kollagén kiáztatása folyik), s még kell is nekik, hogy megfelelő mennyiség kioldódjon a vizsgálathoz. (Azért, mert barlangban voltak. Nem tesz jót a vizes környezet!)"

'98. júni. 22. "Kedves Gergely! Molnár Mihály vagyok, a Hertelendi-labor egyik Ph. D-sa. Én foglalkozom a minták égetésével. A néhány nappal ezelőtti E-mail-edre szeretnék válaszolni. Sajnos az utóbbi időben laborunk eléggé leterhelt, így az általatok elhozott régészeti leletek preparálását csak a múlt héten tudtuk elkezdeni, tehát valószínűleg két-három hét múlva fogunk tudni eredményt közölni. Addig is türelmeteket kérjük. Ha bármilyen kérdésetek van ezzel kapcsolatban, engem keressetek ..."

'98. aug. 25. "Helló Gergő! Nem tudom tudsz-e már róla: **a Katowice-zsombolyban talált csontok átlagos kora 2440 ±40 év**. (A Kőlyuk II. eltemetett embere 5960 éves volt - ha jól emlékszem.) Üdv: Kovács Attila"

3.2. Radondetektoraink sorsa

1997-ben "*barlangi túráinkon tízen, egy éven át, radondetektorokat hordtunk a sisakunkban*", valamint "*több-kevesebb sikerrel naplóztuk a leszállásainkat*" - mint erről a '97-es Évkönyvünkben

már hírt adtunk. Mivel a tavalyi Évkönyv készítésekor még nem voltak értékelhető adatok, a vizsgálat eredményéről dr. Hakl József most, kérésünkre, a következő összefoglalást küldte:

Az MTA Atommagkutató Intézet Radon Csoportja által az elmúlt húsz évben folytatott vizsgálatok alapján a magyarországi barlangok radonkoncentrációja a GM=2130 Bq/m³, GSD=2,9 és AM=3360 Bq/m³ értékekkel jellemezhető. Ez az érték mintegy 50-100-szor magasabb a szokásos emberi környezetben fellelhető értékeknél, ami felveti az emelt dózisszintek lehetőségét. Ezért 1997. január - 1998. január(-március) között 6 barlangász csoport segítségével és 96 db személyi (+ 96 háttérdetektor) radondoziméter felhasználásával megvizsgáltuk a magyarországi barlangászokat érő radontól származó dózisterhelést. A mai napig visszajött 5 barlangász csoport 57 pár detektora, ebből 42 pár értékelhető.

EREDMÉNY

Effektív dózisegyenérték (mSv)

Csoport	AM ± STD	GM */ GSD
Miskolc	1,52 ± 1,27	1,01 */ 2,68
Összes barlang	2,09 ± 2,51	1,01 */ 3,59

Az eredményeket a mellékelt ábra és a fenti táblázat mutatja. Az ábra alapján jelentős különbségek tapasztalhatók földrajzi alapon, a barlangászok 70 %-a > 1 mSv; 12-15 %-a > 5 mSv; 2 %-a > 10 mSv terhelést kap. Az eredmény értékeléséhez megjegyzem, hogy Magyarországon a dózisterhelés fejenként és évente átlagosan 2,6 mSv. Átlagosan ezzel összemérhető nagyságrendű terhelést szednek össze a barlangászok a barlangokban. Egy-két kiugró esetben, ami főleg a látogatott barlang függvénye és nem a látogatási gyakoriságé, ennek a 10-szeresét is össze lehet szedni.

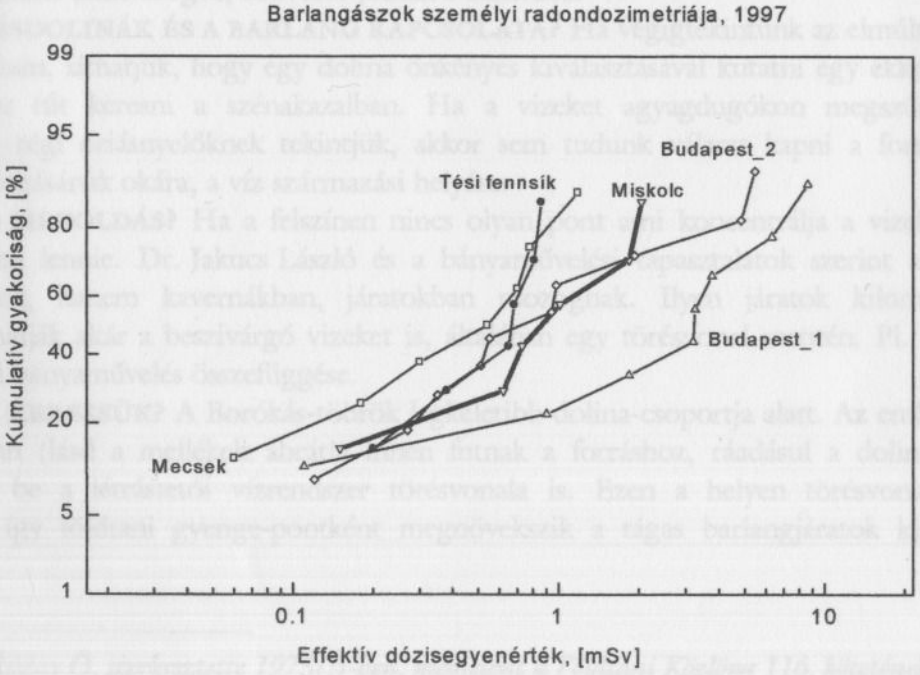

3.3. A "Szinva-barlang" - elmélkedés egy bükki lehetőségről

(Apró Zoltán gondolatait közrebocsátja Kovács Attila)

A magyar barlangkutatás utolsó egy-két évtizedének eredményei bizonyítják, hogy a kezdeti évek nagy felfedezésein kívül is vannak még feltáratlan nagybarlangok a Bükkben. Sokan a Szinva-forrás barlangját vélik a legnagyobbnak, de sem a forrás óriási vízgyűjtő területén megbontott nyelőkből, töbrökből, sem a törmelék alatti forrásszáj párszor 10 méteres szálkő üregéből nem sikerült a barlangba bejutni. Az idevágó kérdéseket, és válaszokat pontokba szedve, valamint egy légifénykép-interpretáció[2] által mutatott törésvonal-hálózat alapján próbáljuk meg összefoglalni a "Szinva-barlang" feltárásának lehetőségeit.

1. **LÉTEZIK?** Igen, mert a tudomány mai állása szerint az olyan karsztforrások mögött, amelyek nagy vízhozam[3] mellett jelentős hozamingadozással[4] is rendelkeznek, számottevő méretű üreg(rendszer) van.

2. **MILYEN JELLEGŰ?** Víznyelőbarlang. A Bükkben az átmenőbarlang nem jellemző, a kőzettípusok gyakran váltakoznak, a hidrológiai rendszert törések, kiemelkedési folyamatok szakítják meg. A magas hegységet nagy esésű karsztvíz-lefutás jellemzi a források közelében, ezért a meredek, elcseppkövesedett kürtőkben végződő rövid forrásbarlangok a jellemzőek. A fennsík déli pereme látszólag gazdag forrásbarlangokban, azonban kitöltésük alapján akár nyelőként is működhettek. Dr. Hevesi Attila szerint sem forrásszájak, hanem a fennsík kiemelkedésekor lepusztult barlangok torzói. A bükki nagybarlangok többsége víznyelő jellegű.

3. **MEKKORA?** Minimum 5 km hosszú és 250 m mély. Vízhozama, feltételezett elhelyezkedése alapján, valószínűleg többszintes barlang és nagy átmérők jellemzik.

4. **HOL AZ ÓRIÁSNYELŐJE?** Nincs. A forrás vízgyűjtő területén nincsen kiemelt szerepű, nagy vízmennyiséget befogadó, ma is aktív nyelőszáj. A létrástetői nyelők vizei a felszín alatt, egy palasávon lassan átszivárogva, közvetve jutnak a Szinvába.

5. **ÓRIÁSDOLINÁK ÉS A BARLANG KAPCSOLATA?** Ha végigtekintünk az elmúlt negyven év próbálkozásain, láthatjuk, hogy egy dolina önkényes kiválasztásával kutatni egy ekkora területen olyan, mint tűt keresni a szénakazalban. Ha a vizeket agyagdugókon megszűrő töbröket eltömődött régi óriásnyelőknek tekintjük, akkor sem tudunk választ kapni a forrás jelenkori vízhozam-ingásának okára, a víz származási helyére.

6. **MI A MEGOLDÁS?** Ha a felszínen nincs olyan pont ami koncentrálja a vizeket, akkor a mélyben kell lennie. Dr. Jakucs László és a bányaművelési tapasztalatok szerint a vizek nem repedésekben, hanem kavernákban, járatokban mozognak. Ilyen járatok kilométereken át koncentrálhatják akár a beszivárgó vizeket is, általában egy törésvonal mentén. Pl.: Hévízi-forrás/bakonyi bányaművelés összefüggése.

7. **HOL KERESSÜK?** A Borókás-töbrök legkeletibb dolina-csoportja alatt. Az említett törések jól láthatóan (lásd a mellékelt ábrát!) innen futnak a forráshoz, ráadásul a dolina-csoportnál csatlakozik be a létrástetői vízrendszer törésvonala is. Ezen a helyen törésvonalak tömege találkozik, így földtani gyenge-pontként megnövekszik a tágas barlangjáratok kialakulásának lehetősége.

---

[2] *Az ábrát Ráday Ö. szerkesztette 1975(!)-ben, megjelent a Földtani Közlöny 116. kötetének 1. füzetében, Földváryné és társai: Törésvonalak geodéziai vizsgálata című cikkében.*

[3] *A Szinváé átlagosan 1000 l/mp (a szerk. megj.)*

[4] *A Szinvánál ez 300-3000 l/mp = 10-szeres! (a szerk. megj.)*

8. Felszíni bizonyítékok? A Borókás-töbröket keleten nagy, öreg, nyugaton kis, fiatal nyelőtöbrök alkotják. Erre bizonyíték a nyugati terület fejletlen barlangtömege, a nyugati rész eltömődöttsége. Kialakulásuk nem a megszokott, hiszen a nyugatról táplált terület objektumai a feltöltődések miatt inaktívvá váltak, és funkciójukat így mindig egy új nyugatabbi objektum vette át. A keleti dolina-csoport alatt tehát öreg, fejlett járatok létezhetnek vastag, vízzáró feltöltődések rétege alatt.

9. A feltárás esélye? A barlang a tárgyalt jellege miatt csak hosszú idő alatt, nagy munkával tárható föl. Magyarország legújabbkori történetének legnagyobb barlangfelfedezése azonban kárpótolhat mindenért.

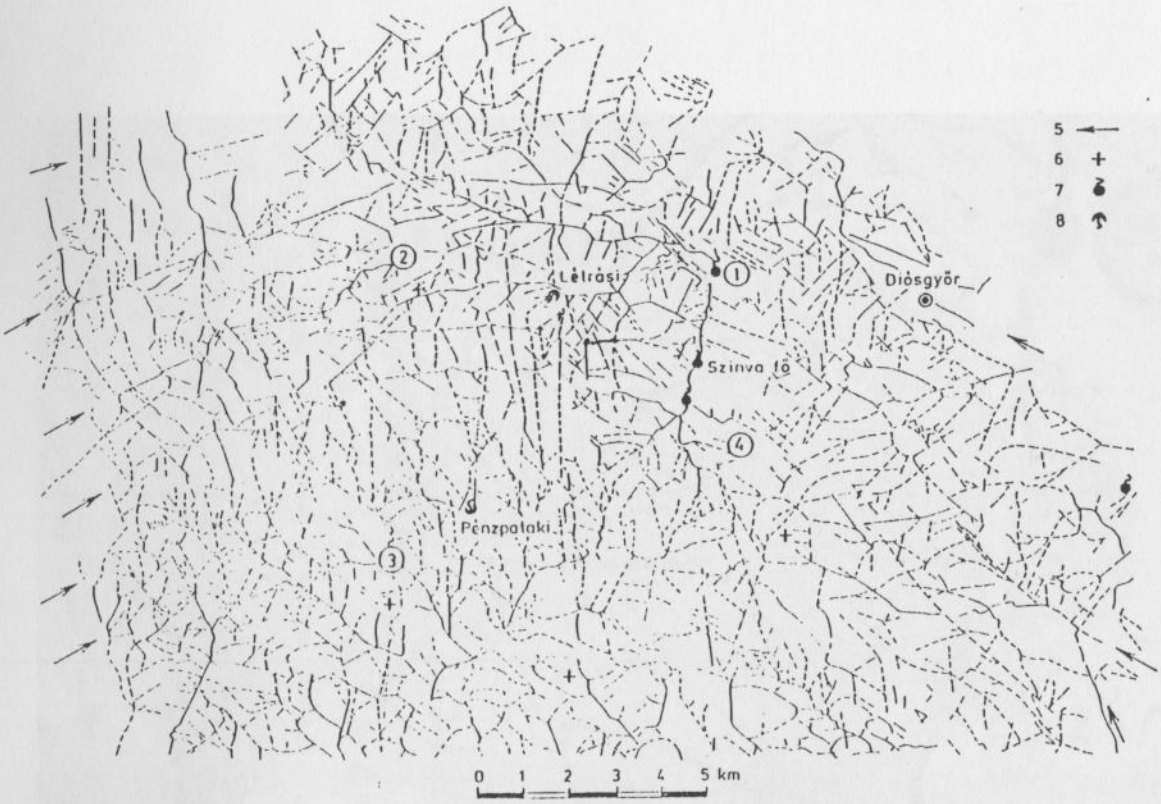

1. ábra. A Bükk hegység lineáris légifénykép értelmezés alapján. Először hegységnyi területek légifénykép értelmezése hívta fel a figyelmünket az ívelt és a zárt idomokat körülfogó vonalakra és azok fontosságára. Szerk.: RÁDAI Ö. 1975. Jelmagyarázat: (1). Hámor, (2). Omassa, (3). Répáshuta, (4). Bükkszentkereszt, 5. Ívelt vonal, 6. Zárt idom, 7. Forrás, 8. Víznyelő

Fig. 1. Lineaments in the Bükk Mountains as shown by aerial photographic interpretation. The interpretation of aerial photographs of areas embracing whole mountain ranges was the first to call our attention to lines surrounding arched and confined geometric forms and to their importance. (Editor: Ö. RÁDAI 1975). Explanation: (1). Hámor, (2). Omassa, (3). Répáshuta, (4). Bükkszentkereszt, 5. Arched Line, 6. Confined geometric form, 7. Spring, 8. Sinkhole

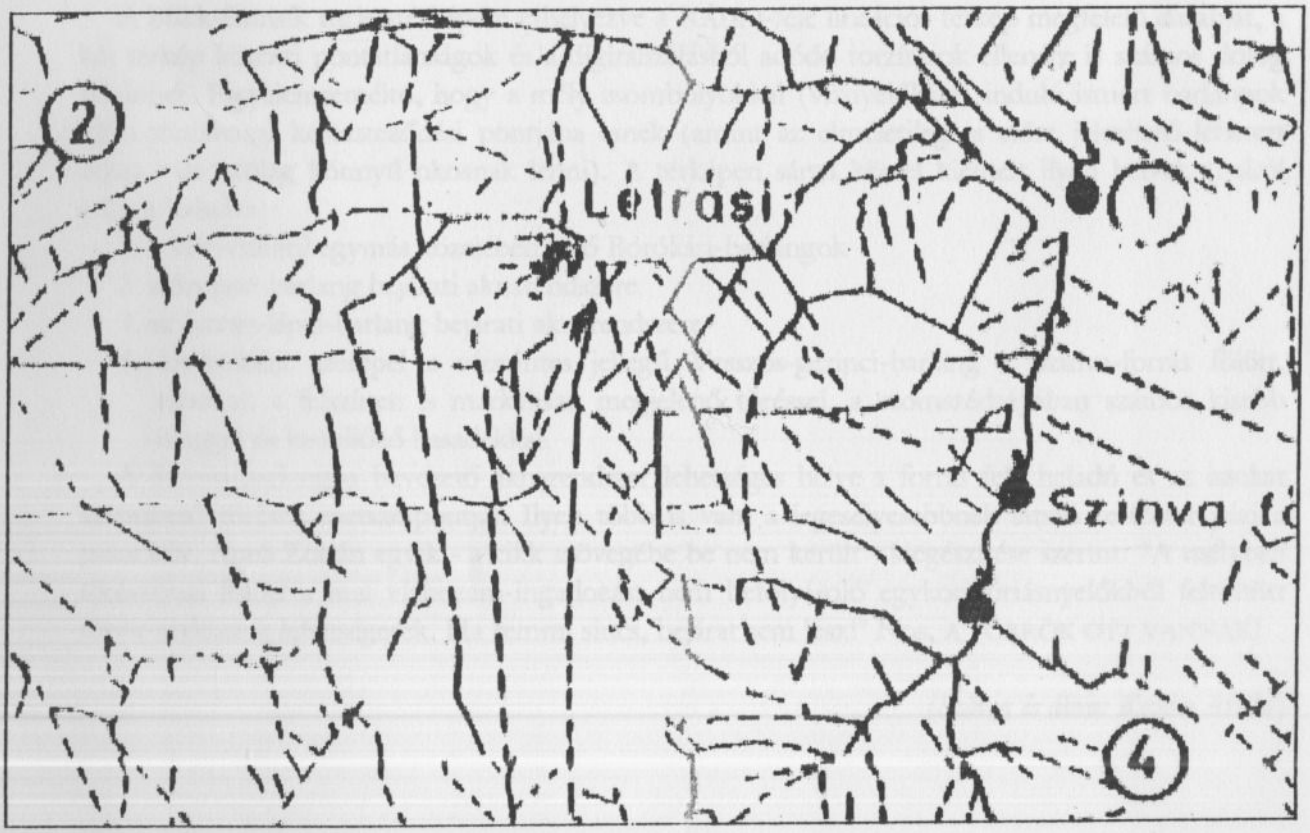

A Bükk-fennsík turistatérképére ráhelyezve a RÁDAI-féle lineációs térkép megfelelő darabját, a két térkép közötti pontatlanságok és a digitalizálásból adódó torzítások ellenére is számos dolog feltűnhet. Figyelemreméltó, hogy a mély zsombolyokkal (víznyelőkkel) induló ismert barlangok több törésvonal kereszteződési pontjába esnek (amint az elméletileg is előre jelezhető lehetett volna - de utólag könnyű okosnak lenni). A térképen sárga körrel kiemelt ilyen helyek (balról jobbra haladva):

1. a közvetlenül egymás közelében levő Borókási-barlangok
2. a Szepesi-barlang bejárati aknarendszere
3. az István-lápai-barlang bejárati aknarendszere
4. kivételként szerepel a vízszintes jellegű Vesszős-gerinci-barlang a Szinva-forrás fölött, azonban a felszínen is markánsan megjelenő töréssel, a szomszédságában számos kisebb üreggel és kiszellőző hasadékkal.

A Szinva-barlangba bevezető aknarendszer lehetséges helye a forrás felé haladó és az azokat keresztező törések metszéspontjai. Ilyen több is van, a legesélyesebbnek látszó területet jelzi a piros kör. Apró Zoltán egyik - a cikk szövegébe be nem került - kiegészítése szerint: "A mélybeli törésvonal fölött a mai vízhozam-ingadozást nem befolyásoló egykori óriásnyelőkből feltöltött töbör-alakzatok lehetségesek. Ha semmi sincs, bejárat sem lesz!" Nos, A TÖBRÖK OTT VANNAK!

(*Szöveg és ábra: Kovács Attila*)

Képek a Szinva hozamingadozásáról

(Kovács Attila)

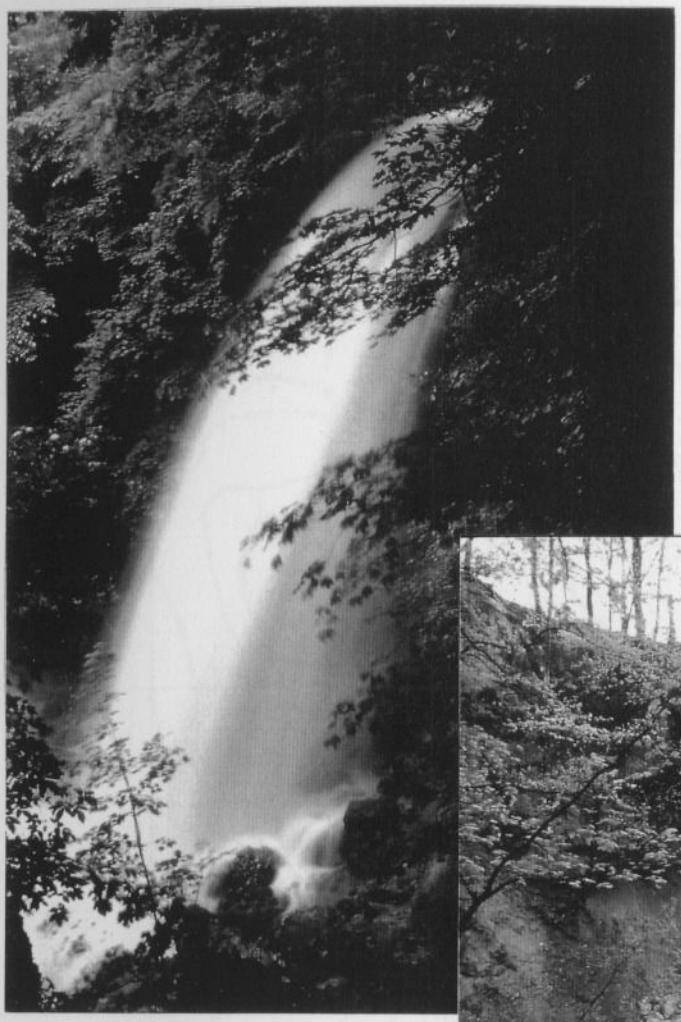

Kecske-lyuk

(5363/2 - felszíni vetület)

Készült a KTM IVH BTI támogatásával

Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület - 1998.

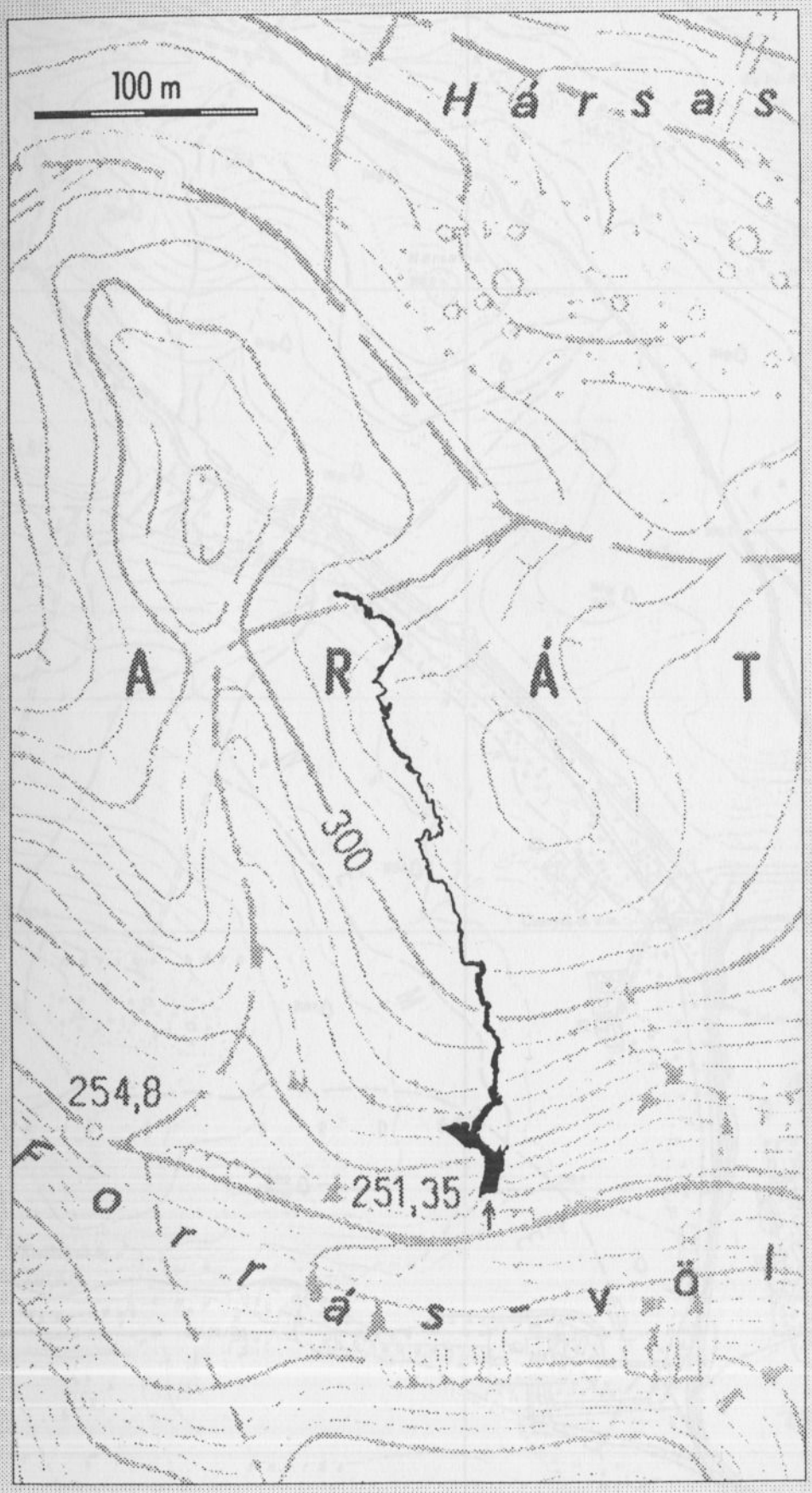

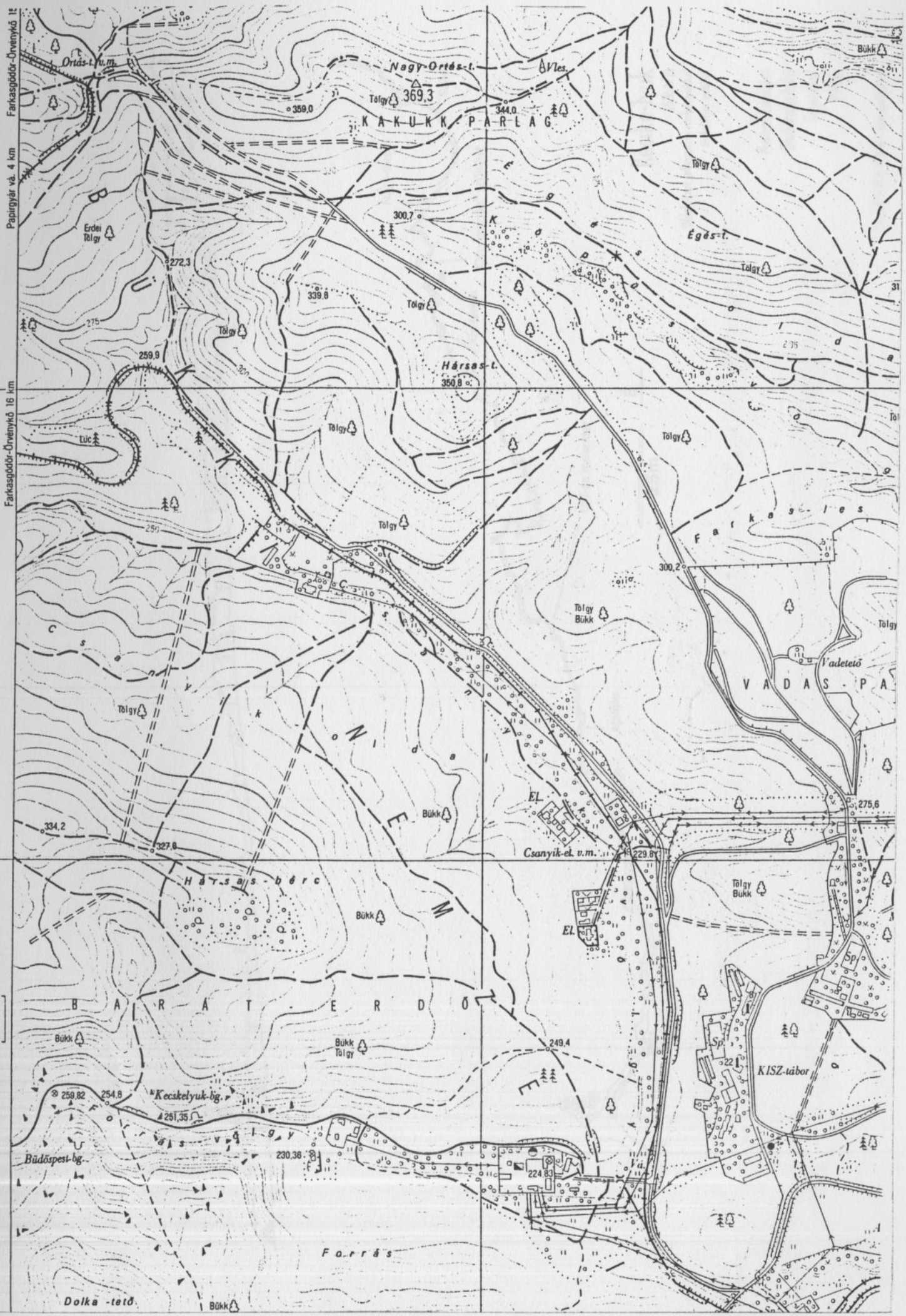
Farkasgödör-Örvénykő 18
Papírgyár vá. 4 km
Farkasgödör-Örvénykő 16 km
Ortás-t. v.m.
Nagy-Ortás-t.
Vles.
369,3
359,0
344,0
KAKUKK-PARLAG
Tölgy
Bükk
Erdei Tölgy
300,7
272,3
339,8
Égés-t.
259,9
Hársas-t.
350,8
Tüc
300,2
Farkas-les
Vadetető
VADAS-PA
275,6
334,2
327,6
Csanyik-el. v.m.
229,8
EL.
Hársas-bérc
BÁRÁT-ERDŐ
Sp.
249,4
KISZ-tábor
259,82
254,8
Kecskelyuk-bg.
251,35
Budaörs-völgy
230,36
224,83
Vá.
Budapest-bg.
Forrás
Dolka-tető

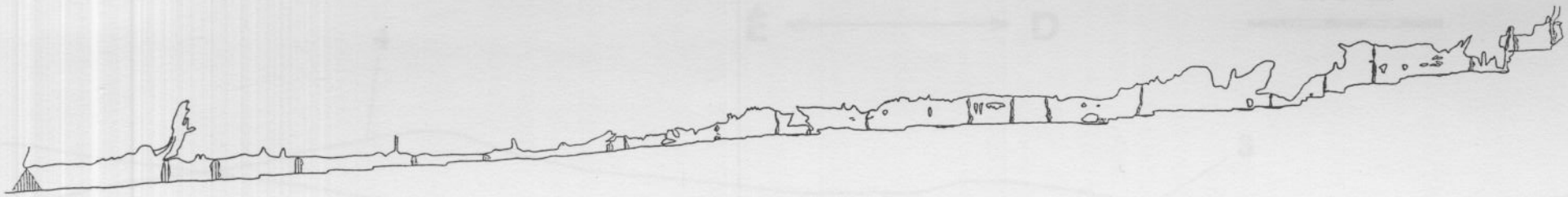

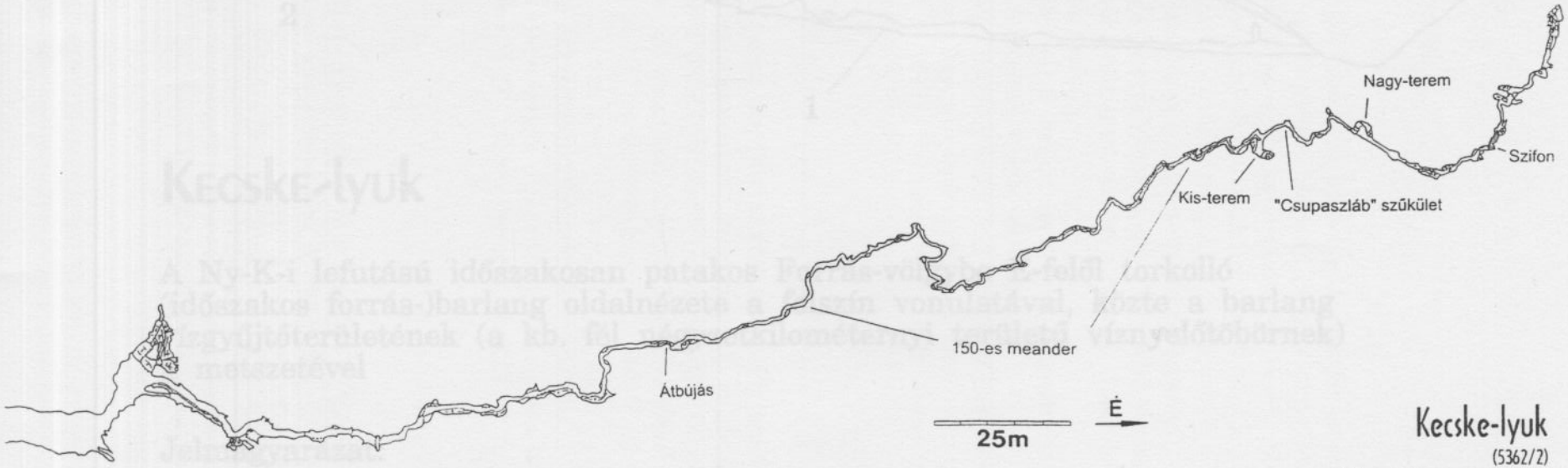

Kecske-lyuk

(5362/2)

Oldalnézet jellegzetes szelvényekkel
és felszíni vetület

Marcel Loubens
Barlangkutató
Egyesület
1998.

Készült a KTM IVH BTI támogatásával

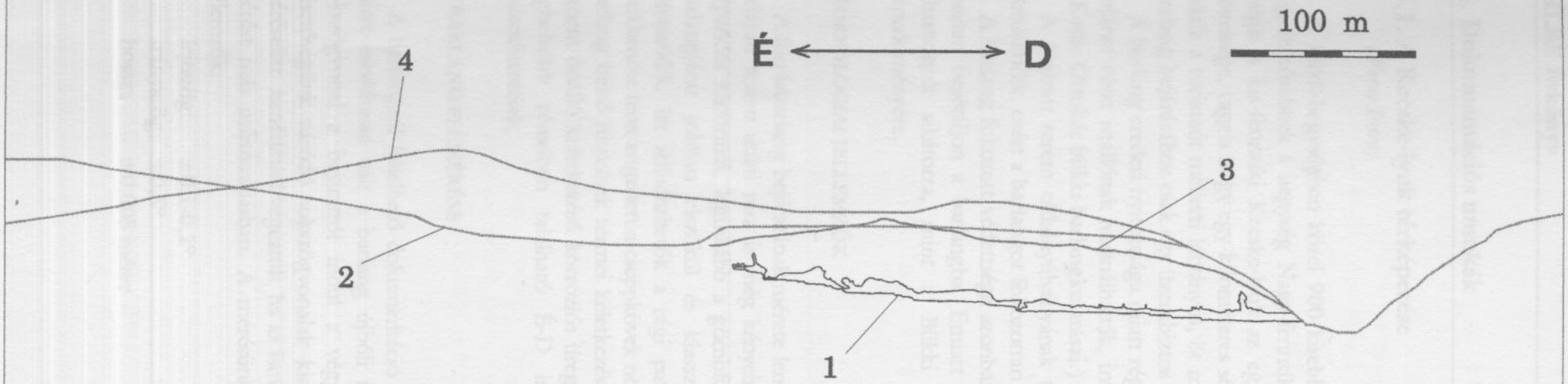

Kecske-lyuk

A Ny-K-i lefutású időszakosan patakos Forrás-völgybe É-felől torkolló (időszakos forrás-)barlang oldalnézete a felszín vonulatával, közte a barlang vízgyűjtőterületének (a kb. fél négyzetkilométernyi területű víznyelőtöbörnek) a metszetével

Jelmagyarázat:

1 - a barlang

2 - a felszín vonala a bejáratra és a végpontra fektetett egyenesen

3 - a barlang vonala fölötti felszín

4 - a felszín vonala a bejárat és a Hársas-bérc csúcsa közötti egyenesen

4. Dokumentációs munkák

4.1. A Kecske-lyuk térképezése

(Veres Imre)

A Bükk-hegységben közel 900 kisebb-nagyobb karsztos üreget ismerünk. Bár ezek közül a legjelentősebbek a hegység Nagy-fennsíkján találhatók, a nem idegenforgalmi barlangok közül mégis a kis-fennsíki Kecske-lyuk az egyik leglátogatottabb. Ennek több oka lehet. Egyik a közelsége, vagyis hogy egy-kilométeres sétával megközelíthető a Majális-parki buszvégállomásról, másik a turistaút melletti látványos, öt méter magasságú bejárati szádája, valamint az is, hogy a barlang bejárásához csak egy üzembiztos világító-eszközre van szükség.

A barlang eredeti nyitottsága miatt régóta ismeretes a helybeliek között is. Régebbi időkben a bejárati részt istállónak használhatták, innen eredhet a neve is. (Lásd még: MLBE Évköny '97 - Kadic Ottokár bükki barlangkutatásai.)

A bejárati terem oldalnyúlványának tetején egész évben jelentős létszámú denevér kolónia tartózkodik, ezért a barlangot fokozottan védetté nyilvánították.

A barlang fokozott védettsége azonban senkit nem akadályoz meg abban, hogy bátorságához mérten besétáljon a barlangba. Emiatt a barlang bejárati része jelenleg inkább hasonlít egy elhanyagolt sikátorra, mint a Bükki Nemzeti Park egyik fokozottan védett természeti képződményére.

MORFOLÓGIAI JELLEMZŐK

A forrásbarlang bejáratának mérete lenyűgözi az arra járót. Bár a méretek beljebb szűkülnek, a bejárati terem utáni rész is még kényelmesen járható folyosó. Itt megfigyelhetők a víz alatti képződés kisformái, leginkább a gömbfülke-szerű kisebb-nagyobb kupolák. Beljebb haladva a barlangjárat jobban elszűkül és klasszikus, kagylós bemaródásokkal borított meanderben folytatódik. Itt felfedezhetők a régi patak többemeletes színlői a falon. A patak szintjének csökkenése teret engedett a cseppkövek növekedésének, néhány helyen megnehezítve a haladást. A barlang belső részeinek termei keletkezésüket tekintve nem tartoznak a forrásbarlang járatához, hanem önálló keletkezésű korróziós üregek. A későbbi patak nyitotta egybe azokat. A barlang legbelsőbb részeiben található É-D irányú törések lehetnek a további járatok felé az összeköttetések.

A BARLANG FELMÉRÉSE

A barlangról fellelhető dokumentáció hiánya és a beinduló barlangbiológiai megfigyeléseink miatt esedékessé vált a barlang újbóli felmérése. A térkép alapját képező mágneses tájolású sokszögvonal a bejárattól indul a végpont felé. A barlang jellegéből adódóan nem volt lehetőségünk záródó sokszögvonalak kialakítására, így a mérési hibák korrigálására. Ezért a méréseket ismétléssel végeztük, ha az ismételt mérés 0,5 fokkal eltért az elsőtől, megismételtük a mérést más műszerállásban. A mérésünk megbízhatóságára a következő pontossági adatok a jellemzők:

lejtszög: ±0,1-0,2°
irányszög: ±0,5°
hossz: ±0,005 méter

Mérési eszközeink: függőkompasz, fokív, acél mérőszalag. Befúrt, megfestett, csavarral ellátott poligonpontokat használtunk, minden ötödiket megszámoztuk. A mérés után a csavarokat a járat keskenysége miatt eltávolítottuk. A mérési adatokat számítógéppel dolgoztuk fel. A poligonvázat 5 mm-es négyzethálós lapra, a sokszögpontok koordinátái alapján rajzoltuk fel. A helyszínen 1:100 arányú vázlatokat készítettünk. A járatszelvényeket a barlang É-D irányú hosszmetszetébe rajzoltuk bele. A barlang áttekintő térképe 1:500 méretarányú. A térkép készítésében közreműködtek: Hacsa Gyula, Hegedűs Norbert, Ozsvári Fruzsina, Suga Norbert, Veres Imre. Elkészítésére 200 munkaórát fordítottunk.

A geodéziai felmérés eredménye számokban:

A barlang neve: Kecske-lyuk
Kataszteri száma: 5363/2

Bejárata tszf. magassága:	251 m
Hossza:	459 m
Függőleges kiterjedése:	+24 m
Vízszintes kiterjedése:	308 m

4.2. A Létrási-Vizes-barlang térképezési munkálatai 1998-ban

(Botos Zsolt)

A Létrási-Vizes-barlang újratérképezésének igénye már több éve napirenden van. A barlangról ugyan készült egy - feltehetően(?!) - kielégítő pontosságú térkép, Szenthe István vezetésével, amelyet szintén egyesületünk tagjai segítségével készített, ám ennek nyilvánosságra hozatala sajnos mind a mai napig elmaradt és ebben nem is várható változás.

Egyesületünk az 1998-as nyári tábor során kezdte meg a barlang térképezési munkálatait. A nyári táboron a geodéziai mérések az I-es bejárattól indulva a Hágcsós-termen keresztül az Alsó-patakos-ág irányába haladtak, illetve az I-III-as bejáratok környékén mértük fel a felvett poligonokat, a Felső-labirban.

A geodéziai mérések során a barlang kímélése érdekében minél több már meglévő poligonpontot igyekeztünk felhasználni és újakat csak azokon a helyeken tettünk be, ahol a régi már nem volt meg, vagy nem megfelelő helyen volt elhelyezve.

A nyári kutatótábor alatt összesen 5 mérőtúra indult. Ezek során a résztvevők 24 órát töltöttek a barlangban. A méréseket Kovács Zsolt és Botos Zsolt vezette. A nyári kutatótábor alatt végzett munkák összesített adatai az alábbiak:

Dátum	Időtartam (óra)	Kutatásvezető	Tevékenység	Résztvevők száma	Munkaerő-ráfordítás (emberóra)
08.01	4,0	Kovács Zsolt	előkészítés	3	12
08.05	8,5	Kovács Zsolt	mérés	3	25,5
08.06	5,0	Kovács Zsolt	mérés	3	15
08.06	3,0	Botos Zsolt	mérés	2	6

08.07	3,5	Botos Zsolt	mérés	4	14
	24,0				**72,5**

Az ekkor felmért poligonok összhossza: **201,47 m**, ennek felméréséhez összesen **72,5 emberórányi (9,0625 embernap) munkát végeztünk**. A **72,5 emberórából 12-t** vett igénybe az mérési pontok elkészítése (méréselőkésztés) és **60,5 emberórányi** munka kellett a **201,47 m** barlangszakasz felméréséhez. Ez azt is jelenti, hogy a nyári táboron 1 m-nyi poligonhossz felméréséhez összességében átlagosan **0,36 emberórányi** munka kellett. A mérésekben összesen **2** mérésvezető vezetésével további **4**, mindösszesen tehát **6** fő vett részt. Ha a **72,5 emberórányi** munkaráfordítást összevetjük a résztvevők számával, akkor egy fő átlagosan **12,083 óra munkát** végzett. Összesen **5 munkatúrát** sikerült indítani, ami **4,8 órás átlagos túraidőtartamot** jelent.

A téli kutatótáboron folytattuk a barlang felmérését. Szerencsére ekkor az igénybevehető emberi erőforrásokból több állt rendelkezésre, így lényegesen gyorsabban és hatékonyabban tudtuk folytatni a barlang térképezését, ahogyan ez az alábbi táblázatból is jól látható.

Dátum	Időtartam (óra)	Kutatásvezető	Tevékenység	Résztvevők száma	Munkaerő-ráfordítás (emberóra)
12.28	4,0	Veres Imre	mérés	3	12
12.28	4,0	Kovács Zsolt	mérés	2	8
12.29	5,0	Botos Zsolt	mérés	3	15
12.29	5,5	Kovács Zsolt	mérés	2	11
12.29	4,0	Veres Imre	mérés	3	12
12.29	5,0	Bátori Károly	előkészítés	2	10
12.30	4,0	Bátori Károly	előkészítés	3	12
12.30	7,0	Botos Zsolt	mérés	3	21
12.30	5,5	Kovács Zsolt	térképrajzolás	2	11
01.02	6,5	Bátori Károly	előkészítés	3	19,5
01.02	9,3	Botos Zsolt	mérés	4	37
01.03	4,5	Veres Imre	mérés	3	13,5
	64,3				**182**

A téli tábor alatt felmért össz-poligonhossz mindösszesen: **777,271 m**. Ezzel és a nyári táboron felmért **201,47 m**-rel az össz-poligonhossz **978,741 m**-re nőtt. A fő poligonmenet a barlang I-es bejárata és a Tó közötti szakasz. **A 777,271 m-nyi poligon felmérésére fordított munka összesen 171 emberóra (22,75 embernap)**. Ebből **129,5 emberóra** geodéziai mérés, **41,5** mérés-előkészítés. A táblázatban összesen **182 emberóra** szerepel. A hiányzó **11 emberórát**, ahogyan az fent is látható, már térképrajzolásra fordítottuk, ezért a poligonvonal munkaráfordításaiban nincs benne. A téli táboron **1 m** poligon felméréséhez **0,22 emberóra** kellett, ami azt jelentheti, hogy sikerült hatékonyabban végezni a munkát, de ezt természetesen a az éppen felmért barlangszakaszok, a mérések szempontjából kedvezőtlen szerkezete, tagoltsága is erőteljesen befolyásolja. A munkálatokban összesen **15 fő** vett részt **(4 vezető, 11 résztvevő)**. Egy fő átlagosan **12,13 órányi** munkát végzett. Összesen **12 munkatúra** indult, ezek össz-időtartama **64,3 óra** volt. Ez átlagosan **5,3 órás** munkatúra-időtartamot jelent a téli tábori leszállások esetén. A téli tábor alatt végzett mérésekbe a január első napjaiban elvégzetteket is beszámítottuk, mivel ezek is a tábor keretében történtek.

A fenti adatokat összefoglaló táblázat a következő:

Tábor	Túra-szám	Résztvevő-szám	Össz-munka-ráfordítás (emberóra)	Össz-munkatúra időtartam	Átlagos munka-túra időtartam (óra)	Átlagos munka-ráfordítás/fő
Nyári tábor	5	6	72.5	24.0	4.8	12.08
Téli tábor	12	15	182	64.3	5.4	12.13
	17	**21 (19)**	**254.5**	**88.3**	**5.2**	**12.12 (13.39)**

A táblázatból látható, hogy a két tábor alatt eddig mindösszesen **17 munkatúra** indult, **21 résztvevővel.** A valódi résztvevőszám azonban csak **19**, mert a két mérésvezető (Kovács Zsolt, Botos Zsolt) mindkét táboron vezetett munkatúrákat. (Lásd a táblázatban is!) Ez azt is jelenti, hogy a két táborra kijött **12,12 emberóra/fő** átlagos munkaerő ráfordítás valójában kicsit magasabb: **13,39 emberóra/fő.** Az összesen **17 leszállás** alkalmával a barlangban töltött idő **88,3 óra**, ami **5,2 óra átlagos munkatúra-időtartamot** jelent.

A felmért össz-poligonhossz **978,741 m.** Ezt az értéket összevetve a **254,5 emberórányi** munkaráfordítással, **1 m** poligon felméréséhez **0,26 emberórányi munkaráfordítás** volt szükséges, vagy megfordítva (ennek reciprok értékét véve), **1 emberóra 3,85 m poligon** felméréséhez volt elegendő. (A számítások egyszerűsítése érdekében a térképrajzolás értékeit itt beleszámítottuk az összesítő átlagértékekbe is.)

A barlang térképezési munkáit a következő nyári kutatótáborunkon tovább folytatjuk. Terveink szerint ekkor már nem csak geodéziai méréseket fogunk végezni, hanem a már meglévő poligonmenetek alapján felülnézeti, illetve oldalnézeti térképek is készülnek.

A Létrási-Vizes-barlang eddig felmért poligonmenetének felülnézeti képe (**alaprajz**) az alábbi ábrán látható:

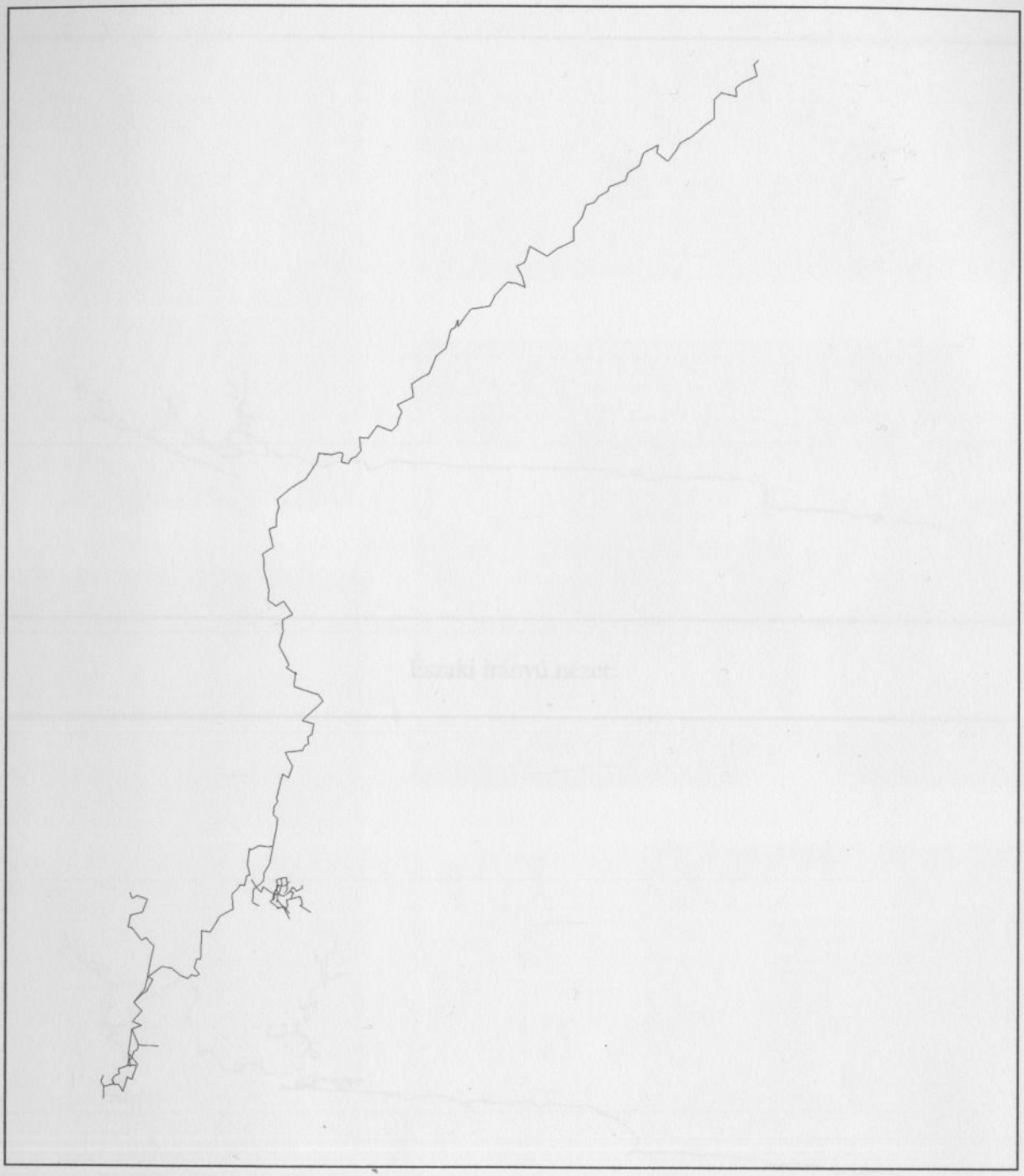

A Létrási-Vizes-barlang poligonmenetének **oldalnézete**i:

Nyugati irányú nézet:

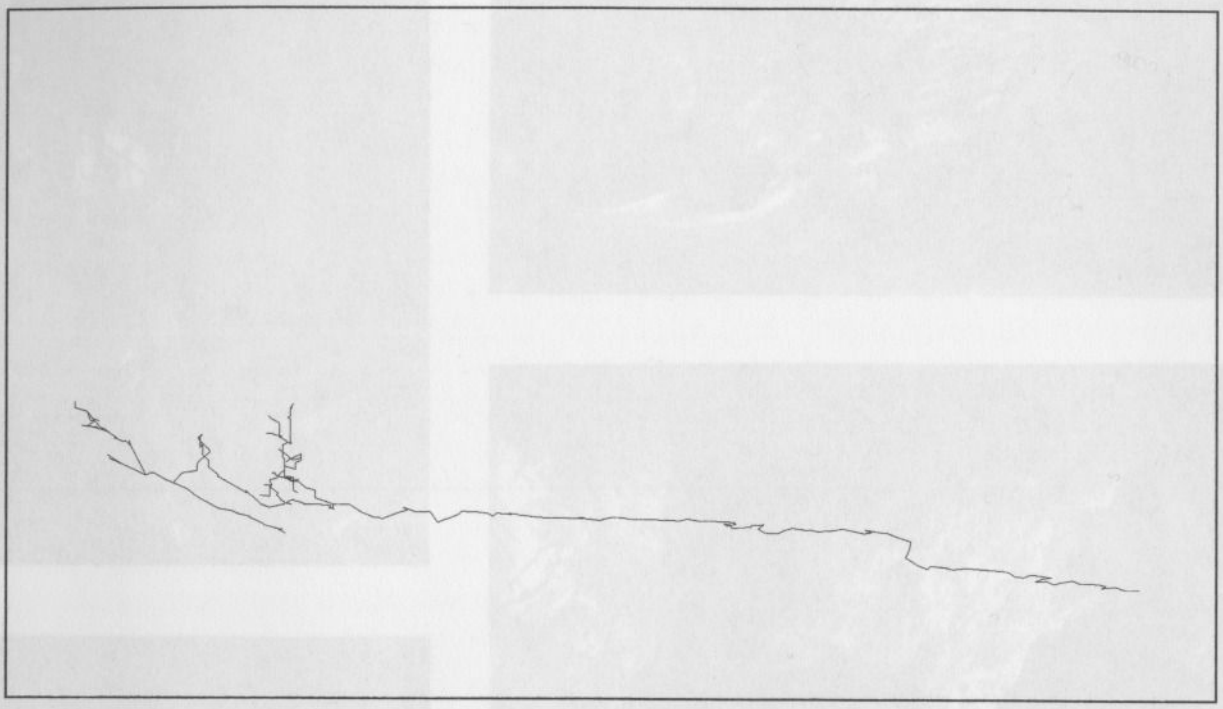

Északi irányú nézet:

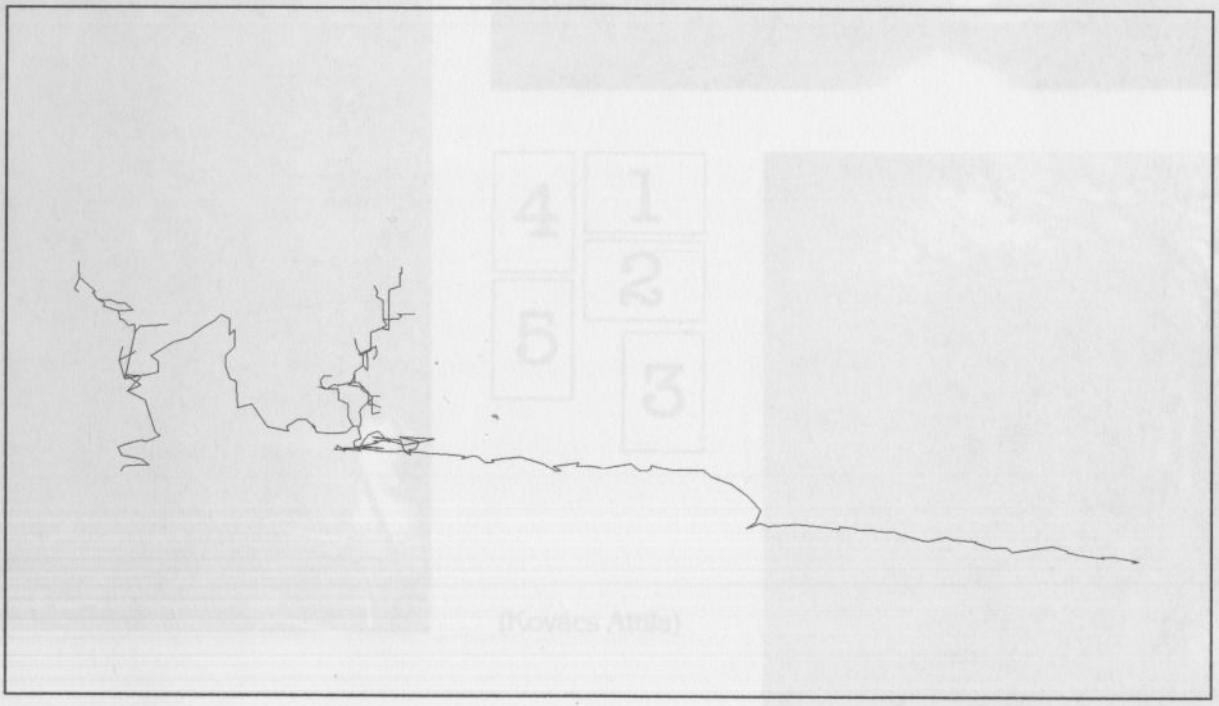

(Az ábrák egymáshoz képest nem arányhelyesek és csak tájékoztató jellegűek!)

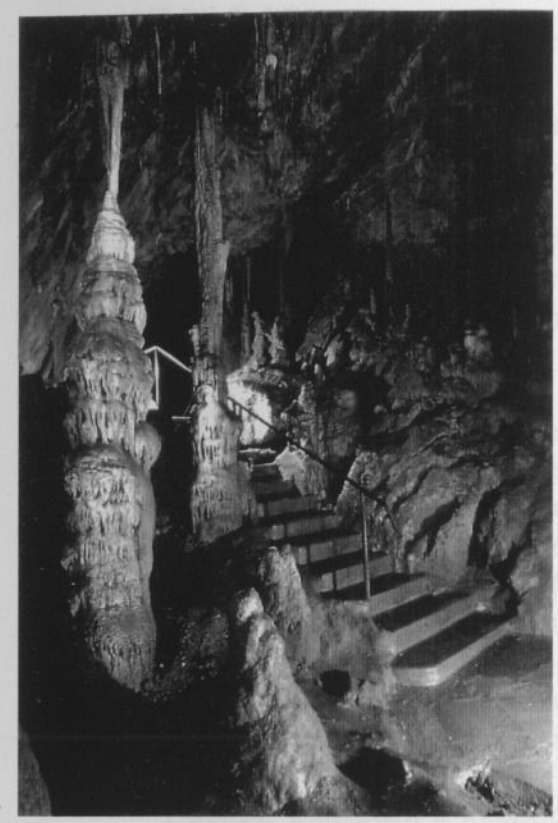

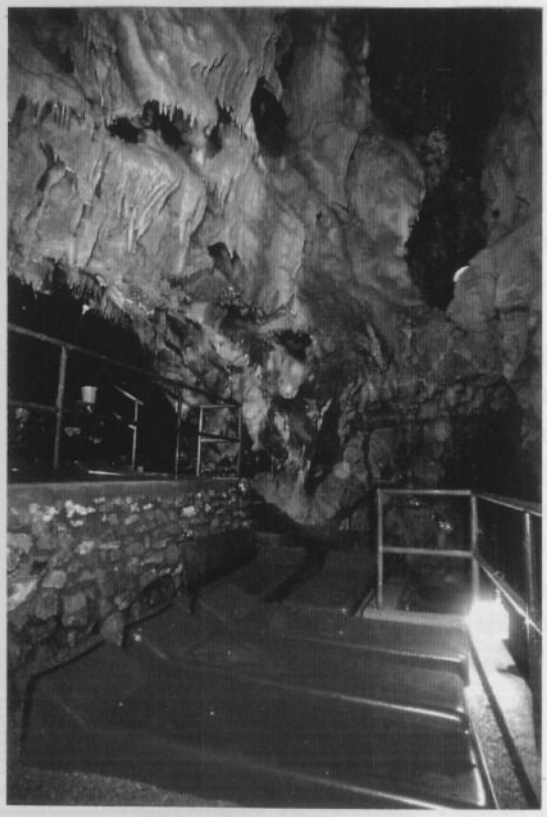

4 1 2 5 3

(Kovács Attila)

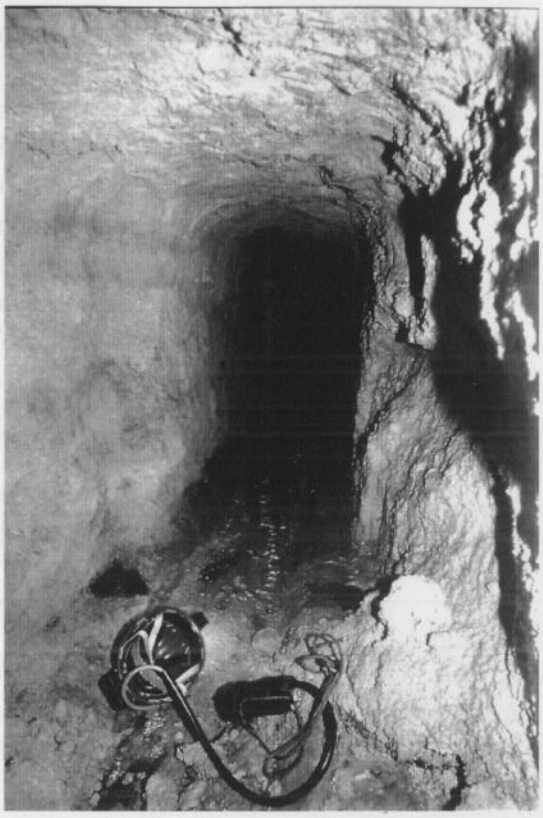

1. Az Anna-barlang kívülről - a függőkert mésztufa-üregei
2. Az Anna-barlang belülről - az Elvarázsolt Kastély
3. Az Anna-barlang alulról - vízgyűjtő tároló a barlang alatt
4. Szt. István-cseppkőbarlang - Termeszoszlopok
5. Szt. István-cseppkőbarlang - Fekete-(Terápiás-)terem

4.3. Fotózás a lillafüredi idegenforgalmi barlangokban

(Kovács Attila)

Régi vágyam volt a lillafüredi barlangok fényképezése. Régen készülök is rá, így igen megörültem, amikor megkaptam a megbízást. A terv szerint a barlangokról megjelenő kiadványokhoz 10-10 képet, valamint a külön megjelenő képeslapokhoz még 2-2-t megvásárolna BNP.

'97. nov. 8-án kezdtem el a munkát a Szt. István-cseppkőbarlangban. Bár már pársz or jártam benne, de úgy gondoltam jobb lesz, ha megismerem az idegenforgalmi szakaszt úgy, ahogy a látogatóknak megmutatják, ezért túra-induláshoz időzítettem első látogatásomat. A pénztárfülke-beli bemutatkozás után végigjártam a csoporttal a barlangot, figyelve a bemutatott dolgokra, az elnevezésekre és keresve a fotótémákat. Az idegenvezető (Polgár Anasztázia) kedvesen és készségesen megmutatott mindent, amire kíváncsi voltam, sőt azon felül is: a szanatórium raktárában egy fantasztikusan szép kristály-fülkét, jókora fennőtt kalcit-kristályokkal. A túra után még felmentem a Gépész-lyukhoz és a Kutya-lyukhoz fotótémát keresve, de nem nagyon találtam. A Kutya-lyukat lezáró vasháló igen ocsmány.

...

Nov. 14. Elkezdtem a fotózást az István-barlangban. Látogató nem nagyon van (kellene a képekre!), aki meg volt, azt elszalasztottam: Maxi és Marci. Bár Marci elég nyűgös volt, sikerült csinálni róla néhány jobb beállítást, de NEM VOLT FILM A GÉPBEN! Így még soha nem jártam. Egy előző (valószínűleg Barlangfürdői) tekercs volt benne, visszatekerve! Még jó, hogy minden kockánál írom a felvételi adatokat, így meg fogom tudni ismételni a képeket - persze a Maxi/Marcisokat nem.

A 4 órai zárás előtt elkezdtem összepakolni, de ELKÉSTEM! Mire a kijárathoz értem, MÁR BE VOLT ZÁRVA A RÁCS! Kiszóltam egy sétálónak, de az hitte viccelek ... Szerencsére Ani hazamenés előtt átment a szemközti Ózon-szállóba ... észrevette a lámpámat, visszajött és kiszabadított.

...

Nov. 15. Anna-barlang. Már be van zárva (okt. 15-től), megkaptam a kulcsot, vendég nincs, nyugodtan dolgozhatok - gondoltam. Alig mentem be, fiatal pár jött volna ... Üzletet kötöttünk: bejöhetnek, de lefényképezem őket. Amikor elmentek, jött volna a következő csapat ... aztán megint ... aztán megint ... aztán bezártam. Méghogy nincs télen látogató!?

Nagyon jó a barlang. Itt is sokszor jártam már, de így, hogy nyugodtan nézelődhetek, sokkal jobb. Jártam fent az elhagyott kiállítás roncsainál, meg a jelenleg kivilágítatlan részen, korhadt fakorlátok és szétrozsdált elektromos szerelvények között. Az egykori átjáró a forrás(ok) felé be van falazva, de a víz hangját több helyen lehet hallani. A réseken erősen klórszagú vízpára ömlik át, az Északi-fény és a Szív közötti folyosónál pedig PIPADOHÁNY illatos FÜSTje is keveredett hozzá.

...

Nov. 16. Az Annába indulok, de az Istvánnál megállok érdeklődni: hol van az Annában a Tölgymakk? Megtudom. Tegnap is jó helyen kerestem ... ma sem találtam meg. Épp indult egy túra, bementem, hogy tanuljam a neveket. A vendégek között ott voltak a tegnapi "fotó-modelljeim" is.

A Kupola fantasztikus színlője a Színpadnál is markánsan látszik, és (ismét) rádöbbenek, hogy azonos magasságban lehet az István-oldali-sziklaüreg, Kutya-lyuk, Gépész-lyuk (egykori) forrásszájakkal. Kint megnézem: IGEN, nyilván.

Az Annában főleg kézből fotóztam, apróságokat. Ismét lett volna látogató, ha hajlandó lettem volna ...

...

Nov. 19. Arra számítottam, hogy nincs senki a Fekete-teremben, de tévedtem. Becsörtettem ... dehát miért oltják el a villanyt! Légzésterápiára járnak ide, nem aludni!

Így aztán a Vendel-ágba mentem - gondolom. A Vizes-ágtól jobbra kanyarodó járat felfelé visz, egy szűk, de könnyen mászható ferde kürtővel. Feljebb cseppköves, de majd csak társasággal mászok feljebb ...

A Vizes-ág a végén (a vízen túl) szűk hasadékkal folytatódik, igen nagy huzat fúj át, de a járat nem az én méretem ... pedig megnéztem volna hová megy a kábel. A barlang bejáratánál levő térkép teljesen rossz ...

...

Nov. 30. ... gyanítom, hogy a Tölgymakk nem is tölgymakk ...

...

Dec. 22. Az Anna-barlang kívülről is mutatós: a ködös zimankóban a függőkert mésztufaformáit fotóztam ...

...

Dec. 26. Forrás tör föl a Anna-barlangban az Északi-fény termének félreeső (K-i) nyúlványában a járószint és a fal találkozásánál! A kb. 4 l/perces vízfolyás kijutva a folyosóra, K-i irányba folyik el, és becsorog a vas aknafedél mellett valami mélyebb szintre. Utána kellene járni - a pletyka szerint a Palota szálló borospincéjébe lehet itt bejutni!

...

Jan. 4. Utoljára van nálam a barlangkulcs - ma hosszútúrára megyek. Nem győzök eleget fényképezni: pimasz (denevéren pihenő) szúnyogot, az elektromos helyiségben növekvő gombát, egy régi információs táblát és térképet, ... és persze lementem a "borospincébe". A forrás már nem folyik, csak éppen annyira, hogy elázzak, amíg a fedlap alatti kb. kétméternyi aknába lemászok. Lent alacsony folyosó indul málló mésztufában, majd amikor elérem az aktív vízfolyást 10-15 méter után, már nem mállik. Innen kibetonozott vályú gyűjti a kb. 8 kis forrás vizét, amik oldalról folynak be. Elindulok a víz mentén. Az amúgy sem magas folyosó egyre alacsonyabb, egyre jobban le kell hajolni ... kb. 50(?) méter után valami rács látszik ... Igen, az, ki van döntve, mögötte a vízben BOROSÜVEGEK! Üresek. A szemközti téglafal fölötti résen dobálhatták át ... A folyosó iránya alapján a túloldalon inkább a Vízmű háza van, mint a szálloda pincéje...

...

Jan. 11. István-barlang, kiépítetlen részek.

Pokol: mi Misivel csak a Pokol "tornácán" voltunk, Sári közben lement a csúszós "fogásmentes" lejtőn kb. 20 méter mélységbe, az egykori bontás, ma víz alatt álló helyéhez. Addig mi megnéztük a felülről bejövő levegőztető cső "szerelvényeit". Hátulról, a nagy cseppkő mögül, az állandó huzatú hasadékból szellőztettek valaha, de már minden el van korhadva, rozsdásodva. Egy pár "lövéssel" itt meg lehetne próbálni a továbbjutást[5]!

---

[5]*NEM! A Barlangnapi kiadványban láttam a cseppkőbarlang JÓ térképét: a Vizes-ág fentebb említett szűkülete felől jön a huzat. Itt záródik a Vizes-ág, Színpad, Bányatáró, Fekete-terem,*

A Vendel-ág is jó: felmászás, lemászás, cseppkövek, huzat, szűkület, tág csúszda, kanyargó szűk folyosó, ... jó hosszú.

Fekete-terem: a lerácsozott kis kürtő az "öltöző"-höz megy le. Az "öltöző" mögötti ág viszont elágazik egy felülről omladékkal eltömődött, de erősen huzatoló kürtőbe is!

Tordai-hasadék: a kiépített szakasz után egy jól mászható szűk kürtő kezdődik (máig érthetetlen, hogy miért volt a felénél erős FÜSTÖLT HÁZIKOLBÁSZ szag?!), feljebb tágas részek, enyhén cseppkövesek. Felülről (zöld-)pala törmelék hullik, a szűk átjáró a Sellő termébe visz, de onnan már csak pár méter és vége.

Sajnos nem sok idő maradt fényképezni. Leginkább a Vizes-ágban szerettem volna, de most nagyon nagy a víz, derékon felül ér ... senkinek nem akaródzott belemerülni.

...

Ápr. 6. Nórival fotózunk, ő az "idegenvezető". Délelőtt korcsolya-edzést tart Tiszaújvárosban, csak délutánra ér ide, addig "embertelen" képeket csináltam egy nálam levő Mat 124G Yashica-val is, 6x6-os filmre. (Korábban már sikerült beállításokat ismételtem meg: fantasztikusan jók lettek ezek a képek. Kisfilmhez szokott szememnek ez a formátum kész csoda!) Bár valószínűleg utoljára jöttem, a kristálykamra lefotózása megint csak elmaradt...

Ennyi. Befejezni nem tudtam ... abbahagytam. Az Anná-ban 7 alkalommal összesen 27 órát, az István-ban 10 alkalommal 33 órát, 5-6 alkalommal a felszínen nem tudom hány órát töltöttem a fotózással. Ezalatt kb. 80-80 kép készült mindkét barlangról[6]. Ebből a BNP kb. 50-50-et kapott a válogatáshoz. A kiadványok megjelenése pénzhiány miatt egyelőre meghiúsult. Mutatóba mellékelek néhány képet a "maradék"-ból.

4.4. Az egyesület az Interneten

(Kovács Attila)

Valamikor '97 októberében - amikor még főleg BBS-eken leveleztem, bele-bele nézve a Fidonet forgalmába is, és az FTP-elérést és levelezést is nyújtó MTT-BBS lehetőségét kihasználva az Internetre is kitekintgettem - forwardoltak nekem egy levelet a Zabhegyezők. A levélben Tóth Viktória tájékoztatott, hogy a Soros Alapítvány ismét kiírta a dial-up internetes pályázatát, és hogy a hírt terjesszem ismerőseim között. Néhány levélváltás után megkaptam a pályázati űrlapot, kitöltöttem, kérésünket kellően megindokoltam, benyújtottam - és nem is kellett sokáig várni az értesítésre: megkaptuk!

Az Internettől sokat vártunk. Az MTT-BBS FTP-je nem volt túl jó, sokszor beragadtam, egy egész nap, néha kettő is kellett mire "levágtak", ezért inkább leveleztem. Levelezéssel elérni valamit: türelemjáték. Archie szerverekkel kerestetni, FTPMAIL, BITFTP szerverek válaszaira várni, ... bár minden elérhető, de idő kell hozzá, sok, sok, sok idő. A dial-up eléréssel majd felpörögnek a dolgok - gondoltam.

Azonban semmi nem olyan egyszerű. Az egynapos bevezető tanfolyamon kapott telepítő-lemezek közül kettő halott volt. Megpróbáltam letölteni a megadott FTP-címről: 14400 bauddal nem volt túl gyors, beragadtam, legközelebb azt mondta, hogy már letöltöttem, ... ajaj. Már

---

Pokol(-tornáca) kör! Tulajdonképpen ez van a "bejárati" térképen is, csak az emeleti ágak jelölésének hiánya zavarja össze a dolgokat ... persze egy átlagos látogatónak bőven elég ez is.

[6]*Eszerint egy képet átlagosan 20 perc alatt csináltam. Lehet, hogy elkapkodtam? (a szerző megjegyzése)*

régen elmúlt február 1. (ekkortól "élt" a account-unk), internetezhettünk volna, ha ment volna, megpróbáltam telefonon csere-lemezt kérni ... végül Boti töltötte le és hozta el Miskolcra a jó lemezeket.

Jó lett volna azonnal megjelenni saját web-lappal, azonban előbb meg kellett tanulni ennek a módját is. Szerencsére Boti - akivel azóta is közösen szerkesztjük a honlapunkat - informatikai szakember lévén annyi tapasztalattal már rendelkezett, hogy gyorsan feltegyen egy egy-képőernyőnyi bejelentkezést: "Itt vagyunk, létezünk!" volt a lényege, nevünkkel, postai és e-mail címeinkkel, telefonszámainkkal. Aztán könyveket vettem, mások lapjait és HTML-kódjait nézegettem ... és most már több mint 6 MByte-tal mutogatjuk magunkat a világnak.

No, nem mi vagyunk a csúcs, 500 körül (inkább lejjebb!) mozgunk a TOP100 listáján, de szakmai körökben látnak minket, keresnek minket, várnak minket: többen felvettek a link-listájukra, és van aki a miénkre kéredzkedik fel. Van mit a honlapunkra tenni: az egyesület jelentős szakirodalmi tevékenységéből bőven válogathatunk - csak a szerkesztők szabadideje korlátozza a felkerülő anyag mennyiségét. Nem vágyunk olcsó sikerekre: honlapunk nem színes, villogó, pörgő, ugráló alakok feltűnő tini-csalogatója - célunk az igényes szakmai munkák igényes megjelenítése. Tessék szétnézni nálunk! (www.c3.hu/~mlbe :-)

Exhibicionista vágyaink kiélésén túl, mi is keressük a hozzánk hasonlókat. Véletlen hozta az ismeretséget a ljubljanai Igor Perparral: virtuális kapcsolatunkat valóságos találkozás követte. Eredményeképpen, segítségükkel jött létre az egyesület nyári barlangos expedíciója az 1.200 méter mély olaszországi Roversi-zsombolyba. Erre az útra már régebben készültünk, a végpont elérése miskolci mélységrekord lehetett volna - most nem sikerült, később ismét megpróbáljuk. A szlovén ismerőseinktől kapottakon túl más (olasz, francia) web-lapokon is sok hasznos információt találtunk az expedícióhoz.

A kolozsvári magyar barlangkutatókkal a kapcsolatunk fordított: a korábbi személyes ismeretséget követték a virtuális találkozások - azonban nem kizárólagosan: februári kutatótáborukon a Szelek-barlangjában öten személyesen is részt vettünk. A nyári táboraink azonos időpontra sikerültek - ekkor találkozni nem sikerült: ők a Jád-völgy barlangjait kutatták, mi a Bükkben más kutatókkal együtt a Bolhási-Jávorkúti-rendszer további feltárásán tevékenykedtünk. Ez utóbbi nagyszabású, széles körben meghirdetett, országos részvételű akció volt: az információ továbbítására itt is felhasználtuk honlapunkat.

A híreinknek nyitottunk egy önálló oldalt - nem napi hírek ezek, de a dolgaink iránt érdeklődők rendszeres frissítéssel olvashatnak itt többek között a létrás-tetői kutatóház kiadó vendégszobájáról, a barlangi baleset esetén teendőkről, a nyaranta rendezett gyerektáborainkról, nyílt napjainkról, a bükki barlangkutatást támogató alapítványunkról és (sajnos) kutatótársunk haláláról is.

Oldalunk kezd állandó formát felvenni - úgy tűnik, a mostani kialakítása használható, olvasható. Sokáig szerettem volna elhelyezni egy sort valahol a nyitó lapon: "Sorry, you find here hungarian text only!", azonban sehogy sem sikerült jól beilleszteni, és aki meglátogat, úgyis észreveszi ezt. Valami más azért kell(ene): egy pár mondatos (max. egy képernyőnyi) leírás a barlangkutatásról, a barlangászokról, magunkról, a lapunkról, "Ha véletlenül tévedtél ide ..." címmel. Megvalósítása még várat magára, szükségességére pár hónappal a látogatottság-számlálók telepítése után jöttem rá. Honlapunk felépítése ugyanis a következő: az induláskor megjelenő főlapból öt irányba lehet tovább lépni (amely al-lapok természetesen további elágazásokat biztosítanak ...). A fő- és az öt al-lapon számlálók voltak elhelyezve a forgalom mérésére. (Az al-lapok számlálóit csak júl. 7-től indítottam, és azóta meg is szüntettem. Ma már csak a Főlap

látogatottságát számláltatjuk, mivel a számlálók a telefonos elérést jelentősen lassítják.) A számlálók állásai a vizsgált időszakban:

	FŐLAP	Magunkról	Másokról	Másoknak	Másokért	Évkönyveink	TOP100
júl 7.	1416	0	0	0	0	0	304
aug. 3.	1645						480
okt. 19.	2510	101	90	73	63	107	564
nov. 2.	2953						459
nov. 16.	3468	149	134	106	87	157	760
nov. 24.	3871	185	163	128	109	180	504
dec. 5.	4289	196	175	135	118	188	551
dec. 7.	4318	197	177	136	119	189	799

A látogatók száma naponta:

júl. 7. - dec. 7.	19	1.3	1.2	0.9	0.7	1.3

Ezen belül:

júl. 7. - okt. 19.	10	1	0.86	0.7	0.6	1
okt. 19. - nov. 16.	34	1.7	1.6	1.2	0.85	1.8
nov. 16. - dec. 7.	40	2.3	2	1.4	1.5	1.5

erősen emelkedő jellegű.

Mivel Magyarországon kb. 1000 szervezett barlangász és feltételezhetően kb. 1000 barlangász-partizán van, és csak néhány (legjobb becslések szerint is max. 10) százalékuknak van Internet-elérése, ezért a Főlap-számláló által mutatott napi átlag 19 látogató (szerintem) jó eredménynek számít. Az érdekesség az, hogy a Főlapot meglátogató minden **tizenötödik** ember lép csak tovább, **néz bele** a honlapunkba. Ezek közül is (természetesen!?) a Magunkról (a "Kik vagyunk ..." részét valószínűleg) és az Évkönyveink (szakmai leírásokat és élménybeszámolókat tartalmazó) lapot nézik meg a leggyakrabban. A jelenség nyilvánvaló - "Ránézek - ha nem érdekel otthagyom ..." - azonban az érdektelen-arány feltűnően magas. Hogyan jutnak el ennyien hozzák, ha végül is továbbmennek? Talán véletlenül ... Gondolom a jelenség általános, bár még nem találtam róla írást sehol. Érdekes lehetne további számlálókkal mélyíteni a vizsgálódást ... ezt azonban egy nálam több szabadidővel rendelkező valakire hagyom.

A fenti értékelést/összefoglalást a Soros Alapítványnak december 15-ig leadandó beszámoló számára készítettem. E beszámoló a következő évi támogatásuk feltétele volt. Ma ('99. márciusában) már tudjuk, hogy a sikeres beszámolót követően újabb egy évre élvezhetjük az ingyenes telefonos Internet-hozzáférést. Elmondhatjuk, hogy mind a web-(és egyéb) elérés, mind a levelezés igen hasznosnak bizonyult az elmúlt közel egy évben. Az ingyenes elérés modem-vásárlásra és az Internethez való kapcsolódásra ösztönzi tagjainkat. Bár a támogatás csak az év végéig szól, valamilyen (csoportos?) account vásárlással, '99. december 31. után is meg fogjuk oldani az elérést is, a levelezést is, és Honlapunknak is megvan már az új helye. A lap

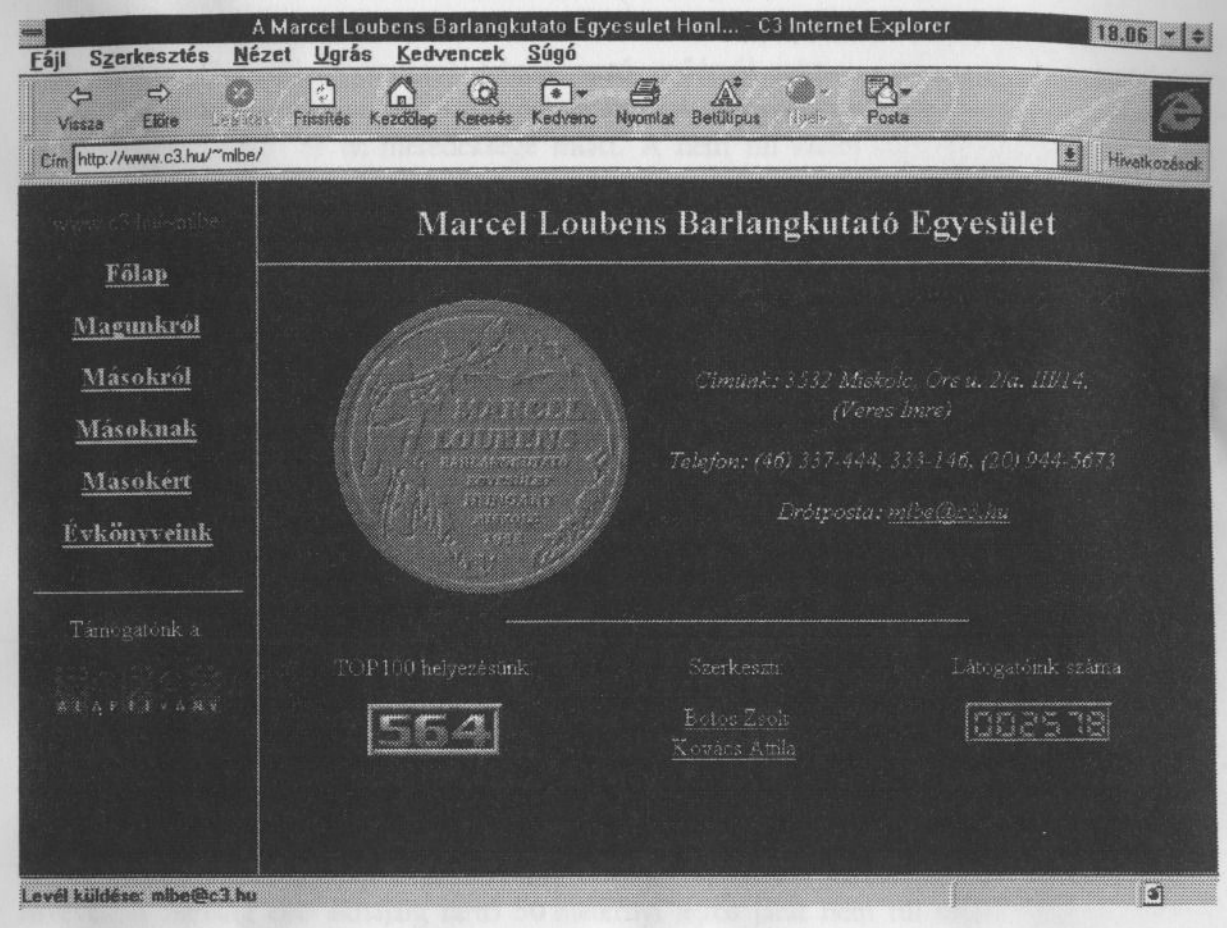

látogatottsága azóta is folyamatosan nő, mint ahogy a felkerülő anyag mennyisége is. Legnagyobb nehézséget a korábbi - még nem számítógépen készült - évkönyvek és cikkek, valamint általában a grafikák, a képek, rajzok, térképek felvitele jelenti. Ehhez mindenféle támogatást elfogadunk.

Illusztrációként mellékelem honlapunk bejelentkező oldalát.

4.5. Abisso Paolo ROVERSI (OK3) - bejárási útmutató és beszerelési vázlat

(Veres Imre, Kovács Attila)

A ROVERSI-zsombolyt rejtő, a Carrara és Massa fölötti márványbányászatukról híres hegyek megközelítéséhez kellemes választás a Szlovénián átvezető út. Érdemes megszállni Franc Facija Speleo CAMp-jében kb. félúton, a Planinai-polje peremén fekvő Laze-ban. Itt fejenként napi 8 DM ellenében sátrazhatunk és használhatjuk a kis faház konyháját, étkezőjét valamint a vizesblokk mosdóit, WC-jét, hideg/meleg-vizes zuhanyozóit. Az sem elhanyagolható körülmény, hogy innen - központi elhelyezkedése miatt - a fantasztikus szlovén karszt mindenféle nagyságú, nehézségű és szépségű karszt-csodája könnyen megközelíthető. Minderről Franc, az esténként megjelenő, angolul kiválóan beszélő tulajdonos készségesen tájékoztat, tőle könyvek, térképek, képeslapok is vásárolhatók.

A Roversi-t a Gorfigliano nevű faluból érdemes megközelíteni. Ide, a nagy nyári olasz szabadságolás elején érkeztünk meg. Egy éjszakát a falu felső végénél levő márványcsiszoló üzem melletti pihenőparkban aludtunk. Itt van víz is, az olaszok is járnak ide piknikelni, bár a rendőrök

nem örültek túlságosan a táborozóknak. Nem is időztünk itt sokat, sikertelen teherautó-bérlés után, a szomszéd (Campocatino) faluba tartó műútról jobbra letérő meredek aszfaltúton elindultunk a márványbánya felé. A megpakolt autóink néhány helyen csak I. sebesség-fokozatban tudtak haladni felfelé az út meredeksége miatt. A nem túl széles úton ajánlatos kevéssel egy márványszállító teherautó után(!) elindulni, így nemigen fogunk szembetalálkozni egy másikkal. Egy alagút előtt elfogyott az aszfalt és csak kövesút maradt. A márványbányát elérve be kellett látnunk, hogy a továbbvezető úton autóink NEM fognak felmenni. Rövid, de alapos bizonytalankodás után eldöntöttük, hogy nem próbálkozunk a másik úttal a hegy túloldalán, inkább gyalogolunk és fordulunk többször. Ez volt a helyes választás, mert ott sem tudtunk volna felmenni az autókkal, itt pedig kényelmes(?) kétórás gyaloglás után felértünk a bivakházhoz és mire besötétedett, a második fordulóval is végeztünk. Egy személyautót otthagytunk a bányában egy engedélyezett helyen (az alagút felső végénél az útkanyarban), a másikat pedig a helyi kocsma hátsó kertjében.

Egyébként a gyalog leküzdendő távolság kb. 4 km, a szint 700 m volt. A cél a DNy felé sejlő hágó, a kövesút néhány elágazásánál ösztöneinkre hagyatkozva kellett irányt választani. A hágón fent ismét márványbánya (már messziről látható), azon túl bivakház található. Fent a hágón nincs megbízható minőségű ivóvíz, csak a bánya vágószerszámaihoz felfogott esővíz, kétes tisztaságú tartályokban (mosdani kiváló!), ezért a barlangba indulás délelőttjén az utolsónak leszálló csoport még felhozott a faluból kb. 30 liter ivóvizet.

Másnap három csoportra oszolva elkezdtük a leszállást. A barlang bejárata a hágótól KDK irányban 150 méter távolságban, 70 méterrel magasabban található, 1710 mtszf-i magasságban. Egy kisebb beszakadás melletti meredek sziklás lejtő fölötti párkányon, hasadékba beszakadt kövek között láthatjuk meg a bejárat fölé erősített apró (kb. 8x8 cm-es) fémtáblát a barlang nevével. A barlang első aknájáig tartó 50 méternyi lejtős járat nem túl széles (sőt: kifejezetten szűk), és több helyen látni a robbantólyukak maradványait. Az akna beszállása is szűk, de utána egy folyamatosan táguló hasadék 120-as aknájában ereszkedtünk. A hosszabbik oldal falai nem látható távolságban vannak. Az első 70 métert követő pihenő után nem kell az akna aljáig ereszkednünk, hanem egy ablakon áthintázva, még 15 métert leengedve magunkat egy párkányra érkezünk. Innen egy kövekkel borított lejtős rész következik a kis aknák soráig. Itt kb. 9-12 kisebb aknán jutottunk lejjebb. Az aknák pontos számát azért nem tudjuk, mert mi nem szereltük be mind, néhánynak a nittjeit csak kifelé vettük észre. Lefelé minden probléma nélkül letravelzáltunk. A kis aknák után 10-15 m átmérőjű harangaknában ereszkedtünk le. Az ezt követő részben egy szűkületen kellett áthaladnunk lefelé, utána 6 m-es ereszkedés. Itt érkeztünk el ahhoz a hasadékhoz aminek az alján található a bivak (-365). A beszerelő és a beszerelést rajzoló csapatokat utolérő sereghajtók miatt a bivakba már folyamatosan érkezett meg a társaság. Szűkösen fértünk el 13-an. A földön 3 hely, függőágyban 5-6 hely van. A többi nem nevezhető "hely"-nek. Víz az utolsó ereszkedés alján található.

Ébredés és táplálkozás után nekivágtunk a -755-ös végpontnak. Az utolsó (300-as) aknáig egy 6-os, egy 35-ös és egy 55-ös ereszkedés volt hátra. Mióta eldöntöttük, hogy eljövünk ebbe a barlangba, próbáltuk elképzelni mekkora is lehet a nagyakna (10-emeletes pörögve esik az aljáig falhoz érés nélkül), de nem igazán sikerült. Izgalommal vártuk a találkozást. A beszállás kb. 1 m széles, de hallottuk a mögötte lévő nagy tér visszhangját. Mintegy öt óra alatt értünk az aljára. Bár az akna méretei nem érték el az elképzelt nagyságot, mindannyiunk (főleg Misi) maradandó élményt hozott innen magával (lásd: Élménybeszámoló).

A barlangból való kihurcolkodás előtt még egyszer lent aludtunk, de valószínűleg a hideg (kb. 2 °C) miatt nem pihentük ki magunkat. Az aknarendszeren való feljutás végső élményét (a

felmászást a 120-as aknán) már nem tudta felülmúlni az utolsó 50 méteres bag-cibálás, mert itt már a felszín ózondús levegője adta az erőt a kijutáshoz.

Lejövetel előtt még egy éjszakát a bivakháznál töltöttünk. Lefelé nem kellett kétszer fordulni, egyszerre lehoztunk mindent. Szokásainkhoz híven a falu kocsmájában ünnepeltük meg a sikeres túrát, beszéltük meg a barlangi élményeink sorát valamint itt költöttük el a teherautó bérlésére szánt, de megmaradt összeget.

A barlang beszerelési vázlata a következő lapon látható.

Segédlet az Abisso Paolo ROVERSI bejárásához

(a teljesség igénye nélkül!)

Név		Kötél	Indítás	Osztás 1	Osztás 2				
szűkület után	P11	20	2 nitt E6	1 nitt E2	1 nitt E3				
Saknussem	P 75	75	1 nitt Kh4	1 nitt E2	2 nitt E65	Párkányig!			
Saknussem	P 46	52	1 nitt E4	1 nitt E30					
			!! puffer !!						
	P 31	30	1 nitt E8	1 nitt E10					
	P 12	10	Tk						
	P 9	9	1 nitt	nitt					
	P 8		1 nitt						
	P 9		1 nitt	nitt					
	P 6		1 nitt						
	P 8		1 nitt	nitt					
	P 7		nitt						
		ivóvíz?							
	P 25	30	1 nitt Kh3	1 nitt E3	1 nitt E25				
szűkületben Kh	P 10	12	1 nitt Kh5	1 nitt E5					
Lidenbrock	P 45	50	2 nitt E3	1 nitt E10	P 1 nitt E20	P 1 nitt E10			
				jobbra 10m	Párkány				
		ivóvíz							
Lidenbrock	P 39	45	Tk Kh2	2 nitt E15	1 nitt E20				
		ivóvíz							
felmászás	P 3	kapaszkodó							
Campo Base	-365	Bivak							
	P6		1 nitt E6						
	P 31	40	2 nitt						
	P 5		Tk						
szűkületben Kh	P 41	45	1 nitt Kh4	2 nitt E35					
		Osztás 1	Osztás 2	Osztás 3	Osztás 4	Osztás 5	Osztás 6	Osztás 7	Osztás 8
Mandini	P 301	nitt, -65 m	nitt, -80 m	nitt, -100 m	nitt, -130 m	nitt, -133 m	nitt, -180 m Párkány erős csepegés	nitt, -188 m !! 3 puffer !!	nitt, -253 m

Infó nincs!	Csak térkép alapján!	
Mandingo	P 45	
S.d. Immagine	P 36	
	P 25	
San Casciano	P 32	
	P 15	
	P 17	
	P 30	
Campo Base	-1000 m	Bivak
	P 22	
	P 20	
	P 100	
	P 20	

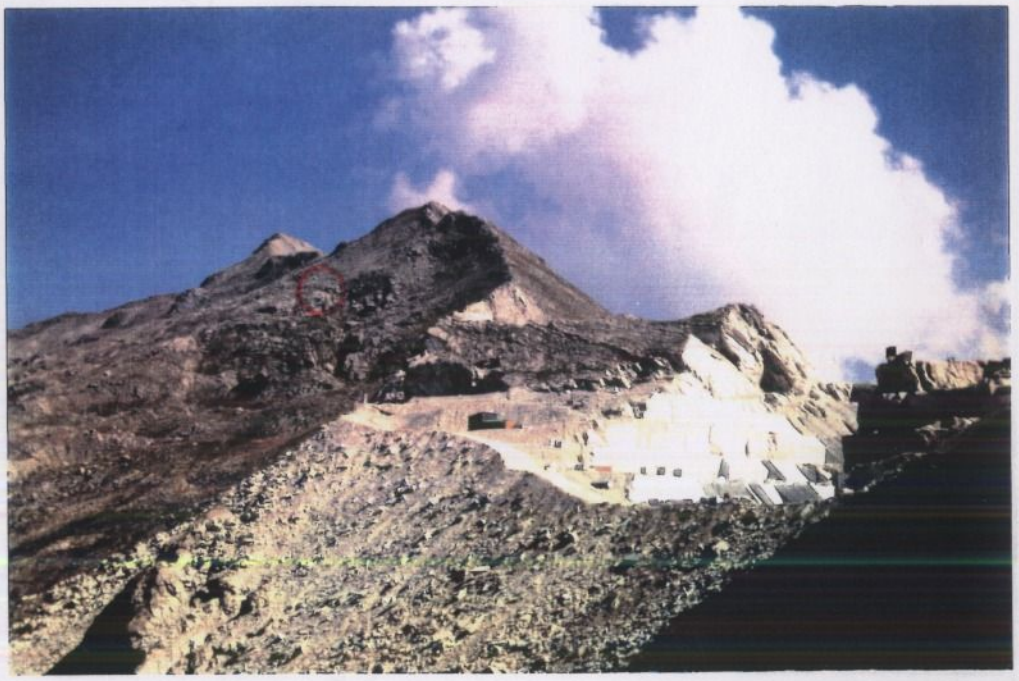

Jobbra a hágó (P.so della Focolaccia) a bányával, középen a Monte Tambura gerince, balra (távolabb) a csúcsa (1895 m) látható. A kör a Roversi bejáratát jelzi.

Abisso P. Roversi

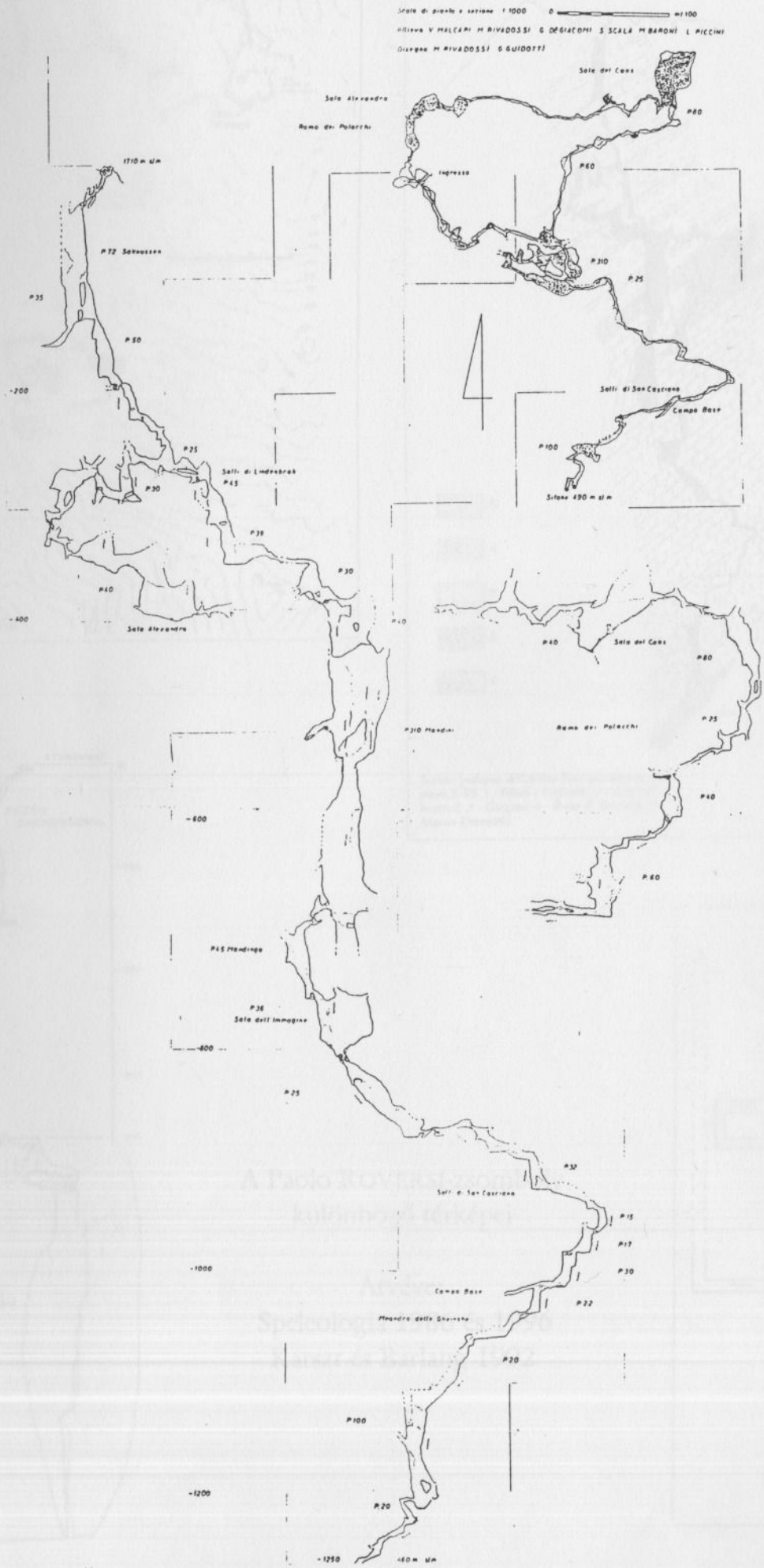

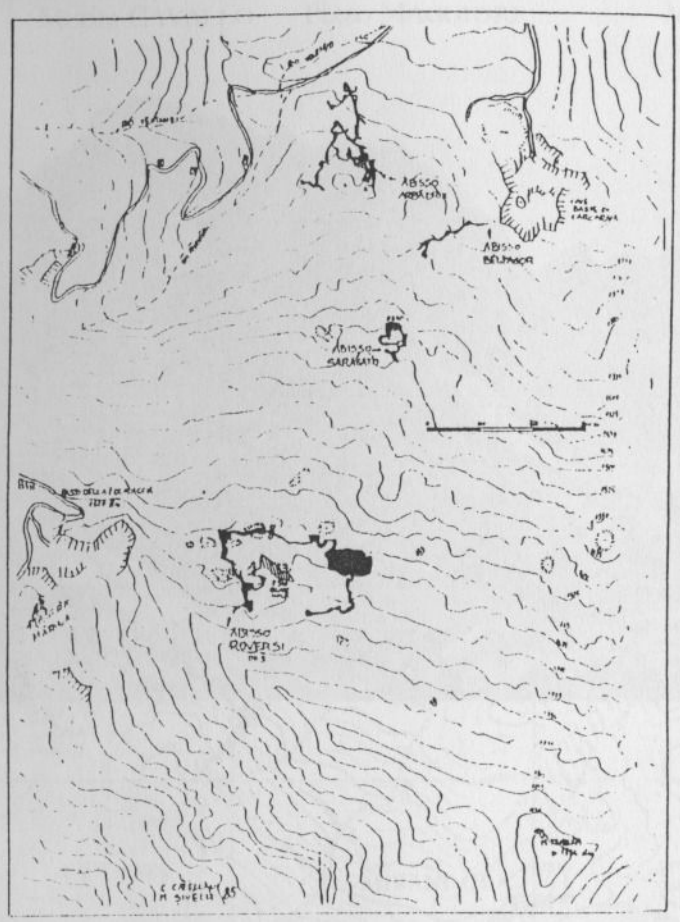

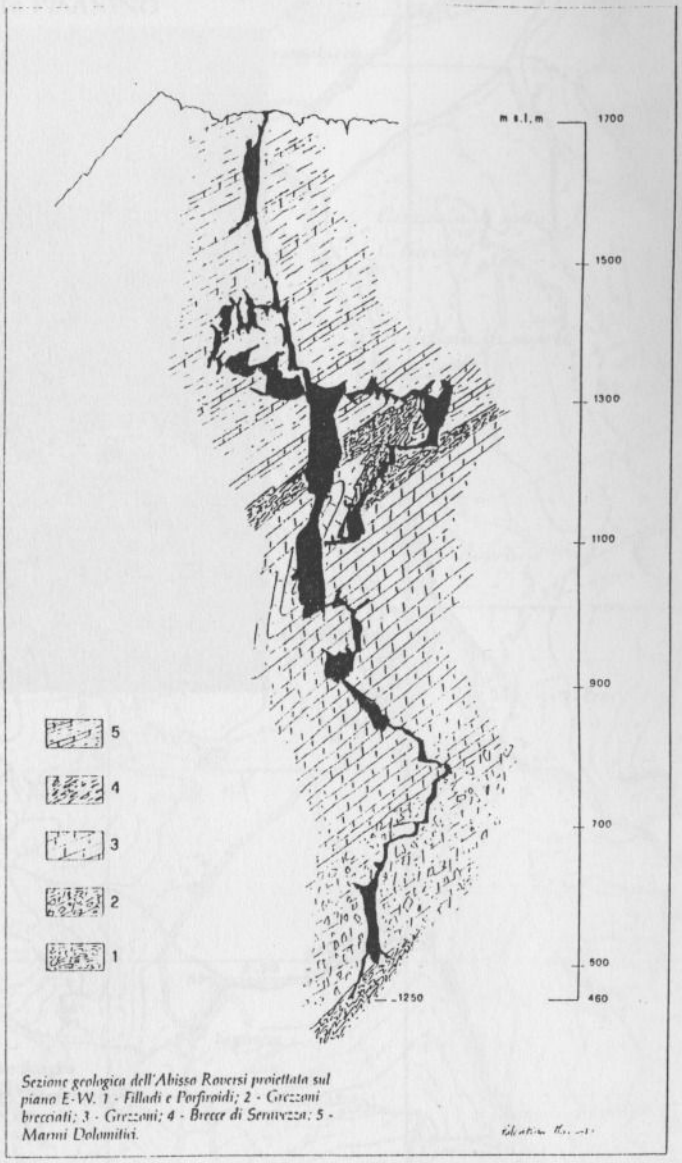

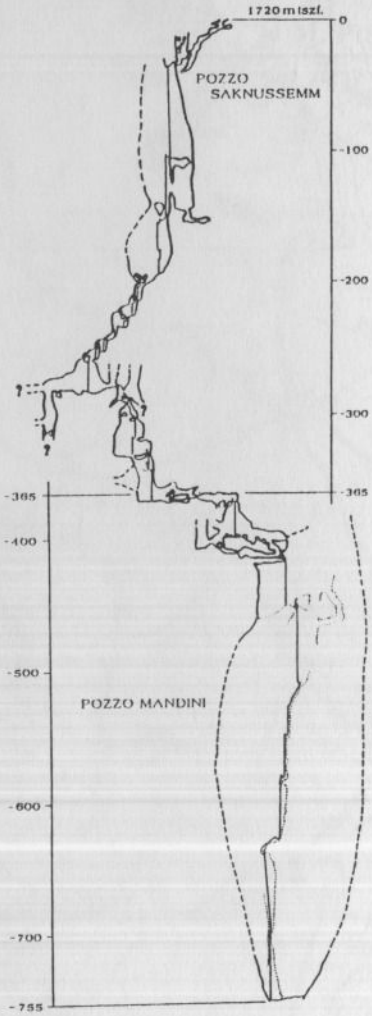

A Paolo ROVERSI-zsomboly
különböző térképei

Átvéve:
Speleologia 1986 és 1996
Karszt és Barlang 1992

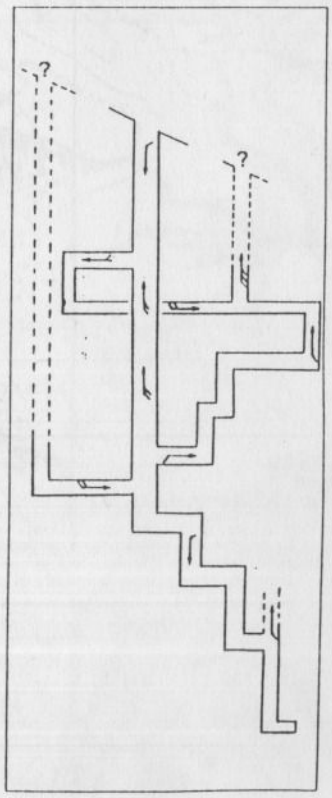

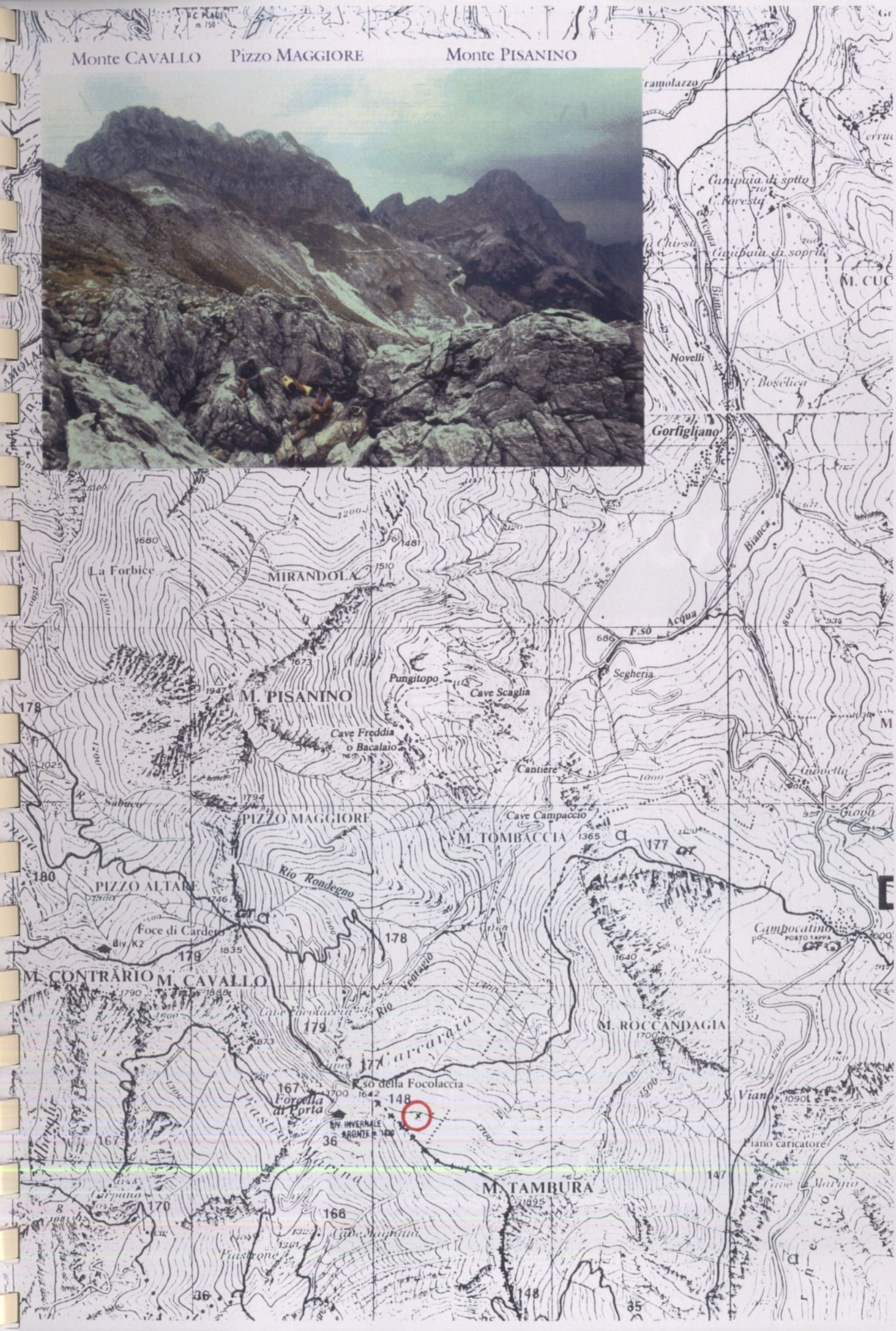
Monte CAVALLO
Pizzo MAGGIORE
Monte PISANINO
Gorfigliano
Novelli
Acqua Bianca
La Forbice
MIRANDOLA
F.so Acqua
Segheria
Pungitopo
Cave Scaglia
M. PISANINO
Cave Freddia o Bacalaio
Cantiere
Subuco
PIZZO MAGGIORE
Cave Campaccio
M. TOMBACCIA
Rio Rondegno
PIZZO ALTARE
Foce di Cardeto
Bv. K2
M. CONTRARIO
M. CAVALLO
Rio Venticaio
M. ROCCANDAGIA
F.so della Focolaccia
Forcella di Porta
BV. INVERNALE
Campocatino
POSTO TAPPA
S. Viano
Piano caricatore
M. TAMBURA
Cave Marmo
Cave Magnum
Pastrone
Carpano
Giovetto
Giovo

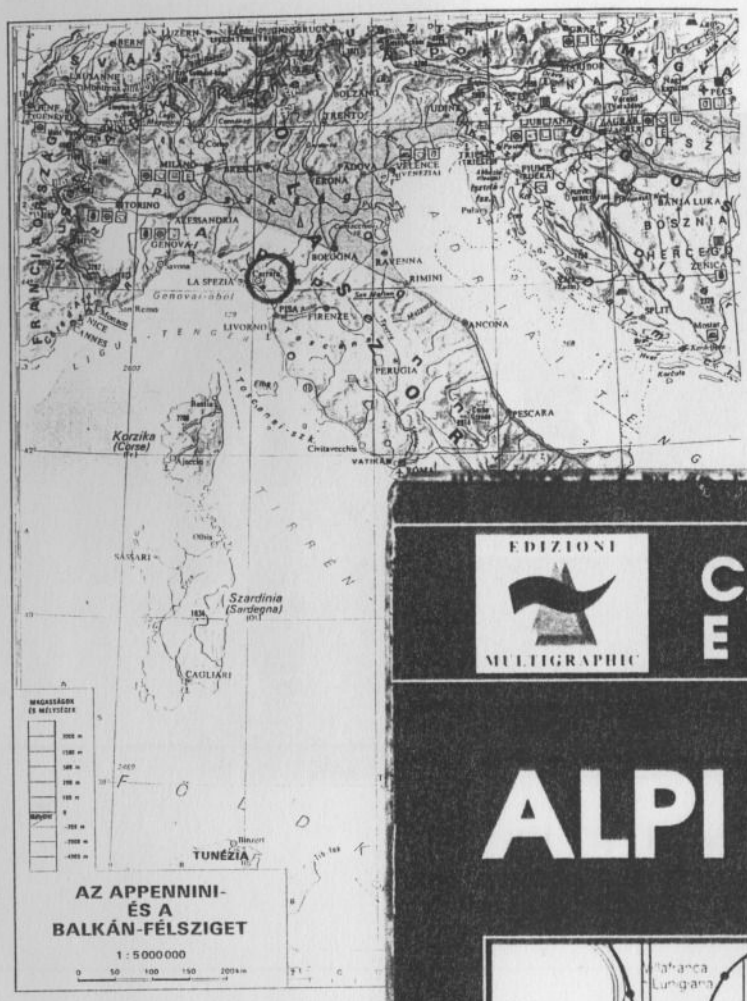

EDIZIONI MULTIGRAPHIC

CARTA DEI SENTIERI E RIFUGI 1:25000

ALPI APUANE

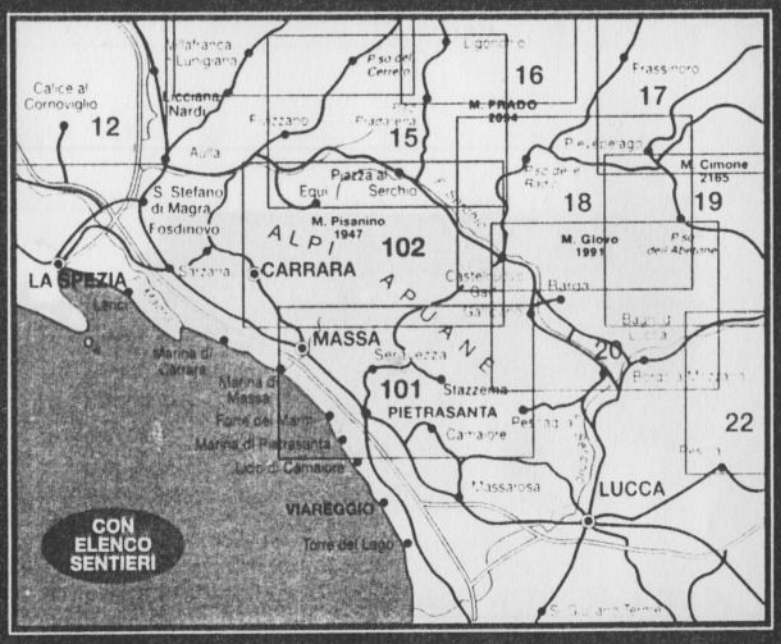

PARCO DELLE ALPI APUANE

M. PISANINO - P.ZO D'UCCELLO - M. TAMBURA
M. SUMBRA - PANIA DELLA CROCE
E TUTTE LE ALTRE CIME

SENTIERI C.A.I. E PERCORSI TREKKING

EDIZIONI MULTIGRAPHIC - FIRENZE

Nigth Fever - "újra itt van a nagy csapat ..."
(Kovács Attila)

Nigth Fever - vízifoci
(Kovács Attila)

Night Fever

1998.

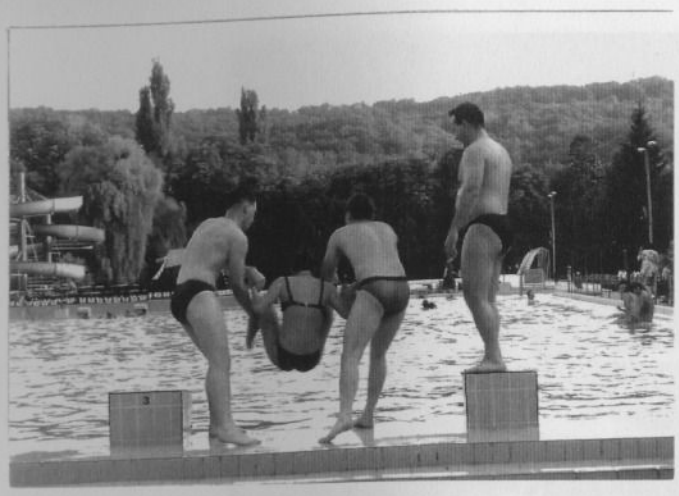

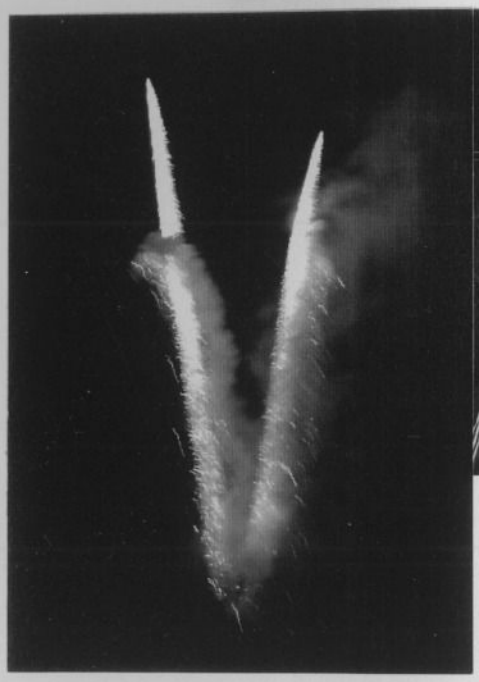

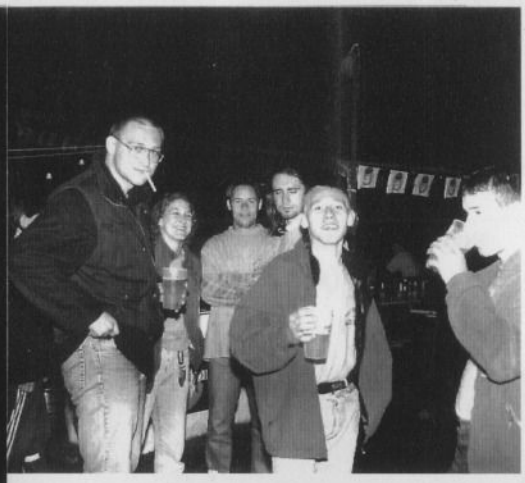

Night Fever

1998.

(Schreithofer Nóra)

BORSODI SÖRGYÁR

Borsodi Sörgyár Rt.
H-3574 BÓCS, Rákóczi u. 81
Tel.: 46/318-133, 318-255
Fax: 46/318-129

Nigth Fever - Szinkronúszás, vízibalett
(Kovács Attila)

Nigth Fever - verseny után
(Kovács Attila)

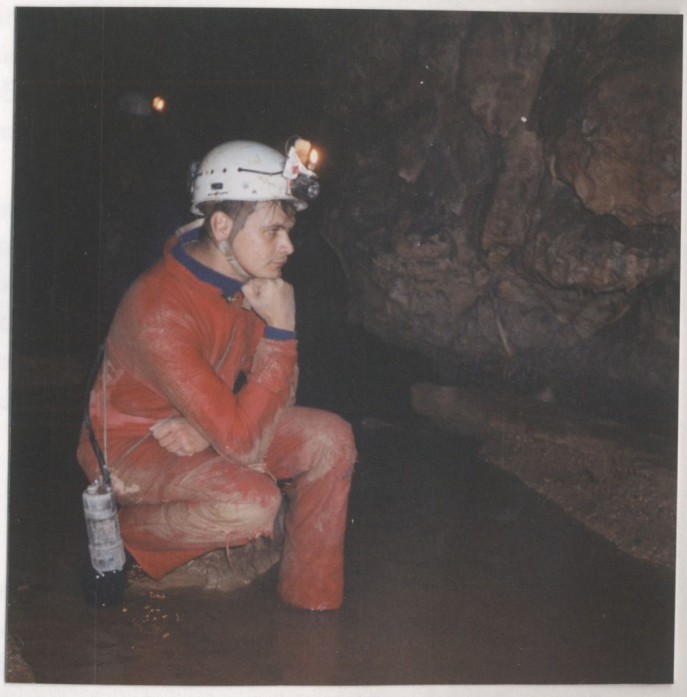

Barlangnap '98

Aggtelek

5. Csoportélet

5.1. Rendezvények

5.1.1. Night Fever - Éjszakai futóverseny

(Suga Norbert)

Mint az elmúlt pár évben, idén is az egyesületünket kérte fel a Borsodi Sörgyár Rt. a "Night Fever" megrendezésére. A különbség az elmúlt évekkel ellentétben abban mutatkozott meg, hogy ezévben ünnepelte a 25. születésnapját a sörgyár és ezt az évfordulót szerették volna színvonalasan megünnepelni. Az ünnepség a Miskolc-Tapolcai Strandfürdő területén zajlott, ahol - a fürdő adottságainak hála - minden résztvevő kiszórakozhatta magát. Ezt persze csak nappal tehette, éjszaka a "Night Fever" viszontagságai vártak a versenyzőkre.

Már hetekkel korábban Tamás Mariannal bejártuk a környéket, hogy megfelelő helyet találjunk a versenynek. Nem akartunk nagyon nehéz pályát kijelölni, inkább a pontoknál levő feladatokkal kívántuk szétszórni a mezőnyt. A pálya végig akadálymentesen járható volt. Jellemző rá, hogy a pontokat az UAZ kisteherautónkkal - amit Nándi "szerzett" - könnyedén meg tudtuk közelíteni. A pályán 10 pontot helyeztünk el, melyeknél ügyességi és elméleti feladatokat kellett megoldani a versenyzőknek.

A nappali vidámság és különböző műsorszámok (pl. vízibalett) után este 10-kor tűzijáték jelezte a verseny indítását. A könnyű terep ellenére sokan eltévedtek, de szerencsére a verseny végére mindenki előkerült. A verseny simán, problémamentesen zajlott le, és reggelre a győztes csapatok is átvehették a megérdemelt jutalmakat. Az egyesület soha nem látott létszámban képviseltette magát. Aznap - úgy hiszem - nem csak a versenyzők, de mi is rendkívül jól éreztük magunkat, még ha az éjszaka kicsit fárasztóra is sikerült.

5.1.2. Barlangnap '98 - Aggtelek

(Kovács Attila)

Én csak szombaton reggel indultam el, vonattal. Valamivel elronthattam a gyomrom, meg front is van - nem jól érzem magam, a lábam is remeg, míg az Aggtelek-Jósvafő megállónál a buszra várok. Nóri már fent van a buszon, Jósvafőig együtt megyünk (jót pletykálunk). Jósvafőn bemegyek Kutasékhoz, ahogy megbeszéltük, együtt autózunk át Aggtelekre. Mire átérünk az eső zuhog, a kemping tele van, az én sorszámom 541 (kb. 600-an regisztrálkodtak!). Megkeresem a mieinket, a Rejtek-zsombolyba készülnek. Visszamegyünk páran a Kutas-házba, borozunk. Esik. Átmegyünk a Kossuth-barlanghoz, ott is esik. Bemennénk, de kulcs nincs. Várunk. Esik. Mici meg Sanya elmennek a családjuk elé a Jósvafői-kijárathoz, mi Sárival gyalogtúrázunk egyet: toronyiránt a hegyen át ugyanoda igyekszünk (azért a K3-barlangot is útbaejtettük!). A Baradlánál kiderül: mégiscsak lesz kulcs a Kossuth-hoz - oda megyünk. A barlang remekül ki van építve a víz feletti bejáráshoz falba fúrt lépésekkel és fejmagasságban kapaszkodó kötéllel. Elszáguldunk a szifonig, a felső (nagyon sáros) részekhez senkinek nincs nagy hajlandósága: kimegyünk.

Az esti program sörözés, borozás, pálinkázás az aggteleki kempingben, miközben mindenki Mici, Maci és Karesz fülét akarja húzgálni. (Milyen nap van/volt ma? Mici pezsgőt is bontott!) Volt egy kis Adamkó kontra Ági/Maci harc is barlangi mentés ürügyén - aztán úgy elaludtam ennek az egésznek a közepén, hogy alig emlékszem valamire.

Másnap korán mennék haza, de összejön egy Béke-túra, Fleck Nóra vezetésével, Lénárt, Timkó, Lenke társasággal. Sári, Mici, Boti, Sanya jön még. Iszonyú meleg és még nagyobb pára van egész hétvégén, és ez a Béke előtti beöltözés után különösen kellemetlen. Lemenekülünk a barlangba. Van itt egy német barlangász is, Boti fárasztja angolul, Lénárt meg mindenféle (angol, német, néhány féle szláv és magyar) nyelven. Azért úgy tűnik megérti. A barlang jó, nincs nagy víz, szépek a cseppkövek. A társaság szétszakad. Elöl Mici, Sári, Boti, Sanya, a következő csapatot én vezetem, de a vége itt is lemarad. Szerencsére mire mellig ér a víz, találkozunk a már kifelé száguldó Sáriékkal. Velük akarok hazamenni: én is visszafordulok. Sári rohan elöl a sárban - annyian jártak már itt ma, hogy az átlagosan combig érő nedves valamit alig lehet víznek nevezni. Sári a Hágcsós-szifon kerülőjében a nagy igyekezetben lecsusszan egy kisebb lejtőn, landol egy pocsolyában és ezzel a szembe jövő csapat első tagját tetőtől-talpig beteríti az itt vitathatatlanul sárnak minősíthető híg löttyel. Legszebb öröm a káröröm: vidáman száguldunk kifelé. Kint majd' megesznek a bögölyök, meleg van, öltözünk. Jósvafőn még bekapunk pár falatot a kocsmában, fagyizunk is, aztán hazafelé csaknem elalszunk a kocsiban.

5.1.3. MAXI

(Kovács Attila)

Alig akartuk elhinni, de a hír igaz volt - MEGHALT MAXI!

> *Vincze Ferenc alias Maxi, július 13-án délben Létrás-tetőn váratlanul összeesett és az újraélesztés is csak pillanatokra hozta vissza az életbe. A kihívott mentők már csak a halál tényét (és okát: infarktus) tudták megállapítani. Szeptember 11-én lett volna 55 éves.*

Július 17-én temettük a Vasgyári temetőben. Utolsó útján barlangászok vitték a koporsóját, a szertartás sok-száz résztvevőjétől kísérve. Kedvelt, népszerű ember volt. A sírjára hozott virágok halma a szomszéd sírhelyeket is beborította. Dr. Lénárt László búcsúztatta:

Kedves Maxi!

Azt hiszem, rossz helyen vagyunk mindketten. Én tudnék sok jobbat, de engedd meg, hogy egyet kiemeljek ezek közül.

A 70-es évek legelején hárman találkozót beszéltünk meg a Deltánál. Mi még tudjuk, hogy az a Szikra mozi előtti buszmegálló volt, ahol az 5-ös busz először állt meg Lillafüredre menet.

Hármunk közül ketten egyetemisták voltunk, s együtt indultunk Létrásra, barlangászni. Este 9 körül indultunk, s éjfél után értünk fel. Nem a csomag volt nehéz, mi éreztük jól magunkat az úton. Maxi mesélt, bolondozott, tanított bennünket a barlangászat fortélyaira. Szépen sütött a hold, a hegyek és az erdő éjjel is csodálatos, és mi élveztük a helyzetet. Maxi, Tímár Zoli és én. Hát mondd, nem lenne most is jobb egy ilyen út?

Nekem nem ez volt az első találkozásom Maxival, előtte sokszor barlangásztunk már együtt Létráson. Ő már öreg kutató volt, hiszen 1966 óta barlangászott. De hogy ez az út az egyik legmaradandóbb, máig is ható volt, az bizonyos.

Nagyon nehéz dolga van annak, aki egy ilyen remek embert búcsúztatni akar. Nem is teszem igazán, inkább megpróbálok felvillantani valamit abból ami, a Vincze Ferencet a barlangászok Maxijává tette, hiszen őt mindenki így ismerte.

Maxi élete összekötődött a barlangászattal. Felesége - Subetű, akivel 1969. júl. 12-én volt a

A **Gyászoló Család** tudatja az összes rokonok és ismerősök nevében is, hogy

VINCZE FERENC (MAXI)

folyó évi 1998 Július hó 13 napján, életének 55 évében meghalt.

Felejthetetlen halottunk földi maradványait folyó évi 1998 Július hó 17 napján, 12^30 órakor Vasgyári temető halottasházából a római katolikus vallás szertartása szerint helyeztetjük örök nyugalomra.

A gyászmisét folyó évi 1998 Július hó 20 napján 7^30 órakor, Diósgyőr, Szt. Imre templom tartjuk

Miskolc, 1998 évi Július hó 15 napján.

DRÁGA EMLÉKE SZIVÜNKBEN ÉL!

Távirati cím: Vincze Ferencné

Miskolc, Volgoda u. 6. IX/4. 3525

1998. július 17. - eltemettük Maxit ...

barlangász esküvője - is meghatározója volt a létrási barlangászatnak, s lányai sem szakítottak Létrás-tetővel.

Maxi a Marcel Loubens Barlangkutató Csoport, majd Egyesület meghatározó szereplője volt.

Rengeteg túrát vezetett bükki barlangokba. Ha idegen barlangászok jöttek, akinek vezető kellett, Maxi mindig kapható volt egy túrára. Nagyon sok fiatalnak adott életre szóló élményt egy-egy túrája. A táborokban, gyerektáborokban Maxi igazán otthon érezte magát.

Nemcsak Létrás érdekelte. Rendszeres résztvevője volt az országos barlangos napoknak, tartotta a kapcsolatot a Miskolcon kívüli barlangászokkal. A lengyel, a szlovákiai és erdélyi magyar barlangkutatókkal nagyon szoros volt a kapcsolata. 1973-76 között több túrán vett részt Lengyelországban, Szlovákiában és Erdélyben, több túrát vezetett az idejövő kutatóknak. Azt hiszem, a Zagan-i Bobry-klub barlangászai, (Bronek, Krzyszek, Andrzej, Henek és a többiek) ma is jól emlékeznek rá.

Nagyon szerette a barlangi munkákat, elsősorban a bontást. Új barlangokba bejutni, ez nagyon érdekelte, s ezért keményen is hajlandó volt dolgozni. Sokat bontottunk együtt, főleg Létrás-tetőn. Bár legkedvesebb bontásán nem dolgoztunk együtt - én még nem voltam Miskolcon - a Speizi kibontásában végzett hatalmas munkája példaértékű volt, és lesz is.

Nem érdekelte túlságosan a barlangkutatás tudományos oldala, de az adatok megszerzésében szívesen segített. Ha kellett, térképezésnél fogta a zsinór végét, ha kellett, jött velem barlangi csepegést, hőmérsékletet, vízszintet mérni. És természetesen szívesen számolta a denevéreket a barlangokban, hogy ezzel is segítse lánya szakdolgozatának elkészültét.

Könnyen rá lehetett venni a barlangászok "nem szeretem" munkáira is. A megbízásos munkák során Maxi mindig az élen járt a csoportért végzett munkában. Az István-barlang, a Létrási-Vizes-, a Szepesi-barlangok lezárása, az István-barlang kopogózása és árvíz utáni iszaptalanítása, a Baradla-barlang Hangverseny-termének betonozása, a tokaji Tisza-híd alatti vízvezeték barlangos módszerekkel történő szerelése mind-mind olyan munka, ahol Maxi ott volt és meghatározó volt.

A segítség lételeme volt. Több barlangi mentésben vett részt, én magam a Király-zsombolyban és két alkalommal elcsavargott gyerekek keresésénél voltam vele együtt. Mindig, mindenkinek segített, önzetlenül s ez egy csodálatos dolog.

A barlangászat egyéb "vadhajtásait" is vállalta. A barlangnapok bontási versenyein, barlangász ügyességi versenyein is részt vett, ha kellett. Én 1978-ban, a Baradla-barlangban voltam csapattársa. Mi voltunk az öregek, hárman éppen 100 évesek voltunk. Ma már több lenne az éveink száma, ha Te ki nem hulltál volna közülünk ...

Bár a csoport meghatározó tagja volt, tisztséget nem sokat viselt. Volt vezetőségi tag és titkár is, de amint lehetett, ettől a feladattól megszabadult. Nem szeretett vezetni, csak barlangban. Úgy vélte, jól barlangászni egyszerű tagként is lehet. Valószínűleg igaza volt ...

A végére hagytam egy nagyon fontos dolgot. Maxi a barlang előtt, után, két barlang közben is tette a dolgát. A tábori és barlangász élet száz apró gondját-baját is megpróbálta megoldani. Gombát szedett, fát, vizet hozott, fát vágott, tüzelt, tábortüzet rakott, mosogatott, gyerekekre vigyázott, táborrendet tartott, bevásárolt. Hajnalban elment a táborból dolgozni, este élelemmel megrakodva visszajött és ott volt velünk másnap hajnalig. És az este és a hajnal között ott volt az éjszaka a tábortűzzel, a nótával, a vidámsággal. És természetesen ott volt Maxi az elmaradhatatlan szájharmonikájával, mely gyönyörűen szólt a tűz mellett. És Maxi élvezte, hogy segít a jókedvben, élvezte, hogy a barlangászok jó csapatában mindenki vidám és jókedvű. Bár harmonikád elnémult, mi Létráson a tábortűz mellett gyakran hallani véljük majd azt ...

Köszönjük Maxi! Karbidlámpád fénye vezessen új utadon!

Emlékfa avatás Létrás-tetőn
(Kovács Attila)

MAXI - KUPA

VINCZE FERENC EMLÉKÉRE

- 1998 -

Célja: kutatótársunk emlékének megörzésére gyorsasági verseny rendezése minden évben.

Útvonal: Létrási-ház, emlékoszlop, Létrási-vízes I. bejárat, IV. kijárat, Látrási-ház, emlékoszlop.

Időpont: Minden évben az augusztusi tábor középső szombatján.

Résztvevők: Bükki barlangászok: 2 fős csapatokban.

Zsüri: 3 fő, 2 barlangász és 1 családtag MAXI családjából.

Időmérés: indítás 10 perces időközökkel, megfelelő mérés másodpercre, dokumentálás.

Díjazás: a két győztes nevét az egyesület véseti rá a kupára és az augusztusi zárótábortűznél adjuk át, a Láner Olivér kupával egyidőben, vörösborral feltöltve.

Miskolc, 1998. október 13.

Alapítók: dr. Gyurkó Péter, Kiss Attila, dr. Lénárt László.

Maxi

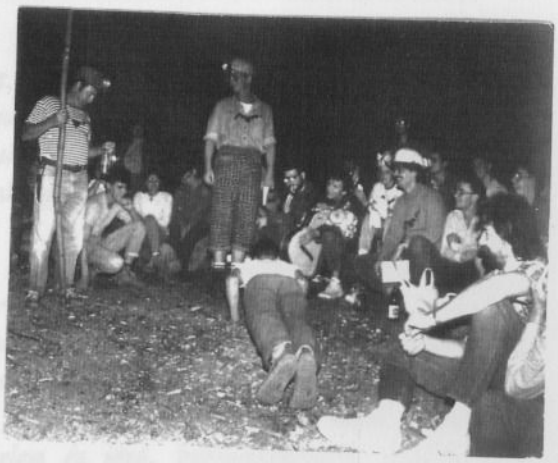

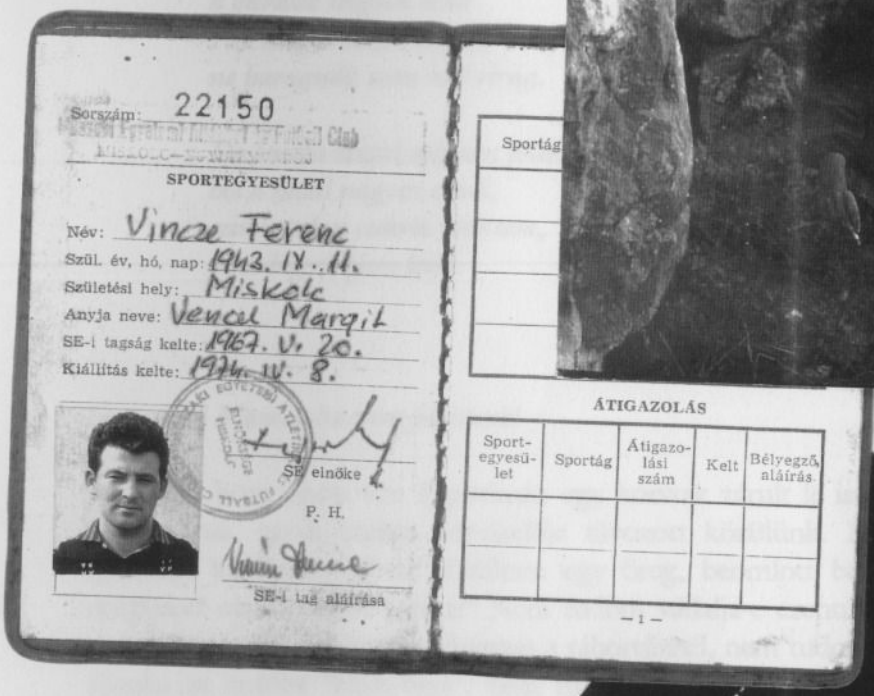

Sorszám: 22150

SPORTEGYESÜLET

Név: Vincze Ferenc
Szül. év, hó, nap: 1943. IX. 11.
Születési hely: Miskolc
Anyja neve: Vencel Margit
SE-i tagság kelte: 1967. V. 20.
Kiállítás kelte: 1974. IV. 8.

SE elnöke

P. H.

SE-i tag aláírása

Sportág

ÁTIGAZOLÁS

Sport-egyesület	Sportág	Átigazolási szám	Kelt	Bélyegző, aláírás

— 1 —

Sokáig várni fogjuk, hogy feltűnik a fák között vagy jön a forrás felől, s egyszer csak hátba vereget minket, hogy ez csak tréfa volt! Sajnos a szörnyű valóság egészen más! Elment abba dimenzióba, ahonnan még nem jött vissza soha senki. Elment, ahol már sok kutatótársunk van: Láner Olivér alias Ödön, Jurek Sanyi alias Mancsi, Balás Ani, Podhorszky Pista, Borbély Sanyi bácsi és sokan mások, akit most nem tudok megnevezni.

Sokat tett a barlangászatért, a fiatalok neveléséért, azért, hogy más is megszeresse a barlangkutatást. Őrizzük meg emlékét amíg élünk és barlangot kutatunk a Bükkben, Létráson! Mondjuk el a fiataloknak, hogy volt egyszer egy Maxi, aki egy korszakot jelentett a barlangkutatásban!

Úgy érzem, hogy Olivér után egy újabb korszak zárult le.

Kutatótársunk emlékét életben kell tartani a nyári táborokban, a tábortűz mellett a balekavatás szertartásában, hiszen a múlt nélkül nincs jelen és jövő, barlangkutatás, feltárás, ácsolás, Barátság s mindez együtt.

Befejezésül két Áprily Lajos idézet:

Ajánlás

Ne haragudj. A rét deres volt,
a havasok nagyon lilák
s az erdő óriás vörös folt,
ne haragudj: nem volt virág.

De puszta kézzel mégsem jöttem:
hol a halál nagyon zenél,
sziromtalan csokrot kötöttem,
piros bogyó, piros levél.

...

Kívánság

Uram, ha ólmos füllel aluszom,
varázsolj hallóvá, ha teheted,
egy pillanatra minden tavaszon:
hadd halljam első mennydörgésedet.

Isten veled Maxi, soha nem felejtünk!

Lehet, hogy igaza van Pepitónak: egy korszak zárult le ismét. A bükki barlangkutatás "hősi" korszakának egyik utolsó képviselője távozott közülünk. Nem tudom kitől fogunk ezentúl ilyeneket kérdezni: "Maxi! Találtam egy öreg, beomlott bontást ... Nem tudod ki és mikor dolgozott ott? És mire jutott?" Nem tudom vállalja-e ezentúl valaki a balekcsősz szerepét, nem tudom lesz-e aki szájharmonikázzon a tábortűznél, nem tudom fog-e valaki fiatalokkal felszaladni éjszaka az erdőbe "Éliás-ozni", nem tudom ki fogja a kíváncsiakat elkalauzolni őszi estéken a Bőgő-sziklához és ki fogja lámpaüveggel a ház közelébe csalni a szarvasbikákat. Talán ugyanezek a gondolatok jártak mindazok fejében, akik eljöttek az emlékfa avatására. Valahogy mindenki szeretett volna tenni valamit az emlékezésért, emlékeink megőrzéséért. A korszak lezárult, de ne felejtsük el! Ezt váltotta ki valamennyiünkből Maxi halála, aki soha nem volt a csoport kiemelkedő vezetője, nem voltak komoly tudományos eredményei és nem volt híres nagy barlangfelfedezése - egyszerűen egy bükki barlangász volt, "*aki nagyon szerette Létrás-tetőt, akit nagyon szerettek Létrás-tetőn*". Ezt a mondatot vésettük az emlékfára, ez került az emléktáblára a Láner-barlang bejáratához és ez olvasható az Interneten is, a Maxiról megemlékező oldalon. Dr. Gyurkó Péter, Kiss Attila és dr. Lénárt László gyorsasági barlangászversenyt alapítottak Maxi-kupa néven, valamint egy vers is született ezidőtájt:

Egy barát emlékére
(In memoriam Maxi)

Elmentél, és nyitott szemmel nem lát többé senki,
Csak csukott szemmel, miként az álmokat.
Barátom, kivel együtt fakadt tavasszal az erdő,
Hullattak ősszel lombot a fák s lett dús a haraszt.

Jártunk együtt az őszi avarban, raktuk s néztük a tábortüzet,
Hallgattuk az őszi erdő zúgását s tapostuk együtt a havat.
Vártuk a természet megújulását, vártuk a melegítő nyarat,
Bontottunk, ácsoltunk együtt, s feltártunk új barlangokat.

Harmincnál több évet töltöttünk itt együtt,
A térdig érő fák óriássá nőttek a ház előtt.
Sokszor ültünk a tábortűz mellett, fújtunk együtt vidám dalokat.
Alig vettük észre, hogy mi ifjak, nagyapává vénültünk ezalatt.

Elmentél, s nem köszöntél, nem intettél vissza,
A Sors, a Vén Kaszás nem hagyott rá időt.
Elmentél az Örök Nagy Barlangba,
Hol nincsen sem Tér, sem Idő, és nincsenek Falak.

Miskolc, 1998. szeptember.
Gyurkó Péter

5.2. Tanfolyamok

5.2.1. Barlangjáró I.

(Böszörményi Péter)

Tavasszal az egyesületnél éppen elegen gyűltünk össze fiatalok ahhoz, hogy elindulhasson egy a Barlangjáró I. tanfolyam.

Április utolsó hetében kezdődött az egész. Tizenhárman indultunk a tanfolyamon. Többségünk már régóta kapcsolatban állt az egyesülettel, sokat túráztunk már a tapasztalt barlangászokkal.

A foglalkozásokat elméleti és gyakorlati részre osztották. Az elméleti foglalkozásokon az barlangász-felszerelésekről, a barlangi túrázásról, a különböző biztosításokról, barlangföldtanról, térképészetről, barlangvédelemről tartottak előadásokat számunkra. Az órák csütörtökönként voltak megtartva, gyűlés előtt. A gyakorlati oktatás keretében meglátogattunk elég sok barlangot, többek között jártunk a Hajnóczy-barlangban, a Feketében, a Létrási-Vizesben, a Láner Olivér-barlangban és Budapesten a Mátyás-hegyi-barlangban. Sokat gyakoroltuk a kötéltechnikát, a térképezési ismereteket, a csomózást, a biztosításokat.

A vizsgák júniusban voltak. Az elméleti vizsgán feladatlapot kellett kitölteni. A gyakorlati Létrás-tetőn volt. Három részre volt osztva: csomózás, kötéltechnika és barlangban való mozgás, biztosítás. A vizsgát egy ember kivételével mindenki teljesítette.

5.3. Versenyek

5.3.1. V. Lakatos Kupa '98

(Kovács Mátyás)

Pénteken este indultunk a verseny színhelyéül szolgáló Bódvaszilasra, vonattal. Már útközben is jó volt a hangulat, mert Pestről is sokan igyekeztek ugyanide. Megérkezésünkkor még betekintettünk az állomás melletti ivóba, majd a Vecsem-forrásnál levő táborhely felé vettük "utunkat". Az út szó azért nem túl találó, mert nem úton mentünk, hanem mocsárban. Még a pestiek terepjárója sem bírta.

Szombaton reggel 9 órakor mindenki nagy lelkesedéssel vágott neki a küzdelemnek. Egyesületünkből három csapat indult - az eredeti négy helyett - ugyanis a negyedik csapat nem jelent meg a rajtnál. Pedig péntek este még megvoltak.

A délután 17 óráig tartó küzdelemben mindhárom csapatunk igen előkelő helyen végzett. Az "Ólommadár" (Karesz, Fruzsi, Zsola) a harmadik, a "Duracell" (Gabi, Imi, Fúró) a negyedik lett, a mi csapatunk (Ebola, Tibi, én) pedig az igen megtisztelő "Szerencselovag" címet tudhatta magáénak. Jövőre is ott leszünk.

5.4. Mentés

5.4.1. Sárlavina Olaszországban

(Kertész Gábor)

Egyesületünkből ketten, Furdi Péter és én jártunk Olaszországban a **Sarno**nál bekövetkezett földcsuszamlásnál, mivel tagjai vagyunk a Miskolci Speciális Felderítő- és Mentőcsoportnak is. A katasztrófát az idézte elő, hogy a hegyoldalban kiirtották a fákat és a bokrokat, hogy a pásztorok tudjanak legeltetni. Ennek következtében nem volt olyan növényzet, ami megfogja a talajt, ami aztán egy nagyobb eső hatására megcsúszott és lavinaként sodorta el az útjába eső falvakat.

Hihetetlen pusztítást végzett a sár. A csoportunk feladata az volt, hogy a kutyák segítségével felkutassuk az esetleges túlélőket, illetve megtaláljuk a halottakat. Egy hetet töltöttünk a helyszínen, amiért rettentő hálásak voltak az olasz hatóságok és mindenben a segítségünkre voltak. A továbbiakról meséljenek a mellékelt képek.

Az Olaszországban járt csoport tagjai:

Lehóczki László	- kutyás	Polgári Védelem, csoportvezető
Kelecsényi Csaba	- kutyás	Polgári Védelem
Ladányi Lóránt	- tolmács	Polgári Védelem
Furdi Péter	- alpinista	MLBE
Kertész Gábor	- alpinista	MLBE

Sarno (Olaszország) - sárlavina
A háttérben a megcsúszott lejtők
(Kertész Gábor)

Sarno (Olaszország) - sárlavina
A mozgás közben folyadékként viselkedő sárfolyam
hullámai a házak emeletére is felcsaptak
(Kertész Gábor)

Sarno (Olaszország) - sárlavina
Nem speciális sárjáró!
Közönséges FIAT 126, miután a sár "megdolgozta"
(Kertész Gábor)

Sarno (Olaszország) - sárlavina
Ez a mikrobusz sem önszántából szaladt be a házba ...
(Kertész Gábor)

pivo@para.chem.elte, 15.18 98-04-24 +0, caving in Hungary (fwd)

Return-Path: <pivo@para.chem.elte.hu>
Delivered-To: kovatt@freemail.c3.hu
Date: Fri, 24 Apr 1998 15:18:52 +0200 (DST)
From: pivo@para.chem.elte.hu
To: nyerges.oct@chem.bme.hu, menyush@mail.matav.hu, kosaatti@mail.matav.hu,
pkerdo@freemail.c3.hu, gergo@rsc.fomi.hu, kovatt@mttbbs.hu,
kovatt@freemail.c3.hu, poezsoo@freemail.c3.hu, szemeredif@volanbusz.hu
Subject: caving in Hungary (fwd)

Sziasztok,

legyetek szivesek segitsetek a sracnak, jusson el a Hago kupara es
lssanak valamit.
En "sajnos" Erdelybe keszulok es nem nagyon tudok vele foglalkozni.

koszonet
Pivo

---------- Forwarded message ----------
Date: Thu, 23 Apr 98 07:42:29 +0100
From: igor.perpar@gutreb.sigov.mail.si
To: pivo@para.chem.elte.hu
Subject: caving in Hungary

Can you help us?
We are caving club Zeleznicar, from Ljubljana, Slovenija. Seven numbers want to visit some your caves in the area Bukk, Matra (and Csehat) in period between 27.4. - 2.5.98. We are planning to visit some show caves and also some non show, horizontal caves.
We wanted to spent two or three days in non show caves. Can you send me some addres of contact person which can help us. Perhaps just show us the entrance, give us the plan of the cave or go with us. Perhaps Meteor barlang, Kossuth barlang but it's not obligatory. We don't know the rules for forign cavers caving in your country.

They (you) can call me on (386) 068 30 211 (my parents don't speak anglish) in the evening.
You can send fax 386 068 44 157 or call me in job 386 068 44 354 (igor - in wednesday, thursday), or answer on e-mail.

(See our home page http://www.ljudmila.org/jkz//)

Thank you

Igor Perpar

p.s. Gustavt Stibranyi gave me your addres.

IGOR PERPAR, 09:11 1998.12.24., 1999

Return-Path: <Igor.Perpar@gov.si>
Delivered-To: kovatt@freemail.c3.hu
X400-Received: by mta MTAgov in /c=si/admd=mail/prmd=sigov/; Relayed;
24 Dec 1998 09:11:19 +0100
X400-Received: by /c=si/admd=mail/prmd=sigov/; Relayed;
24 Dec 1998 09:11:19 +0100
X400-MTS-Identifier: [/c=si/admd=mail/prmd=sigov/; 04EC13681F7270E8-MTAgov]
Content-Identifier: 04EC13681F7270E8
Content-Return: Allowed
X400-Content-Type: P2-1988 (22)
Conversion: Allowed
Original-Encoded-Information-Types: (1)(0)(10021)(7)(1)(0)(1),
(1)(0)(10021)(7)(1)(0)(6), (1)(0)(10021)(7)(1)(0)(101)
Priority: normal
Disclose-Recipients: Prohibited
Alternate-Recipient: Allowed
X400-Originator: Igor.Perpar@gov.si
X400-Recipients: non-disclosure;
Date: 24 Dec 1998 09:11:19 +0100
From: IGOR PERPAR <Igor.Perpar@gov.si>
To: kovatt@freemail.c3.hu (IPM Return requested)
Subject: 1999
Content-Disposition: inline

Kedves barátaim !
Kívánok Nektek és barátaitoknak, kellemes ünnepeket, boldog és sikeres Új Évet, sok szeretetet és jó egészséget!

igor

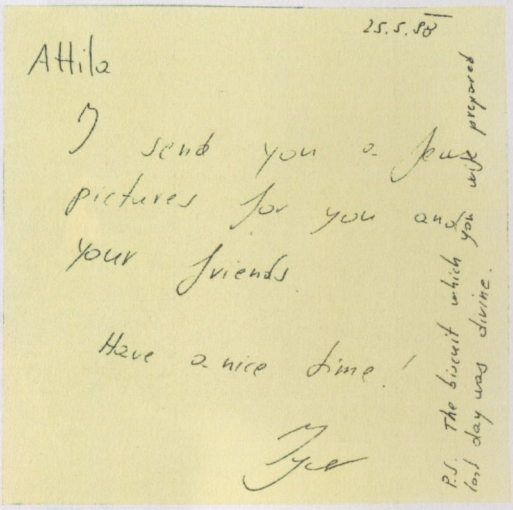

25.5.98

Attila

I send you a few pictures for you and your friends.

Have a nice time!

Tye

P.S. The biscuit which you prepared last day was divine.

A szlovének látogatása

Alsó-hegy - Komjáti Jég-zsomboly
(Kovács Attila)

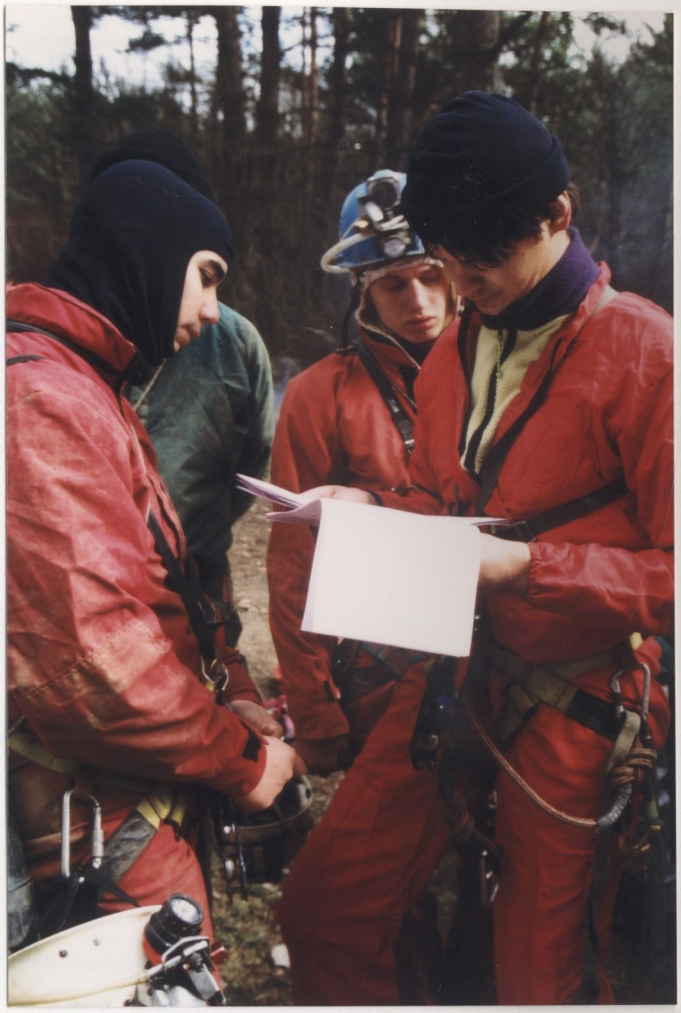

Alsó-hegy - az Almási-ba készülve
(Kovács Attila)

Alsó-hegy - Lófüle-zsomboly
(Kovács Attila)

Az Ilona-kúti-ház
(Kovács Attila)

Ilona-kúti-víznyelő
(Kovács Attila)

Odor-vári reggel (Hór-völgy, Oszla, Perpác)
(Kovács Attila)

Hajnóczy-barlang - Óriás-terem
(Kovács Attila)

5.5. Túrák

5.5.1. Szlovén vendégek Lillafüreden

(Kovács Attila)

Egy elektronikus körlevéllel kezdődött: *"Tud nekünk valaki segíteni? A ljubljanai Zeleznicar barlangász-klubtól jönnénk néhány napra, és megnéznénk néhány vízszintes, nem idegenforgalmi barlangot ... - Igor Perpar."* Legyetek szívesek segítsetek a srácnak! - adta tovább Pivo a kérést.

Április 27-én Igor hetedmagával meg is érkezett. Lillafüreden, a kempingünkben szállásoltuk el őket. Eredetileg a Bükk, a Mátra(!?) és a Cserhát(!?) barlangjaiba szerettek volna menni, illetve a Kossuth és a Meteor is szerepelt a kívánságaik között, Pivo pedig a levelében a Hágó-kupát javasolta számukra. Lehetőségeink természetesen a közeli "saját" barlangokat engedték meg, így első túraként a Vizes-be vittük őket Veres Imrével. Gyorsan megjártuk, elég is volt bemelegítésnek. Bár a Vizes nem Skocjan, még csak nem is Postojna, mégis - miközben a Tó túloldalán pihentünk - úgy nyilatkoztak: Szép barlang, jó túra volt!

Másnap a Szepesiben voltak, aztán az István-lápai barlangban, majd levezetésképpen a Szt. István-cseppkőbarlangban tettek egy könnyű túrát. Ezen a túrán Maxi is segédkezett, aki szokás szerint este a lillafüredi "Csúcsos" meglátogatásánál is a hangulat meghatározója volt. Mivel a szlovének Stibrányi Gusztit is fel akarták keresni Szlovákiában, a tervezett többi barlang (Hajnóczy, ...) már csak terv maradt.

A jól sikerült barlangtúrákon felül kellemes emlékként vitték magukkal az elutazásuk napján Klári által készített kakaós sütemény ízét (mint arról később meg is emlékeztek), és ittlétük alatt merült fel az egyszer már elmaradt Roversi-expedíciónk terve ismét: a Szlovénián át vezető úton segíthetnének néhány nagyobb barlang bejárásában. Ezekbe (Kacna, Golokratna) végül is - engedély híján - nem sikerült lejutnunk, de a Roversi-ben jártunk, és a bemelegítő szlovéniai barlangokra (Zelske jama, Gradišnica) is sokáig fogunk emlékezni.

5.5.2. Hajnóczy-barlang

(Kovács Attila)

A Barlangjáró I. tanfolyam május 9-én a Hajnóczy-barlangba túrázott. A túrát Sári szervezte úgy, hogy Bükkszentkeresztről indulva, a Dorongóson át útbaejtünk néhány más kisebb üreget is.

9 órakor indultunk Lillafüredről (elég tömött busszal - volt is némi szóváltásom a hátizsákom és forgolódásom kapcsán az egyik ülő(!) férfival), majd az Őrhegy lapos tetején levő kis elágazó barlang és a (beomlott bejáratú!) Dorongósi-víznyelő érintése után megpihentünk a rét D-i végén, a vadászháznál. Aztán jött a műút kanyarjának névtelen ürege, majd az Ilona-kúti-víznyelő, mely most jelentős hozamú patakot nyelt, végül a Hársas-barlang bejárata, és ismét pihenő a meseszerűen szép környezetben az Ilona-kúti-háznál.

A Sügér-völgy üregének megtekintése után már gyorsítottunk a tempón. A Hór-völgy, a Tebe-puszta szépségeire már alig figyeltünk - igyekeztünk, a barlangtúrát is még aznapra terveztük. A Balla-patak most végigfolyt víznyelős völgyén és a Hór-völgybe torkollva nagy tavat táplált. Lejjebb a víz eltűnt, de a Hosszú-völgyből ismét jelentős vízfolyás érkezett. Az Odorvár feljáróján kicsit túl is szaladtunk a nagy lendülettől, de így legalább találtunk egy bővizű forrást, amely az út alól tört fel. Az útvonalunk ezzel a kerülővel kb. 3 km-el lett hosszabb. A kaptató fel a várhoz kicsit kemény volt - különösen a vége.

A barlangtúrát is jobb lett volna másnapra halasztani, de így sem volt rossz, bár nagyon fáradt voltam már a végére. Voltunk a Nagy-teremben, a Galériában, az Óriás-teremben és a Tsitsogóban. Fotóztam is persze egy keveset, a létszámot kihasználva az Óriás-teremben, aztán kísérletképpen a 6x6-os Yashica-val az Angyalkánál. (Ez utóbbi képek nagyon jók lettek!) A barlang oldalágaira már megint nem maradt kedv és idő.

A társaság szétszóródott az alváshoz: én a fészer padlására vackoltam. Sokáig azt hittem nem tudok elaludni, de lassan bealudt a karbidlámpám, majd elkezdett világosodni - és pihent voltam! Ezek szerint aludtam, csak nem vettem észre! Gyönyörű reggelünk volt. Hazafelé a (most nagyon bővizű és nagyon hideg) forrás felé indultunk el - ahol feljönnünk kellett volna. A talpamra tegnap nőtt néhány vízhólyag - ettől kellőképpen kellemetlenné vált a 10 km-nyi gyaloglás Répáshutára, de mindezt elfelejtendő: a kocsmában vártuk meg a miskolci buszt.

5.5.3. Alsó-hegy

(Suga Norbert)

Kora tavasszal[7], hosszú tervezgetések után, egy péntek este elindultunk páran (R. Peti, Matyi, Tibi, Ebola, Böszörményi Peti, Szabi és én) Alsó-hegyre. Azt terveztük, hogy minél több barlangot fogunk bejárni. Az Almási-, a Széki- és a Szabó-pallagi-zsombolyokra kértünk bejárási engedélyt. Tulajdonképpen végül "csak" az Almási-ban voltunk, de igazság szerint ez is elég volt. Pénteken este Bódvaszilason hosszasan ünnepeltük megérkezésünket, majd éjfél körül - miután megtöltöttük átlagosan 5 literes kannáinkat vízzel - elindultunk a Szabó-pallagi házhoz. Hosszas vánszorgás és kisebb-nagyobb eltévedések után meg is érkeztünk, jól bevackoltuk magunkat és itt töltöttük az éjszakát. Nagyon hideg volt! Reggel korán keltünk - nem is tudtunk volna sokáig aludni a hideg miatt. Szétnéztünk a környéken, reggeliztünk és elkezdtünk készülődni az Almási-zsombolyba. Teljes felszerelésben, menetkészen álltunk már, amikor megpillantottuk Misi autóját. Megérkezett az erősítés (Misi, Attila, Imi, Karesz, Sári), később gyalogosan feltűnt még Zsola és Boti. Imre gyorsan átvette az irányítást: mi az Almási- hagyományos útvonalán mentünk volna, ő az újat "javasolta". Amíg a többiek elkészültek, dideregtünk kicsit a kezdődő hóesésben. Délelőtt 10 körül elindultunk. Misi, Karesz, Attila, de elsősorban Sári más barlangok megnézését tervezték. Egy régi térkép alapján a pár kilométerre levő Komjáti Jég- és a Lófüle-zsombolyt akarták megkeresni. Mi megrohantuk az Almási-t. Hosszas beszerelés és fagyoskodás után a csapat nagy része lejutott a zsomboly utolsó 70 méteres aknájába és sikeresen ki is küzdötte magát. Mire kiérkeztünk és az utolsó emberek kiszereltek, már késő délután volt. Közben érkezett egy gyöngyösi csapat is a házhoz. Miután elvackolták magukat közösen múlattuk az időt a tábortűznél. Az éjszaka megint iszonyú hideg volt. Vasárnap már reggel többen hazaindultak, csak néhányan maradtak egy rövid Széki-zsomboly túrára, felszíni bejárásra. Azt hiszem gyakrabban kellene járnunk ilyen jellegű barlangokba.

5.5.4. Szelek-tábor - Napló

(Bátori Károly)

1998. feb. 24. 9:30, Lillafüredi camping. Végre elindultunk. Gyönyörű az idő. Süt a Nap. Megyünk Biharba. De előbb beugrunk Norbiért, meg egy tetőcsomagtartóért. Még egy kilométert se mentünk, de már tele van a t.k.m Mihállyal. Eltévedt ráadásul. Itt keresi

---

[7] *Március 20-án (a szerk. megj.)*

Diósgyőrben Norbi lakását. Meg ökörségeket beszél. Na, megtaláltuk Norbit, felszereltük a tetőcsomagtartót, és kiderült, hogy Attila otthon hagyta a térképet. Most megyünk Debrecenbe, Norbi szerint balra kell fordulni. Most már Debrecenben vagyunk. Mihály kiszámoltatta a benzinpénzt. Rekordidő alatt megtaláltuk Gergőt is. Sőt kitaláltunk az egyetem területéről is. Most megyünk pálinkát vásárolni. Már bevásároltunk, és sajnos Gergő és Norbi is tudja, merre kell menni, így aztán teljes a káosz.

Kijutottunk.

Mivel Misi, a román határőr – Pisztoly? Puska? – kérdésére nemmel válaszolt, gyorsan átléptük a határt. Kettőkor már Nagyváradon vagyunk. Mihály megy cipőt vásárolni. Iszonyú itt a bűz. Lehet, hogy felpróbálja? Öt óra előtt visszaértek. Haladunk Sonkolyos irányába. Még el sem hagytuk a várost és már meg is büntettek bennünket a zsaruk 25.000 lejre. Nem volt nemzetközi zöld kártyánk ...

... Sajnos a füzetemet fent felejtettem a felszínen, de Attilától kaptam ezt a papírt és most erre írok. Szóval: Annak ellenére, hogy ránk sötétedett, sikerült megtalálnunk a "castl"-t. Ott volt Vári Laci, Saddam (akit nem ismertem meg!) és azonnal rummal kínáltak bennünket befőttes üvegből. Cuccolás és kajálás után indultunk is a barlangba. Mihálynak rettenetesen izzadt a szemüvege. Kilenckor indultunk és két óra alatt leértünk a bivakba. Jó kis homokos bivak[8]. A helybéliek triciklivel és rollerrel közlekednek az egyik vége és a túlsó végén elhelyezkedő budi között. Na, hát ezután már nem történt semmi különös, csak kétszer leszakadt alattam a függőágy és aludtunk majdnem délig. Ettünk és most kíváncsian várjuk, hogy hová fognak bennünket vinni. Ugyanis sok itt az ember, nincs ránk szükség a térképezésnél, és azt mondták kutatni fogunk. Ja! Itt van Pivó is. Jó, hogy nem vártunk rájuk tegnap este, mert reggel 6 után jöttek vissza a túráról. 10 óra körül keltünk fel, és 1 óra körül indultunk Levente és egységnyi rum vezetésével túrázni, a következő útvonalat követve: Oázis, Nagy-Kődzsungel, Gyászterem, Háromszög, Patkó, Háromszög, Gyászterem, November 7-járat, Enikő-terem, és vissza a bivakba. Mihályt a Háromszög nevű és alakú szűkület persze megfogta. Ha a melltartóját, meg a hasi-ernyőjét levette volna, akkor befér. Mint tudjuk Mihály eme dolgoktól semmi pénzért nem hajlandó megválni. Láttunk szép gipsz-kiválásokat. Attila lefotózta őket. Mihály is csinált velük valamit. Attila meg Mihály a túra után 21.30 körül még visszamentek az Enikő-terembe fotózni. Mihály gépe bedöglött. Midőn e sorokat írom már 26-odika van, féltizenkettő. Most néztem meg a Zenitet, semmi baja, csak Mihályt utálja. Épp azon igyekszem, hogy kikavarjam magamnak, hogy elvigyenek végponti túrára. Most péntek van, 18:30. A kavarás sikeres volt. Zsolt és Tiborc elvitt Gergőt és engem egy végponti-túrára. Csütörtökön délután 3 órakor bebegeltünk fejenként 3 töltet karbidot, kolbászt, szalonnát, margarint, májkrémet, kenyeret, édességet és már indultunk is. Az Oázis-Gyászterem-Háromszög-Patkó útvonal a tegnapi túráról már ismerős volt. Ettől a ponttól azonban egy teljesen új arcát mutatta a Szelek nagy barlangja. A Fehér-Vörös-folyosó következett. Mint azt a neve is mutatja, ebben a két színben pompázott. Kb. 1,5 m magasságig vörös színű kiválás volt látható a falakon valami régi vízállás tanújeleként. Ez után a Vörös-folyosó következett, majd eljutottunk a Kristály-terembe. Itt nagyon bosszankodtam, hogy nincs nálam fényképezőgép, ugyanis csodálatos együttesét láthattuk kalcit- és gipsz-képződményeknek. Hófehér tűkből álló gömbök a mennyezeten, a falakon, és a cseppköveken is. De ezt leírni nem lehet. Sok olyan hely is volt egyébként amit lefotózni sem lehetett volna. Ezt látni kell! Elegendő mennyiségű szájtátás után haladtunk tovább a Tavas-járat irányába. A tó megtekintése és

[8] *A szálláshely a Hippodromban volt (a szerk. megj.)*

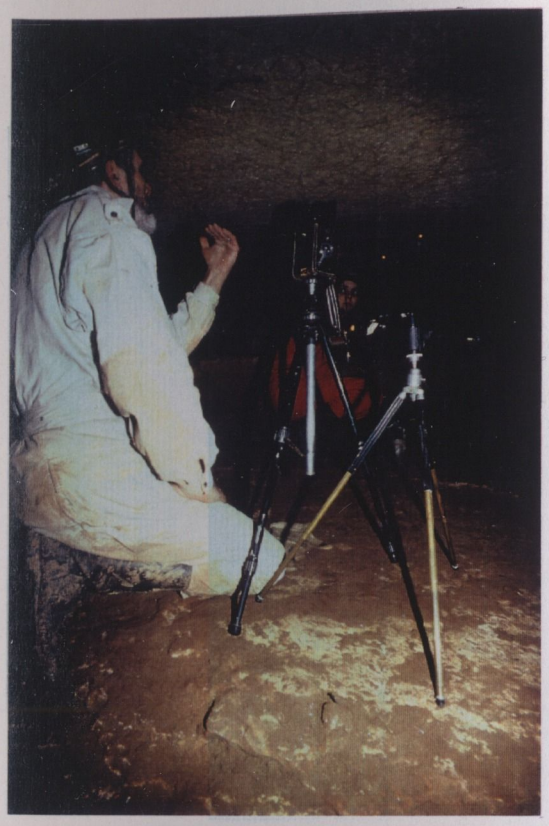

1. Szelek Tábor '98 - Embléma
2. "Kicsit felém és jobbra ... próbavillantás!"

3-4. Szelek-barlangja: Aktív
5-6. Szelek-barlangja: Szanatórium - táborzáró '98.
(Técsy Péter felvételei)

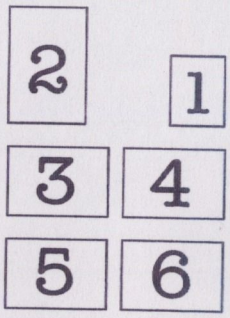

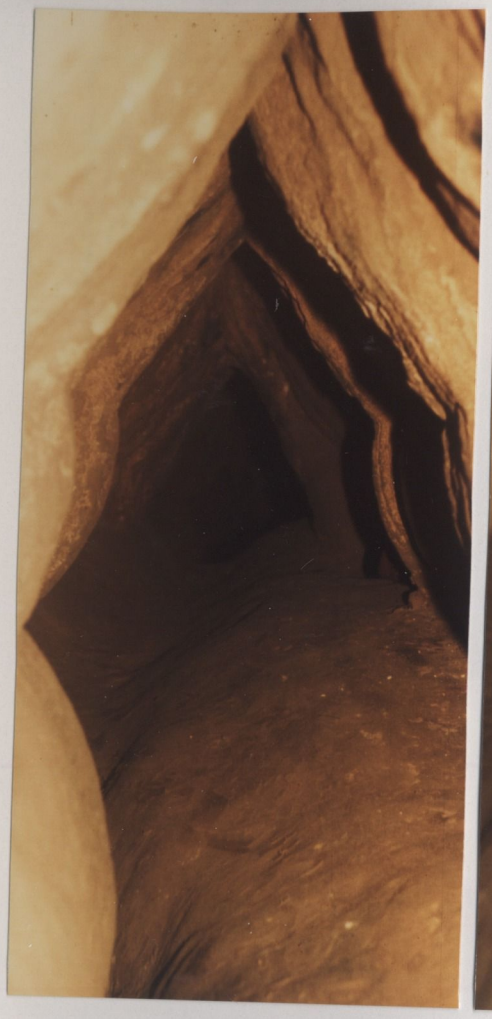
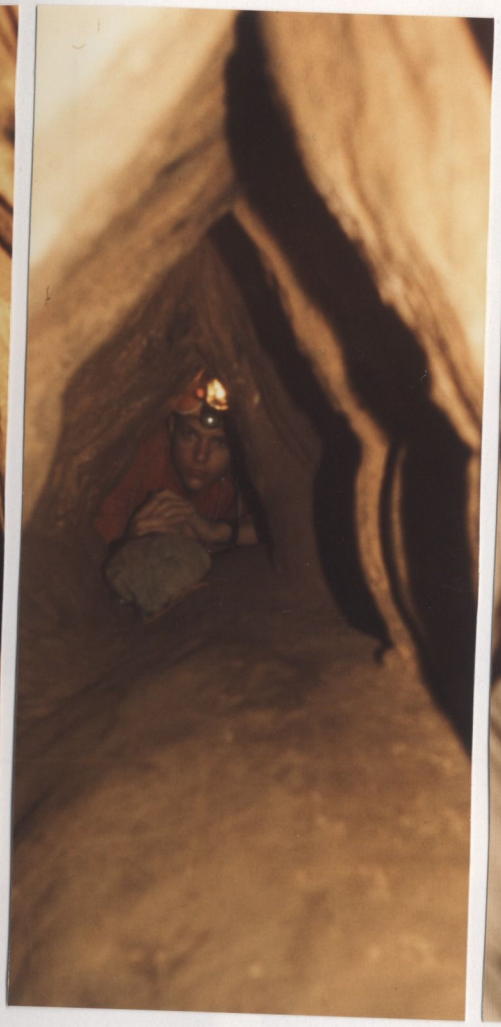

Szelek-barlangja
A Háromszög
(Galán Mihály)

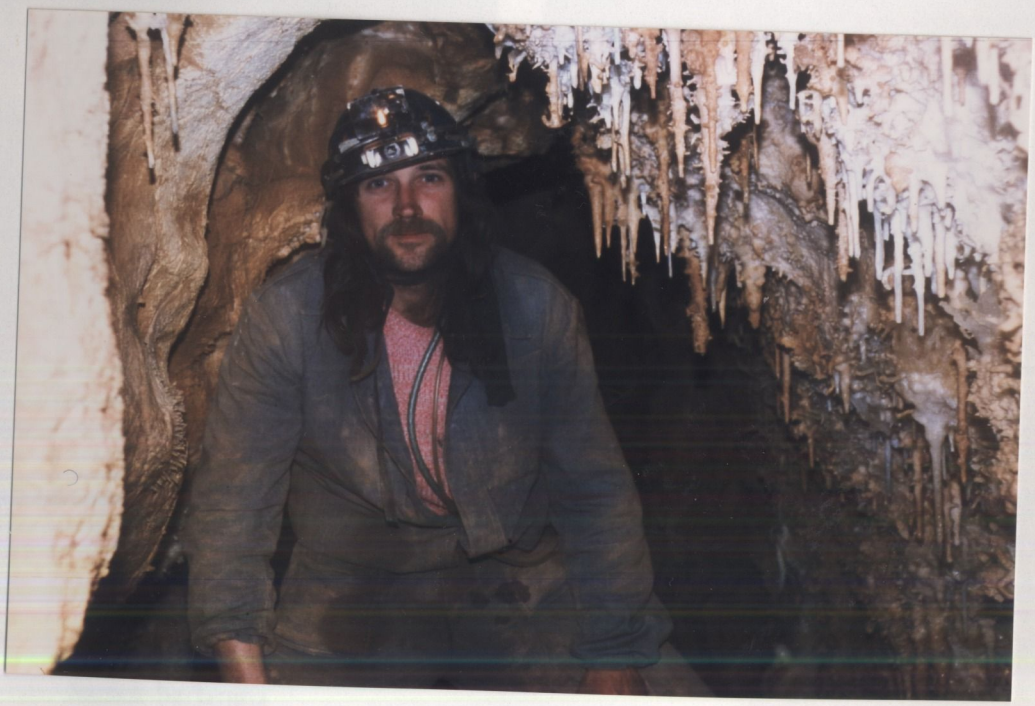

Szelek-barlangja
(Galán Mihály)

Szelek-barlangja - A Patkó
(Kovács Attila)

Szelek-barlangja
Enikő-terem
(Kovács Attila)

Szelek-barlangja
Gipszrózsa a November 7.-ágban
(Kovács Attila)

Szelek-barlangja
Mikulás-ág
(Kovács Attila)

Szelek-barlangja - Mikulás-ág
(Kovács Attila)

Szelek-barlangja
Meanderek - Técsy Péter fényképez
(Kovács Attila)

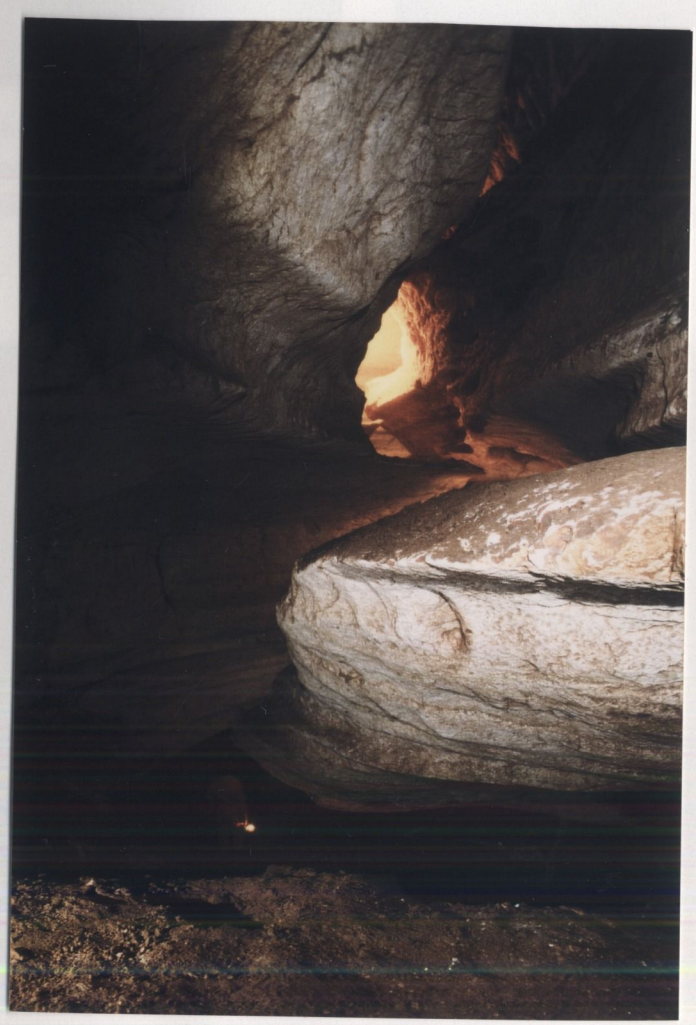

Szelek-barlangja
Meanderek - Técsy Péter beállítása

Szelek-barlangja
Torpedó-járat
(Kovács Attila)

Szelek-barlangja
A Torpedó
(Kovács Attila)

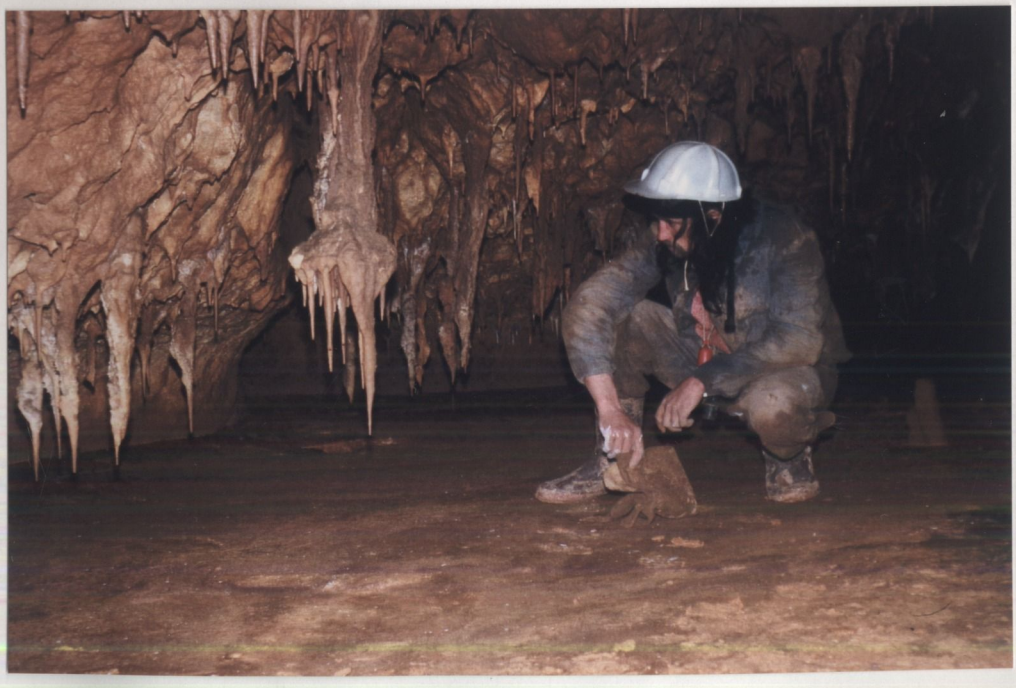

Szelek-barlangja - Torpedó-járat
(Galán Mihály)

Szelek-barlangja

Hippodrom

Karesz nem üvölt - ásít!

(Kovács Attila)

Szelek-barlangja

Hippodrom

A konyha

(Kovács Attila)

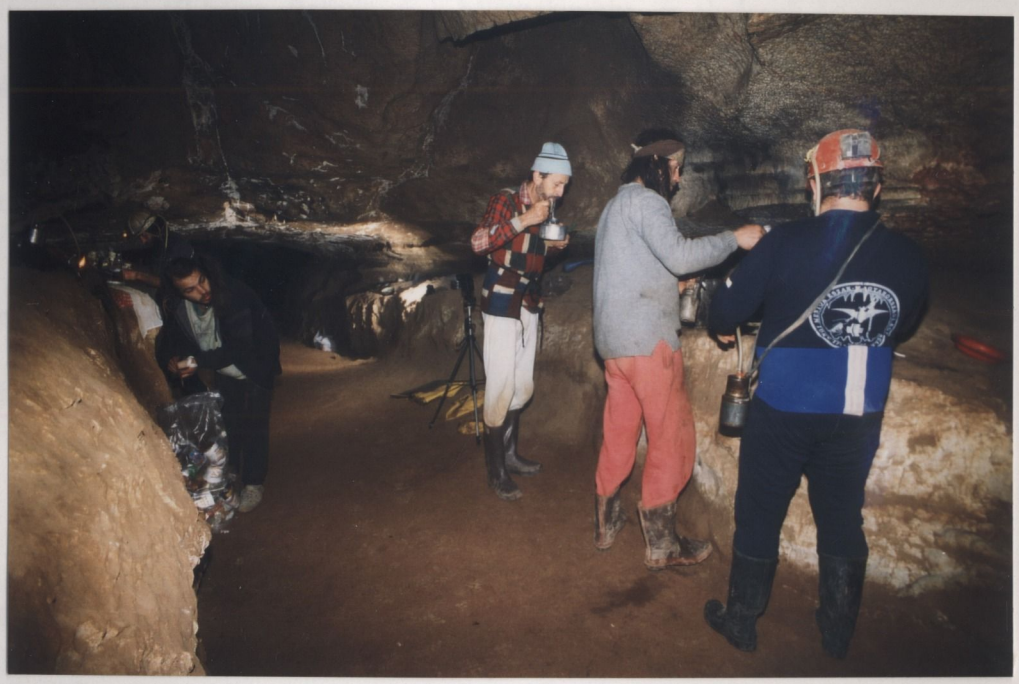

Szelek-barlangja

Szanatórium

Táborzáró

(Kovács Attila)

megcsapolása után az elindulástól számított 3,5 óra múlva érük el az Előretolt-táborhelyet. Itt megpihentünk egy kicsit, ettünk csokit és megnéztük a térképen, hogy mennyit kell még mennünk. Gergő felvette a polárját, amit kb. a 20. lépéstől a vendéglátóinkkal cipeltetett. A táborhely elhagyása után Gergő ismét levetette a polárját. Az aktív járatban folytattuk utunkat. Itt ismét érdekes dolgokat láttunk. A patakmeder koromfekete a mangánkiválástól. Ebbe a fekete medrű patakba betorkollt egy Tejpatak nevű montmilch patak. Helyenként érdekes vajszínű és állagú anyaggal találkoztunk. A neve: alofán. 10:30-kor értük el a Száraz-végpontot. Fél óra múlva megtaláltuk az Aktív-végpontot is, ahol befolyik a víz a barlangba. A végponton megittunk egy doboz Amstel sört. A barlang vége felé csalhatatlan jelét találtam annak, hogy a járat a felszín irányába valaha nyitott volt[9], sőt lehet, hogy még most is az. Pihenő és evés ivás után indultunk vissza. Az Előretolt-táborhely után a Supkó következett, majd az Omlás-terem. Ez után az aktív járatban folytattuk utunkat. A Nagy-vízesés következett, mely után a Libanon-hegyei nevű omlásokon másztunk át. A Tökáztató (mint azt neve is mutatja) és a Vízesések után a Smirgli nevű hely vette kezelésbe overáljainkat. A Kőkút, Nagytermi-lejárat, Kődzsungel és az Oázis érintésével érkeztünk vissza reggel fél hétre. Beájultunk a hálózsákunkba, és aludtunk 14 óráig. Jöttünk, mentünk, karbidoltunk. Este hat órakor sikerült egy óra alatt behozni lemaradásunkat az étkezések terén. Reggeliztünk, ebédeltünk és vacsoráztunk.

...

Este kilenc óra van. Mostanra mindenki kiment a barlangból rajtunk kívül. Attila elment Péterrel és csapatával a Nagy-meanderekhez fotózni. Mihály és Norbi pedig ebben a pillanatban indul a Díszterembe. Tegnap Attiláék a Mikulásban voltak, de erről majd ő ír. Talán. Majd később.[10]

Most itt a Szanatóriumban vagyunk ... Midőn felébredék, jöttek levesek s egyebek ...

Itt megszakadt a napló, de a barlangban a barátság ápolásán kívül már több említésre méltó esemény nem történt.

5.5.5. Szlovákia

(Kovács Attila)

Viszontlátogatjuk Kamilékat[11]. Tavaly jártak nálunk Létráson, most tudnak fogadni, most megyünk (jan. 23-25.). Sokan vagyunk, három autóval: a Speleo Kft. új Nissan-busza, Misi Ladája és az Azariak Daciája. A határon éppencsak átérünk: 5 előtt 10 perccel. 5-kor zár! Szepsiben, miközben elkezdjük költeni 200 koronánkat, találkozunk Kamillal. A "házunk" nincs messze, ő gyalog, mi az autókkal megyünk. A ház valami öko-társaság kulcsosháza. Bár csak lábtyűben lehet bent tartózkodni, annyira azért nem tiszta. WC, fürdőszoba melegvízzel, gázfűtés és három szoba van benne, de csak két szoba a miénk, mert a harmadik az este érkező denevéres társaságnak van fenntartva. Így összesen 4 ágyunk van 17-ünknek. (Persze azért nem jöttünk zavarba ...) Kölcsönös video-vetítés, beszélgetés, sörözés az esti program.

---

[9] *A végpontnál egy kürtőben a falra tapadt agyagban kb. mókus nagyságú állattól származó kaparászás-nyomokat láttam, azonkívül ott denevérek is voltak!*

[10] *A Mikulás-ági túra és a Szanatórium-beli záró-est Torpedó-járati kirándulásáról írás helyett beszéljenek a képek! (Kovács Attila)*

[11] *Kamil Bukovsky, Speleoclub Neanderthal, Moldava nad Bodvou (Szepsi)*

Reggel bőven van időnk: 9 helyett csak 12-kor megyünk barlangba, addig sétálunk egyet a városban. Szepsi (Moldava nad Bodvou) szép kis város. Hangulatos, tiszta, a többtemplomos főtér mellett szép, fából faragott domborműves, kétnyelvű emléktábla:

A BOROK KIRÁLYA,	KRÁL' VIN,
A KIRÁLYOK BORA ...	VINO KRÁL'OV ...

Szepsi Laczkó Máté
(1576 - 1633)

városunk szülötte,	rodák nášho mesta,
református prédikátor,	reformovaný kazatel,
kora krónikása,	kronikár doby,
a tokaji aszúbor	objavitel
első készítője	tokajského asú

Egyébként a Somodi-barlangba készülünk - tegnap este kiderült róla: a Pitykó az! A száraz bejáraton (most már tudjuk: olyan is van neki) megyünk be ... majd: amikor kijönnek a denevéresek. A barlang lezárását tervezik: zöldagyúak valószínűleg, mert többek szerint 2 (azaz kettő) denevért láttunk csimpaszkodni az 5 órás túra alatt (és kb. két röpködőt). A Pitykó mindenkinek nagyon tetszett, a felső szint hatalmas járatai is, meg a víz is. Szabolcs kétszer is beleesett. Voltak érdekes átlépések, travizások, mászások. Mivel szárazon mentünk be, senki nem akart nagyot fürödni - inkább mászott.

A csizmám azért beázott, mint még néhányunknak, de Kamil szerint nem érdemes szárítkoznunk, mert a holnapi barlangban úgyis úszni kell ... árral szemben, 2,5 méteres vízben. Így aztán mindenki kipakolta a barlangos holmiját a hátsó verandára meg a fűtetlen zárt-teraszra. Ezért aztán minden megfagyott: -10°C volt az éjjel. Ilyen hőmérsékletű vizes zoknit lábformájúra alakítani sem kis feladat, felhúzni pedig különösen nagy "élvezet". Amire pedig végre pár fokot emelkedett a lábamon a hőmérséklete, be kellett dugni a csizmába. Alig-alig tudtam kivárni lubickolást finom meleg +10°C-os barlang-vízben.

Persze előbb még Szabolcs nyűglődött kicsit, mert megviselte a lelkét, hogy elvesztette Norbi karabinerét, amit az én hevederemmel meg Mici begjével együtt a pótállványom hordozásához kapott a Pitykóban. Vissza is mentünk a barlanghoz, ahol persze semmi nem volt. A többiek addig Stibrányi Gusztinál vásároltak, miközben az is kiderült, hogy Szabolcs úgy tudta, még visszamegyünk Szepsibe a házhoz, ezért a kabátját otthagyta. A többi holmi csak azért nem maradt ott, mert az apja berakta a kocsiba. Ott maradt Mici barlangos zsákja is, mert azt sem adta vissza barlang után, csak úgy lerakta a verandán - felcsillantva az esélyét, hogy benne lesz a karabiner és a heveder is. (Ott maradt Sanya karbidos doboza is kb. 1 kilónyi karbiddal, mert ő meg azt hitte nálam van. A Pitykóban tényleg rám sózta, de én legalább mondtam neki, hogy kitettem az ablakba.) Tehát visszamentünk. Minden meglett.

A Buzgó-(Krasznahorkai-)barlangba a Rozsnyói-csoport kalauzolt el. Az egykori iszonyú szűk, sziklás, patakos bejárati kuszodát mi már egy szakszerűen kiépített bányatámos 100 méteres alagúttal kerültük meg. A patakmederben aztán hamar elértük az első mélyebb-vizes részt, ahol a neoprénbe öltözött Kamil és a rozsnyói Berci ugrott a vízbe, hogy az előző (szilveszteri

mámorban) túrázók által lerugdalt deszkákat járható helyzetbe igazítsák. Nem voltak túl sikeresek, mert Norbi remek hátast vetett a vízbe egy kibillenő pallótól - de nem volt túl gyakori az ilyen esemény. Persze ennek hatására néhányan visszafordultak (a velünk túrázó kezdő szlovák barlangászok közül), de végül is a Pitykótól sokkal kényelmesebb járatban mentünk el az óriás-cseppkőhöz.

Tényleg nagy, állítólag Guinness-rekord, de mintha Szlovéniában magasabbakat is láttunk volna - bár azok nem voltak ilyen vaskosak. A Bercitől hallott 1 mm³/10 év növekedési sebesség azonban teljes képtelenség - a kora akkor kb. 6-7 milliárd év lenne. (A cseppkő korát 100.000 évnek becsülhetjük, a barlangét 2 milliónak. A befoglaló kőzet kb. 200 millió éves lehet, a Föld korát pedig jelenleg 4,5 milliárd évnek hisszük! Ehhez képest elég öreg ez a cseppkő!)[12]

A barlang vége egyébként egy szifon - mesélte Berci - kb. 100 m hosszban jártak benne búvárok, de hogy honnan jön a víz (Magyarországról), nem sikerült megtalálni. Valószínűleg le fogják zárni a barlangot végleg, mert ivóvíz-nyerő hely. (A hegy lábánál mindig is sok forrás BUZGOTT fel. A szomszédos falu neve Jóvíz, a másik közelié Hárskút.)

A barlangot két óra alatt megjártuk. Kifelé a nagyvizeken át Norbi hozta gázolva a víztől féltett fotós és videós eszközöket - ő már úgyis el volt ázva. Odakint még mindig nagyon hideg volt, de a barlang előtti házban sikerült átöltözni, mielőtt megfagytunk volna. Igaz: órák óta működött bent két hősugárzó. Gyorsan összepakoltunk és elindultunk, úgyhogy sikerült végleg elhagynom az egyszer már elveszített, egérrágta, sokat látott lengyel gyapjúpulóveremet, de ½4 körül már otthon is voltam Lillafüreden.

5.5.6. Téli túra a Tátrában

(Kovács Mátyás)

Már régóta terveztük ezt a túrát. December 18-án indultunk útnak az öt főre fogyatkozott csapatunkkal, Miskolcról a Tiszai Pályaudvarról, vonattal. Hidasnémetiből ment (volna) egy busz a határra, de ezt mi lekéstük. Így hát gyalogoltunk. A határon átérve másfél órát vártunk a kassai buszra, de szerencsére onnan már rögtön indult vonat Poprádra. Innen elektricskával vagy motorovával lehet továbbmenni, amik elég gyakran járnak. Mi motorovával mentünk Tátralomnicra. Ekkor délután 3 óra körül járt az idő, így hát rövid szütyögés, bevásárlás után már sötétben indultunk fel a Start-hoz aludni. Már ekkor tudtuk, hogy a hóval bajok lesznek, mert itt lent is már néhol térdig ért.

---

[12] *Egy kis számítás korról, növekedésről, csepegésről: a Buzgó cseppköve 35 méter magas, ezt tudjuk, átmérőjét átlagosan kb. 10 méternek becsülhetjük. Ebből a térfogata 3000 m³. Ha feltesszük, hogy 100.000 éves (ez egy reális közelítés), akkor évente 30 l (30 dm³) cseppkőnek kellett képződnie. 3 kg/dm³-nek becsülve a mészkő sűrűségét, és 150 gr-nak a köbméterenkénti oldott anyagot, literenként 50 mm³ mészkő van a vízben. 30 dm³ (30 l) cseppkő képződéséhez tehát 30 dm³/50 mm³ liter víz, azaz 600.000 l kell. Ez napi 1600, óránként 70, percenként kb. 1 liter. Ez teljesen reálisnak tűnik, tekintve, hogy nagy vízcsobogást nem hallottunk, a cseppkő alól jelentősebb patak nem indult, bár több helyen csepegett, de nem nagyon intenzíven, viszont a teljes felülete nedves volt. Egy ilyen hozamú patakocska éppen arra elég, hogy állandó vízfilmmel borítson egy ekkora cseppkő-oszlopot. Itt a cseppkőnövekedés valószínűbb értéke tehát inkább 100 dm³/év, mint 1 mm³/10 év. A 100 dm³/év pedig egyenlő 1 m³/10 évvel, úgyhogy lehet, hogy a hiba csak nyelvbotlás volt: m³ vagy mm³.*

Másnap reggel nagy örömünkre lanovkával mentünk fel a Kőpataki-tóhoz, mivel csak 60 koronába került. Eredeti célunk a Késmárki-csúcs volt, de a hóviszonyok miatt reménytelen vállalkozás lett volna. Egyébként az egész Tátrában le volt tiltva a sielés és a hegymászás is a lavinaveszély miatt. Úgy döntöttünk, ha már itt vagyunk, megpróbálunk felmenni a Lomnici-nyeregbe. El is indultunk, de Nyuszika már kb. 200 méter gyaloglás/küzdés után visszafordult. A hó combig ért általában és ehhez jöttek még a beszakadások. Úgy döntöttünk, szétválunk. Ebo és Tibi mentek együtt, én pedig Gínóval. Felváltva tapostuk a havat, de egy idő után kezdtük unni a folytonos beszakadásokat, amik már néhol hónaljig értek, ezért mi is visszamentünk a lanovka-állomásra. Eboék szerencsésebbek voltak, ők hamar kikeveredtek a törpefenyvesből és feljutottak a nyeregbe. Mi addig a Kőpataki-tó környékén mászkáltunk. Eboék sötétedésre értek vissza. Ezen az éjszakán bent aludtunk a lanovka várótermében.

Vasárnap reggel Tibi és Ebola elindult még a Hunfalvi-csúcsra, de a köd miatt hamar visszafordultak. Mi (Gínó, Nyuszika, én) pedig eközben legyalogoltunk Tátralomnicra és a kocsmában vártuk Tibiéket. Mivel estére még nem volt szállásunk, átmentünk motorovával Poprádra, mivel úgy gondoltuk, hogy az egy nagy állomás, azt úgysem zárják be. Már délután öt órakor Porádon voltunk, de a vonatunk Kassára csak hajnali 3:45-kor indult. Így hát bekkeltünk egy kicsit, de nem ám aludva vagy fekve, mert ezért keményen megbüntetnek a rend őrei.

Hétfőn ugyanazon az útvonalon tértünk haza, amelyiken jöttünk. A nem túl sikeres túrázás ellenére érdemes volt elmennünk, mert a Tátra télen-nyáron gyönyörű.

5.5.7. Alpok

(Kertész Gábor)

1998. július végén Saas Fee, Camonix-n keresztül Marokkóba készültünk. Miskolcról öten (Bóta Nándor, Furdi Péter, Jászberényi Márk, Váradi Norbert †, Kertész Gábor) indultunk el vonattal. A többiekkel (Bartók Gábor, Szilágyi István és Ádám) Sopronban találkoztunk, ahol heten fel is szálltunk a Zürich felé közlekedő vonatra. Azért csak heten, mert időközben Norbi visszafordult. 18 óra alatt Saas Fee-ben voltunk. Az első éjszaka után Fúró rádöntötte a hátizsákját a Therm a Rest matracomra, és persze a zsákjában levő hágóvasa átszúrta a matracot. Így két héten át lapos matracon aludhattam.

Saas Fee-ből kisebb túra után eljutottunk Chamonix-ba. Jómagam már negyedszer jártam ebben a kis faluban, de még mindig órák hosszat tudtunk sétálni az alpesi házak közt.

A Mont Blanc-t a Midi-nagytraverz felől szerettük volna megmászni. A hegyre öten indultunk el: Nándi, Edward, Ádám, Bartók, én. Fúró és Márk lent maradtak a faluban. Sajnos nekünk sem sikerült elérni a 4807 méteres csúcsot, mert egy lavina a Mont Maudit előtt elzárta az utunkat. Előttünk kb. 500 m-re jött le, több embert magával sodorva. Így csak a 4300 m magas Mont Blanc du Tacult sikerült megmásznunk. Visszafelé a Mer de Glace-on jöttünk le. Ez egy másfél napos gleccsertúrát jelentett. Csodálatos volt a gleccseren bolyongani. Találtunk ott mindenféle régi cuccot, még emberi koponyadarabot is. Visszaérve Chamonix-ba már indultunk is tovább Marokkó felé. El is jutottunk Barcelona után kb. 100 km-re. A spanyol vasúti dolgozóknak köszönhetően nem tudtunk tovább jutni. Hosszabb tanakodás után Edward, Bartók és Ádám úgy döntött, hogy a tengerparton marad. Mi pedig (Fúró, Márk, Nándi és én) vissza-indultunk Chamonix-ba, hogy még egyszer megpróbáljuk meghódítani a Mont Blanc-t.

Az új francia normál út felől indultunk neki. A 2800 m magasan fekvő Tete-házban aludtunk meg. Könnyített hátizsákokkal indultunk útnak, mivel tudtuk, hogy házban fogunk aludni. A házban már csak a konyhában volt hely. Persze ugyanannyiba került, mintha ágyban aludtunk

volna. Kb. 4000,-Ft-nak megfelelő helyi pénzbe került egy éjszaka, ami csak 3 órát jelentett számunkra. Azért csak három órát tudtunk aludni, mert a házban megkérdezték, hogy hova akarunk menni, s mikor megmondtuk, hogy a Mont Blanc-ra, akkor azt mondták, hogy hajnali 1-kor ébresztő. A vacsora kilenckor volt, így csak tíz körül tudtunk lefeküdni, egykor meg kelni kellett. Mint később kiderült, jó volt a korai indulás, mert mire a nap felkelt, már 4000 méteren voltunk. Így a 4807 m magas csúcsot még délelőtt elértük.

A lefelé vezető utat az idén is a Bossons-gleccser felé választottuk. Most sokkal jobban szét volt nyílva a jég, mint az előző években. Este tízre már ismét az állomáson találtuk magunkat, ahol már várt minket Márk. Még elmentünk egy helyi szolgáltató egységbe, mivel augusztus 7-e volt, s ez pont az én szülinapom. A véletlennek köszönhetően Európa tetején ünnepelhettem meg.

Másnap már indultunk is haza. Hazafelé minden csatlakozásunk tökéletes volt, így szerencsésen megérkeztünk Miskolc Tiszai Pályaudvarra, ahol már vártak minket. A jó társaságnak és csapatnak köszönhetően ismét egy problémamentes, jó túrát tudhattunk magunk mögött.

A túrát a MORMOTA Sportbolt támogatta.

5.5.8. Gortani '98

(Kertész Gábor)

1998. februárjában ismét elmentünk négyen (Veres Imre negyedszer; Kertész Gábor harmadszor; Horváth Zsuzsa másodszor; Furdi Péter először) az Olaszországban található, -935 m mélységű Michele Gortani-barlangba.

Sopronig vonattal mentünk, majd onnan Zsuzsáék OPELjével indultunk tovább. Imre és Zsuzsa hozott sícuccot, hogy majd Sella Nevea-ban síelnek. Ebből az lett, hogy - mivel Imire nem volt jó a bakancs - Zsuzsa meg én síeltünk, Imi meg Fúró túrázott a Kanin-fennsíkon.

Aznap a Gilberti-házban szálltunk meg, ahol megünnepeltük Fúró szülinapját. Másnap túra az 1900 méteren nyíló bejáratig, majd le a barlangba. A barlang már be volt szerelve, mert előttünk lementek a Pestiek. Az idén is filmezni indultunk, mivel a magyarok által feltárt új járatokat[13] tavaly idő hiányában nem tudtuk filmre venni. Mivel az új rész a -720 méteren található Bay-Pass-ból indul, ezért első nap odáig kellett lejutnunk. (Fúró megfogadta, hogy többet oda nem megy! Ehhez képest már '99-ben is akar menni!) A csepegő víz miatt fóliasátrat építettünk, majd tizen-egynéhány órás alvás után felmentünk a pestiek által kimászott 200 méteres kürtőn, ahonnan nyílik az új rész. Megtudtuk, hogy nemcsak szerintünk elég kemény egyben lemenni 720-ra a Gortaniban.

Filmre vettük az addig feltárt kb. 1600 m új járatot. A kifelé vezető utat már nem vállaltuk egyben, ezért a -450 méteren található bivakban aludtunk egyet. Este 11-kor elindultunk a felszín felé, így hajnalra megláthattuk a napvilágot. Lementünk a hegyről, s irány haza. Sopronban

---

[13] *A Börcsök Péter vezette kutatásokról és az elért (magyar vonatkozásban páratlan) eredményekről a korábban az Interneten olvasható leírás "eltűnt". Egyik (még idejében letöltött) változata nyomtatott formában az egyesület könyvtárában, HTML formában az MLBE-Honlapon megtalálható. A feltárt részek térképének címe az MTSZ BB honlapján: "http://www.fsz.bme.hu/mtsz/barlang/terkep/italy/gortani.htm".*

Az MKBT Tájékoztató száma, amely a '98-as eseményekről számolt be, ugyancsak elérhetetlen jelenleg: "http://kornel.szif.hu/mmsg/mkbt/98_3/hirek.html".

gyorsan vonatra szálltunk, ezáltal ismét sikerült megcsinálnunk, hogy -450 méter mélyen Olaszországban ébredtünk és mindenki otthon feküdhetett le aludni. Fura érzés. A harmadik filmezős túrával befejeztük a filmezést, mert sikerült elég nagy részét filmre venni a barlangnak. Már csak a nyersanyag feldolgozása vár ránk, ami szintén nem kis feladat. Legfőképp stúdió hiányában...

5.5.9. Norvégiai túra, ezúttal barlanggal

(Schreithofer Nóra)

Az 1997-es túránkon felbuzdulva, '98 nyarán ismét Norvégiában kirándultunk, de ezúttal már kocsival.

Hárman indultunk Ajkáról: Márk, Zoli meg én. Július 13-án indultunk és Prága, Teplice, Berlin, Rostock útvonalon elértük a tengert. Komppal mentünk át Dániába, majd Koppenhágában sétáltunk egy napot. Tulajdonképpen nem is sétáltunk, hanem bicikliztünk, ott ugyanis a város több pontján vannak bicikligyűjtő helyek, ahonnan bevásárlókocsi rendszerrel (20 Dkr-t kell beledugni) el lehet vinni a bicikliket, majd ha már megunta az ember lerakhatja akármelyik gyűjtőhelyen és kiveheti a pénzét.

Koppenhágából Helsingor-Helsingborg-nál átkompoztunk Svédországba, majd irány észak. A Norvég határ előtt, Tanum-nál megnéztük a híres bronzkori sziklarajzokat amelyek ma már a Világörökség részét képezik:

http://www.ssfpa.se/eng/tanums.html

A fjordvidékre igyekeztünk, így Oslo-t épp csak érintettük. A Hardanger-nek nevezett régió volt az első célpontunk. Az Eidfjord előtt megálltunk megnézni Norvégia egyik leghíresebb vízesését, a 182 m magas (ebből 145 m függőleges) Voringfossen-t. Ezt semmiképpen sem szabad kihagyni! A vízeséstől az út leereszkedik a völgybe, de hogyan?! A hegy tetejéről, egy több mint 6 km-es csigavonalban haladó alagút vezet le. Az élmény felejthetetlen. 6 kilométeren keresztül folyamatosan jobbra kanyarodni, sötétben, szembeforgalommal, arról nem is beszélve, hogy ami az út szélességét illeti: a Létrástetőre vezető út ehhez képest autópálya. Az alagút után elértük az Eidfjordot, ami a Hardangerfjord nyugati nyúlványa. Végigautóztunk mellette, elértük a déli, Sorfjorden-nek nevezett nyúlványt, majd annak legdélibb csücskében, az Odda nevű városból elindultunk az első gleccserhez a Buerbreenhez. Ez a gleccser Norvégia harmadik legnagyobb gleccserének a Folgfonna-nak (legmagasabb pontja 1660 m) egyik nyúlványa. A parkolótól kb. két óra alatt lehet gyalog elérni a gleccsert. Sajnos megfelelő felszerelés hiányában kénytelenek voltunk megelégedni a gleccser körüli sziklákon való mászkálással. Tulajdonképpen minden ilyen helyen lehet felszerelést, illetve vezetőt bérelni, de ennek jó Norvég szokás szerint eléggé borsos ára van. Egy snassz túra 90-375 Nkr ami kb. 2.800-11.400 Ft, időtartamtól és helytől függően. A legrövidebb 1, a leghosszabb 12 órát tart. Az egyórás túrák meglehetősen "nyakkendősek", általában 5 év az alsó korhatár (ez valószínűleg elég sok mindent elmond). Egy klasszabb, 12-13 órás túra ára egy személyre 2100, három személyre 3300 Nkr.

A Buer-gleccsertől észak felé indultunk. Utne-nél átkeltünk komppal a Hardangerfjordon Kvenndal-ba, majd Voss-on és Flåm-on áthaladva beértünk a Sogn og Fjordane régióba. Itt található a világ leghosszabb fjordja, a Sognefjord, amely 204 km-re hatol be a szárazföld belsejébe, legmélyebb pontja pedig 1296 m. Ugyancsak itt található, északon a Nordfjord-dal, délen a Sognefjorddal határolt Jostedalsbreen, Európa legkitejedtebb gleccsere (487 km²). Vik-nél értük el a Sognefjordot. Ez a városka egy közvélemény-kutatás szerint a "legjobb lakóhely

Norvégiában". Bizonyára nem lehet rossz: a fjord partján, körben gyönyörű hegyek, gleccserek, vízesések ... mi kellhet még? Esetleg barlangok ... hát, ez az ami nincs.

Vangsness-nél átkompoztunk Hellába onnan pedig irány a Nigardsbreen gleccser. A völgy bejáratánál van egy gleccserközpont, ahol bemutatják a nagyérdeműnek (természetesen jópár Nkr-ért), hogy hogyan is keletkeznek a gleccserek, milyen eszközökkel hódították meg, hódítják meg az emberek és egyéb hasznos tudnivalókat. A völgyön felfelé út vezet a gleccserhez, de itt is természetesen működik a jó norvég pénzbehajtós módszer. Aki túl lusta ahhoz, hogy felgyalogoljon 4 km-t a gleccserközponttól a parkolóig, attól úthasználati és parkolási díj címén könyörtelenül behajtják a 20 Nkr-t. A parkolóból kb. fél óra alatt lehet a gleccserhez vágtázni. A gleccserkapu meglehetősen monumentális és az egész még annál is kékebb. A bal oldalán van egy havas sáv, amin akár különösebb felszerelés nélkül is fel lehet gyalogolni egy jó darabon, ahogyan ezt mi is tettük. A gleccseren természetesen folyamatosan mentek a túrák. Az 5-6 éves törpicsekek, állig hágóvasban, jégcsákánnyal felfegyverkezve vidámam mászkáltak a jégen.

A Nigardsbreen-től újra észak felé vettük az irányt. Átmentünk a Jostedalsbreen északi oldalára az Olden völgybe, aminek végén van a Briksdalbreen gleccser. Itt találtunk egy igen jó kempinget a Melkevoll gleccser tövében. Mivel norvégiai utunk során először - a sok eső után - kisütött a nap, elhatároztuk, hogy pár napig henyélünk és mászkálunk a környéken. Megmásztuk a Briksdalsbreen gleccsernyúlványt a Melkevoll nyúlványtól elválasztó Kattanakken-t (1400-valahány méter). Éjfélkor értünk a csúcsra és még szépen sütött a nap. Sajnos fenn olyan erős szél volt, hogy csak fekve tudtunk pár fotót készíteni, aztán tűzés lefelé. Elgyalogoltunk a Briksdalsbreentől északra levő Brenndall gleccserhez. Ez az összes gleccserek közül talán a legvadabb és legkevésbé látogatott. Közben feltöltöttük vitamintartalékainkat áfonyával és három nap után folytattuk az utat a Kjendall-hoz, az utolsó gleccsernyúlványunkhoz a Jostedalsbreen-en. A Nordfjordot nyugaton megkerülve Trondheim fele autóztunk. Sajnos egy kis navigációs malőr miatt csekély 400 km-t kerültünk a tavaly már megismert Åndalsness felé, no de sebaj, kicsire nem adunk! Trondheim-ben tettünk egy rövid sétát és indultunk is tovább északra, Mo I Rana és a Saltfjell-Svartisen Nemzeti park felé. Ez a rész főleg azért érdekes, mert itt található Norvégia egyetlen karsztos vonulata, ami persze barlangokat is jelent. Mo I Rana előtt kb. 30 km-el az RV 806-os úton Korgen-től kb. 13 km-re találtuk az első barlangszerűségeket. Ezek igazán nem is barlangok, csak a glaciális tevékenység során keletkezett teljesen kerek zsombolyok, ún. ördögmalmok. Átmérőjük elérheti a 10 m-t is és kb. 20 található belőlük, egymáshoz elég közel. Legtöbbe le is lehet mászni - vagy beépített falétra segítségével, vagy csak szabadon.

Mo I Rana a Sarkkörtől légvonalban kb. 30, úton 80 km-re délre levő városka. A környékbeli rendőrökkel vigyázni kell, mert nagyon szeretnek tetemes összegeket begyűjteni gyorshajtásra hivatkozva. Lásd Zolit, aki 900 Nkr-t (majdnem 30.000 Ft-ot!) fizetett amikor 60-as táblánál 70-nel közlekedett. Na de a környék gyönyörű, úgyhogy semmiképpen sem szabad kihagyni! Mo I Rana-tól 32 km-re van a Svartisen tó illetve Norvégia második legnagyobb gleccserének, a Svartisen-nek (370 km²) a leghíresebb nyúlványa a Østerdalsisen. A parkolótól 8 km-re van a gleccser, ebből 4 km-t a tavon, illetve a tó mellett kell megtenni. A Svartisen tavon hajó közlekedik és minden eszközzel megpróbálják meggyőzni az embereket, hogy semmiképpen se induljanak neki gyalog. Van például egy tábla, ami egy erősen elcsigázott, nagy hátizsákos embert ábrázol, akiről patakzik a veríték és alá van írva, hogy "8+8 =16 km", és persze egy nagy nyíl a hajó irányába. Arról persze nem szól a fáma, hogy tulajdonképpen ebből az oda-vissza 8+8-ból 4+4-et ígyis-úgyis gyalog kell megtenni. Aki beveszi a "tésztát", az befizetheti a 60 Nkr-ás hajójegyet és már indulhat is a 20 perces hajókázásra. Szerencsére a Simon Bélától kapott infók alapján már tudtuk, hogy mi a dörgés, úgyhogy gyalog vágtunk neki. Kb. két óra alatt a

gleccsernél voltunk. Ez volt az első olyan gleccser, aminek a vége a tóban volt. Vártuk, hogy hátha sikerül elkapnunk, amint éppen leszakad egy darab belőle, de sajnos nem nagyon akaródzott neki. Felmásztunk a gleccser melletti csúcsra, aztán irány a parkoló. Furcsa módon, a Norvégiában töltött három hét alatt itt, a Sarkkörtől kb. egy km-re sikerült másodszor napsütést és igazi jó meleget (25 fok) kifognunk.

Este - feltéve, hogy ezt estének lehet nevezni, mert éjfélkor is teljesen nappali világosság volt - elmentünk körülnézni a Grønligrotta és a Setergrotta barlangok környékén. A Grønligrotta Skandinávia egyetlen kiépített, kivilágított barlangja. Nagyon kíváncsiak voltunk, hogy milyen is lehet ez, mert rengeteg reklámfüzetben láttuk, na meg persze azt is, hogy 50 Nkr-ért már végig is visznek a barlangon. Simon Béla információi alapján tudtuk, hogy a barlang nincs lezárva, úgyhogy gondoltuk este úgysincs ott senki, hát benéztünk, nehogy hiába fizessük be azt a sok pénzt. Azt hiszem okos ötlet volt! A barlangot nem úgy kell elképzelni, mint a Baradlát, vagy a Szemlő-hegyi-barlangot és társaikat. Itt a kivilágítás és a kiépítés abból áll, hogy a tulaj, akinek a farmján a barlang van, végighúzott egy karácsonyfafüzérhez hasonló vezetéket a barlangon, betett néhány pallót, egy létrát egy nagyobb letöréshez, egy kis reklám, és már lehet is beszedni a sok pénzt a turistáktól. A barlang amúgy nem csúnya, de különösebben nem is szép. Az egész barlangot a kb. 20 fokban megdőlt réteglapok jellemzik. A bejárattól kb. 20 m-re befolyik egy patak, majd kb. 100 m-re van egy labirintus-szerű fosszil rész.

A Grønligrotta-n okulva gyorsan átmentünk a Setergrotta-hoz. Ez a barlang nincs kiépítve, hanem a farm tulajdonosának gyerekei vezetnek túrákat a barlangban. 165 Nkr-ért adnak overált, lámpát, gumicsizmát és egy kb. 2 órás túrát. De hát 165 Nkr, azért csak 165 Nkr, úgyhogy nyomás befelé este, amikor nincs ott senki, megnézni, hogy egyáltalán milyen is a lyukadék. Sajnos csak elektromos lámpáink voltak és azok is már kimerülőfélben, úgyhogy nem tudtunk elmenni a végpontig, de azért amennyit láttunk belőle az meggyőzött, hogy nem megyünk be másnap a vezetett túrára.

Sajnos az időjárás az egész kirándulás alatt meglehetősen kedvezőtlen volt. Szinte végig esett az eső és egyáltalán nem volt valami nagy meleg. Mivel Mo I Rana-ban az illatnak már egyáltalán nem nevezhető felhő, ami körülvett minket erősen az ázott kutyára kezdett emlékeztetni a sok átnedvesedett ruhának köszönhetően, és az idő is eléggé szűk lett volna már, ezért úgy döntöttünk, hogy a tervezettel ellentétben nem megyünk fel Tromsø-ig, hanem átvágunk Svédországon, majd komppal átkelünk a Botteni-öblön Finnországba. Leautóztunk Umeå-ba és néhány a Silja Line hajótársaság irodájában eltöltött óra után (az alkalmazottaknak fogalmuk sem volt a hajótársaság árairól és még eléggé sok hasonló dologról, de hát minek is tudnák, hogy mennyibe is kerül egy hajójegy, elvégre az a dolguk), sikerült feljutnunk egy Finnországba, Vaasa-ba menő kompra. Éjjel értünk Vaasa-ba és mivel a változatosság kedvéért esett az eső, már nem is táboroztunk le, hanem egyből letekertük a Helsinkibe vezető több, mint 400 km-t.

A sok eső, a gyorshajtásbüntetés és egyéb kisebb kellemetlenségek ellenére azért ismét meggyőződtünk róla, hogy Norvégia az a hely, ahova muszáj elmenni! Van pár dolog, amit az autóval arrafelé járóknak azért nem árt tudni. Ilyen például, hogy a fjordvidéken egyáltalán nem szabad a jól-megszokott 60-70 km/órás átlagra tervezni az utat, mert azt képtelenség betartani. Az utak általában olyan szűkek, hogy EGY autó jó ha elfér és helyenként vannak kis kiugrók, ahova be lehet állni, hogy a szembejövő is elférjen. Ha magasabban vezet az út, van korlát, de ha csak úgy a fjord mellett, akkor az esetek nagy részében nincs semmi, csak egyik oldalon a sziklafal, másik oldalon a fjord, ha beesik valaki, annak már úgyis mindegy jelszóval. A leállósáv vagy útpadka teljesen ismeretlen fogalom. A térképen különböző színekkel: sárga, barna, vékony piros,

vastag piros, jelölik az utakat, de ez valószínűleg csak az ellenség megtévesztése végett van, mert egyformán szűk mindegyik. Egy norvég prospektusban az indulásunk előtt ezt olvastam: "*a Norvég utak nem annyira rosszak, mint a hírnevük*". Ekkor még nem tudtam, hogy ez mit is jelenthet. Most már tudom, hogy a prospektus csak a dolgát végezte. Az utak valójában sokkal rosszabbak!

A benzin nagyon drága, Osloban még 6,27 Nkr volt, a fjordvidéken viszont már nehezen tudtunk 8 Nkr alatt tankolni. A nagyvárosokba való bemenetkor pl. Oslo, Bergen, stb. fizetni kell az úthasználatért, ugyanúgy mint az alagutakért. Ez utóbbiak sajnos elég drágák és elkerülhetetlenek. A kompokon vagy autóra és személyre, vagy csak autóra kell fizetni és az ár is attól függ, hogy mekkora a távolság.

Norvégiáról igen jó információkat lehet találni az Interneten (én is ott találtam sok mindent), és prospektusokat is lehet rendelni: ingyen elküldik. Ilyen internetes oldalak:

http://www.fjordnorway.no/
http://www.nordlandreiseliv.no/
http://www.vestdata.no/nordfjord/

A hajótársaságok oldalai, amelyekkel Németországból lehet átmenni Dániába vagy Svédországba:

http://www.ttline.se/
http://www.scandlines.de/cgi-bin/static_page.cgi

5.6. Egyebek

5.6.1. Szemetes Létrás-tetőn

(Kovács Mátyás)

Régóta gond Létráson a szemét. Ha nem szállítjuk el azonnal (amihez sokszor nem elég egy személyautó csomagtere), akkor a szállításra gondosan előkészített műanyag zsákokat az erdei állatok kirágják, kiszakítják, a szemetet széthordják. A ház környéke pedig egy-egy nagyobb megmozdulás utáni alapos takarítás ellenére is olyan, mint egy "tájkép csata után". A látvány nem túl megnyerő a vendégszoba lakóinak sem, és jogosan bántja a BNP "szemét" is. Ezért egy hétvégén elhatároztuk, hogy építünk egy szeméttárolót. Meg is tettük, tájba illő alkotásunk (a BNP kivételével!) mindenkinek tetszett, és előre örültünk, hogy a következő hétvégénket nem a széthúzgált szemét összeszedésével kell majd kezdenünk.

Egy hét múlva megdöbbenve láttuk, hogy semmi nem változott. A szemét ugyanúgy szét volt szórva a ház környékén. A deszkák között húzgálhatta ki valami (egy róka?). Megoldásként szorosabban szögeztük egymás mellé a deszkákat. Így róka már nem férhetett a szeméthez, de valami más állat a következő hétre a szemetesen belül szétrágta a zsákokat. Ezért következő "fejlesztésként" tető került rá. Ezzel az eredeti célkitűzésünknek megfelel, a ház környékét nem borítja el a szemét. Az azóta rákerült madáretető nem a mi alkotásunk.

Pitykó-barlang - száraz bejárat
(Kovács Attila)

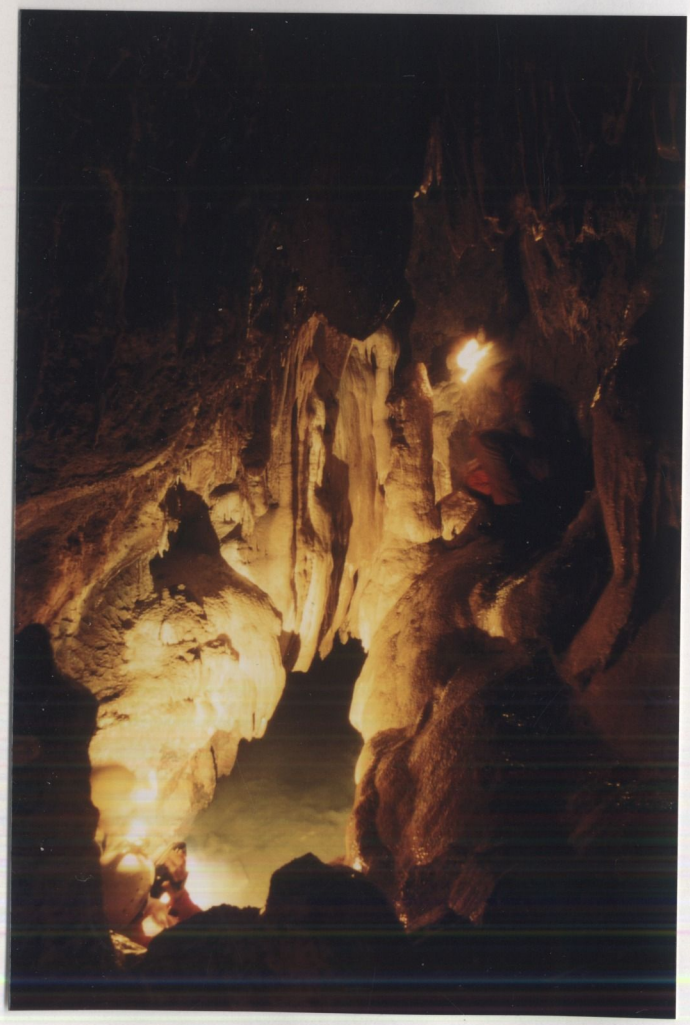

Pitykó-barlang
(Kovács Attila)

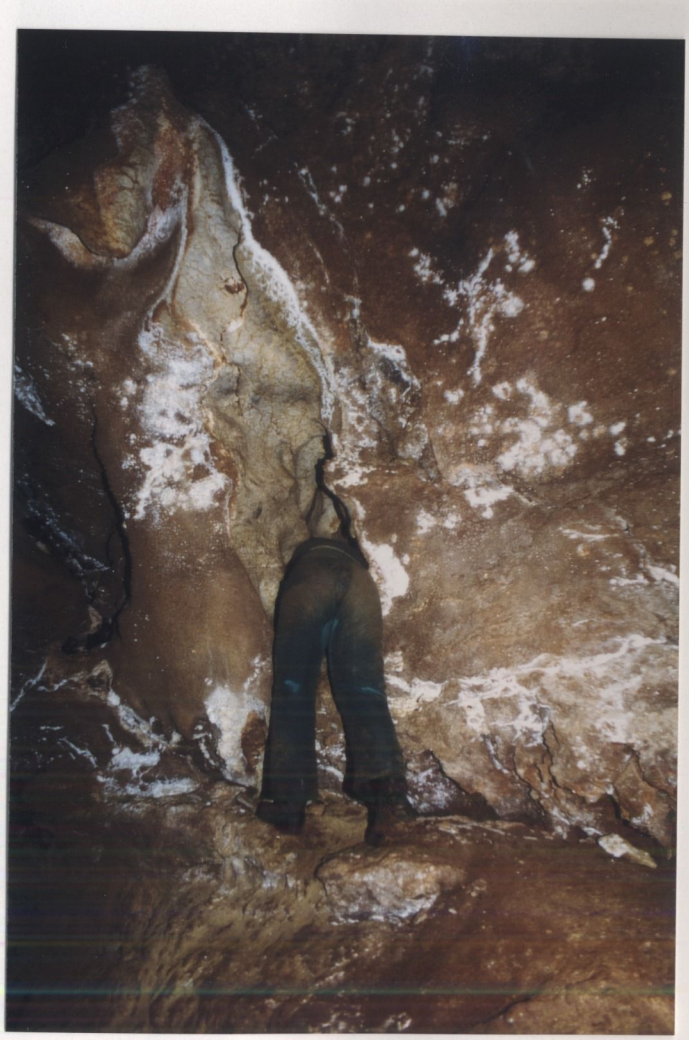

Pitykó-barlang - Szülő-lyuk
(Kovács Attila)

Pitykó-barlang - kalcit
(Kovács Attila)

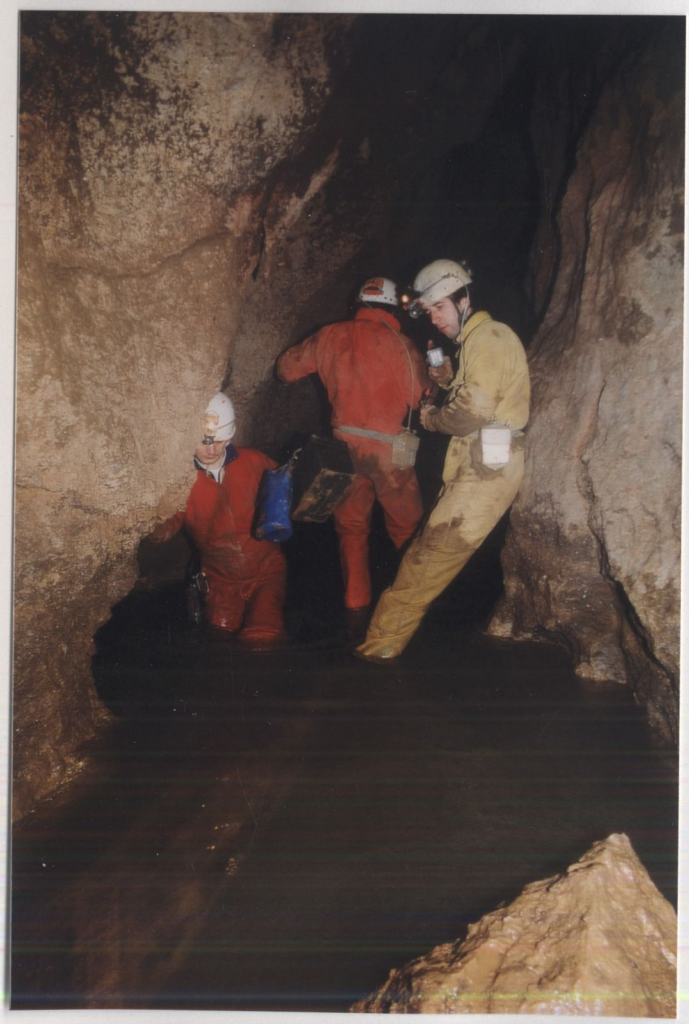

Buzgó-(Krasznahorkai)-barlang
(Kovács Attila)

Buzgó-(Krasznahorkai)-barlang
Óriáscseppkő
(Kovács Attila)

Tátra '98

Mont Blanc '98

Lavina 3700 méteren

(Kertész Gábor)

Mont Blanc '98

4000 m
Midi Nagy Traverz

(Kertész Gábor)

Ez itt a reklám helye ...

Mont Blanc '98 - 4807 m

(Kertész Gábor)

Michele Gortani - bejárat
(Kertész Gábor)

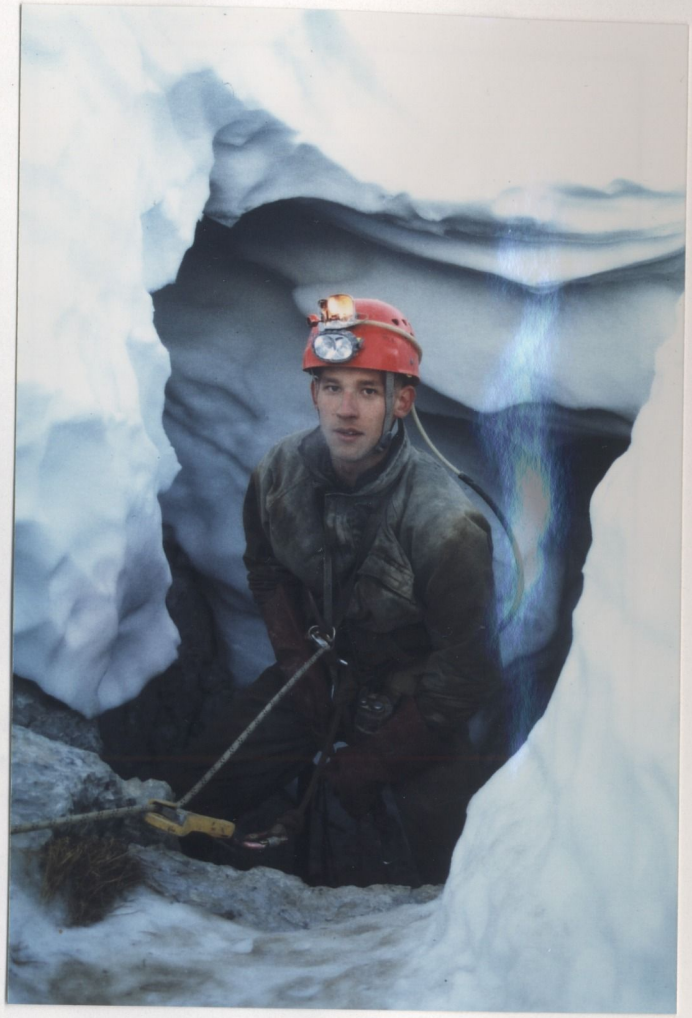

Michele Gortani - túra után
(Kertész Gábor)

Mont Blanc - gleccserugrás '98
(Kertész Gábor)

Barlangi patak Norvégia egyetlen
turisztikai barlangjában, a Grønligrotta-ban
(Schreithofer Nóra)

Glaciális eredetű ördögmalom
Mo I Rana közelében
(Schreithofer Nóra)

Voringfossen
Norvégia egyik leghíresebb vízesése
(Schreithofer Nóra)

A Nigardsbreen-gleccser
(Schreithofer Nóra)

6. Terveink a jövő évre

(Kovács Attila, Kovács Zsolt)

Mint minden évben, természetesen jövőre is rendszeresen szeretnénk barlangba járni, új szakaszokat feltárni eddig ismert barlangjainkban, valamint új, ismeretlen barlangokat találni. Szeretnénk lezárt barlangjaink ajtajainak állagát fenntartani, ismert és beomlott, járhatatlan barlangjainkat újra kibontani. Szeretnénk barlangjainkat védeni, felmérni, térképezni, rajzolni, fotózni, lefilmezni - és mindezt lehetőleg közzétenni papíron és elektronikusan. Szeretnénk túrázni más vidékeken is, itthon is és külföldön is, felszínen és felszín alatt is. Szeretnénk fenntartani a létrási házat, kutatótáborokat szervezni, ... és még sok mást is, de tervezett tevékenységünket leginkább az a KUTATÁSI TERV foglalja keretbe, amit "a barlangok látogatásáról, kutatásáról, ... kiépítéséről" szóló 13/1998. (V. 6.) KTM rendelet kapcsán megújítandó kutatási engedélyek miatt állított össze Kovács Zsolt, és nyújtott be a Bükki Nemzeti Parkhoz:

KUTATÁSI TERV

a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület
által benyújtott kutatási engedély-kérelemben szereplő barlangokra

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület az alábbi bükki barlangokban szeretné fenntartani és folytatni barlangkutató, dokumentációs, tudományos, műszaki és barlangvédelmi tevékenységét. A felsorolt objektumokra egyesületünk jelenleg érvényes kutatási engedélyekkel rendelkezik.

1. Létrási-Vizes-barlang (kataszteri száma: 5372/2)
2. Szepesi-Láner-barlangrendszer (5372/3, 5372/49)
3. Speizi-barlang (5372/47)
4. Motopilpo-bontás (nincs kat. száma)
5. Tuskós-barlang (5372/43)
6. Kis-Mogyorós- és Nagy-Mogyorós-barlang (5372/45-44)
7. Ikertebri-barlang (5372/46)
8. Cubákos-barlang (5372/37)
9. Balekina-barlang (5372/95)
10. Jáspis-barlang (5372/98)
11. Nyelesgambi-barlang (5371/7)
12. Lilla-barlang (5363/34)

Az egyes barlangokra vonatkozó alapinformációkat, a kutatási igény indoklását és a kutatási terveket az évkönyv mellékleteként közöljük.

7. Melléklet jegyzék

A - A kiemelten közhasznú Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület ALAPSZABÁLYa

B - Abisso Paolo ROVERSI (OK 3) - élménybeszámoló a túráról

C - KUTATÁSI TERV

D - Kecske-lyuk - alaprajz